

BICSKE VÁROSI ÓVODA

KOMPLEX SZEMÉLYISÉGFEJLESZTŐ PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

OM azonosító: 029895

Elfogadta:

Bicske Városi Óvoda nevelőtestülete a 12/2024. (III.01) számú határozatával.

Jóváhagyta: Bicske Városi Önkormányzata, mint fenntartó

Hatályos: 2024. szeptember 1-től

Érvényes: A kihirdetés napjától visszavonásig.

VERZIÓSZÁM: 7./2024. MÓDOSÍTOTT VÁLTOZAT

Készült: 2024/1. példány

*„Szentnek kell tartanunk a gyermek érintetlen lelkét,
amit abba ültetünk, minden próbát kiálljon.
Ha rosszat ültetünk bele, megméltelyezzük egész életére...
s ha jó magot ültetünk bele egész életében virágzik...”*

Kodály Zoltán: Visszatekintés

BICSKE, 2024.

TARTALOMJEGYZÉK

TARTALOMJEGYZÉK.....	2
ÓVODA ADATAI.....	5
I. BEVEZETŐ.....	6
1. Programunk rövid ismertetése.....	7
2. Óvodánk szerkezeti jellemzői.....	9
3. Helyzetkép.....	9
II. HELYZETELEMZÉS.....	10
1. Bicske Városi Óvoda.....	10
2. Kakas Tagóvodája.....	11
3. Óvodáink közös jellemzői.....	12
4. Személyi feltételek.....	13
III. CÉLKÉPZÉS AZ ÓVODA VILÁGÁBAN.....	14
1. Óvodaképünk.....	14
2. Gyermekképünk.....	15
3. Az óvodapedagógus személyisége.....	16
4. Óvodai nevelésünk alapelvei.....	17
4.1. Óvodánk nevelési gyakorlata, sajátosságai.....	17
5. Az óvodai nevelés célja.....	18
IV. AZ ÓVODAI NEVELÉS ÁLTALÁNOS FELADATAI.....	18
1. Az egészséges életmód alakítása.....	19
2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés.....	26
3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.....	33
4. Hagyományápolás, természeti és a csoport életével kapcsolatos ünnepek.....	39
V. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE.....	43
1. Hetirend.....	44
2. Napirend.....	45
VI. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI ÉS AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI.....	47
1. Játék.....	47
2. Verselés, mesélés.....	54
3. Ének - zene, énekes játék, gyermektánc.....	57
4. Rajzolás, mintázás, kézimunka.....	60
5. Mozgás.....	63
6. A külső világ tevékeny megismerése.....	67
7. Munka.....	75

VII. AZ INTÉZMÉNY SPECIÁLIS ÉS SAJÁTOS FELADATAI.....	77
1. Különleges bánásmódot igénylő gyermekek	77
1.1. Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének általános elvei	79
1.2. A beilleszkedési tanulási magatartási nehézségekkel küzdő gyermek (BTMN).....	83
1.3. Tehetséges gyermekek fejlesztése	86
1.4. „ Mini csoport”A 2 és fél éves korosztály óvodai nevelése-gondozása.....	89
1.5. Korcsoportjukat ismétlő gyermekek fejlesztése	94
2. Gyermekevédelem az óvodában	96
2.1. Szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek differenciált fejlesztése, fejlődésének segítése, felzárkóztatás	99
3. Tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek.....	102
VIII. SZOLGÁLTATÁSAINK.....	103
IX. AZ ÓVODÁK KAPCSOLATRENDSZERE	105
1. A szülő, a gyermek, a pedagógus együtt - működésének formái	105
2. Székhely és a tagóvodája közötti kapcsolatok	106
3. Óvoda és bölcsőde kapcsolata	107
4. Az óvoda és az iskolák kapcsolata	107
5. Az óvoda és a közművelődési intézmények kapcsolata	107
6. Az óvoda egyéb kapcsolatai	108
7. Az óvoda kapcsolatainak, együttműködésének továbbfejlesztési lehetőségei	108
X. AZ ÓVODA SZAKMAI DOKUMENTUMAI	109
XI. AZ ÓVODÁBA ÉS ISKOLÁBA LÉPÉS FELTÉTELEI	110
1. Óvodába lépés	110
2. Fejlődés jellemzői óvodáskor végére, iskolai tanulásra alkalmasság, iskolaérettség	111
XII. A CÉLHOZ RENDELTE ESZKÖZRENDSZER	114
XIII. A PROGRAM FELÜLVIZSGÁLATA	115
XIV. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK.....	116
1. Nyilatkozat.....	116
XV. ÉRVÉNYESSEGI RENDELKEZÉSEK	117
FELHASZNÁLT IRODALOM	118
MELLÉKLETEK.....	119

MELLÉKLETEK

1. Alapító okirat
2. A német nemzetiségi nevelést folytató kétnyelvű óvodai csoportok kiegészítő programja
3. Intézményi eszköz és felszerelési jegyzék

AZ ÓVODA ADATAI

Az intézmény neve

BICSKE VÁROSI ÓVODA

Székhelye: Bicske Városi Óvoda

2060 Bicske, Árpád utca 13.

Telefon:

(06) 22-952-261

BVÓ Kakas Tagóvodája

2060 Bicske, Apponyi Albert u.2/A.

Telefonszáma:

(06) 22-952-249

Felvehető maximális gyermeklétszám:

Bicske Városi Óvoda 120 fő

BVÓ Kakas Tagóvodája 264 fő

Összesen:

384 fő

Engedélyezett csoportszám:

Bicske Városi Óvoda 5 csoport

BVÓ Kakas Tagóvodája 10 csoport

Összesen:

15 csoport

Fenntartó és felügyeleti szerve:

Bicske Város Önkormányzata

Címe:

2060 Bicske, Hősök tere 4.

Telefonszáma:

(06) 22-566-500

Az intézmény jogállása:

önálló jogi személy

I. BEVEZETŐ

Tisztelettel köszöntjük az óvodánk iránt érdeklődőket!

Az Országgyűlés 2011. december 22.-én fogadta el a 2011. évi CXCV. törvényt, a nemzeti köznevelésről.

A 363/2012. (XII. 17.) Korm. Rendelete az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról, valamint a hatálybelépett törvényi rendelkezések, az óvoda szerkezeti átalakítása szükségszerűvé teszi óvodánk Pedagógiai Programjának felülvizsgálatát.

Pedagógiai alapelveink meghatározásánál a következőkből indultunk ki:

- a gyermeket - mint fejlődő személyiséget - szeretetteljes gondoskodás és különleges védelem illeti meg;
- a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben az óvodák kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet töltenek be;
- az óvodai nevelésnek a gyermeki személyiség teljes kibontakozásának elősegítésére kell irányulnia, az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok tiszteletben tartásával; oly módon, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen színvonalas nevelésben.

Pedagógiai Programunk alapja Bicske Város Szivárvány Óvoda Helyi Nevelési Programjának 2010-ben készült 3. verziója, mely az alábbi választható, gyakorlatunkhoz közel álló program elemeket, a helyi viszonyokhoz adaptálta. Ezek:

📖 Lépésről-lépésre óvodai program

Deliné Fráter Katalin: Magyarországi Soros Alapítvány támogatásával készült adaptációs program

📖 Fábrián Katalin: Tevékenységközpontú óvodai nevelési program

📖 Nagy Jenőné: Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel

32/1997.(XI.5.) MKM rendelet a Nemzeti, etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelve és a Nemzeti, etnikai kisebbség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról

📖 6/2021 módosított változathoz a szakmai iránymutatást, segítő tanácsokat Bertók Zoltánné szakértő asszonytól kaptunk, a Bicske Város Önkormányzata TÁMOP-3.1.11-12/2-2012-0097 számú „Megújuló pedagógiai munka és környezet Bicske Város óvodáiban” című pályázat keretében.

A Bicske Városi Óvoda Pedagógiai Programjának 1. módosított verzióját a nevelőtestület átdolgozását követően végleges formába öntötte:

Iványi Ferencné volt óvodavezető és Patkóné Bátor Erzsébet igazgató.

Pedagógiai Programunk: komplex személyiségfejlesztő program.

1. Programunk rövid ismertetése

Programunkat több évtizedes szakmai tapasztalatunkra alapoztuk, megőrizve az óvodai nevelés értékeit, figyelembe véve a világ rohamos változásait.

A szülők, óvodapedagógusok közös felelőssége, hogy megőrizzék a gyermekkor nyugalmát, derűjét és megismertessék a gyermekkel mindazokat a tapasztalatokat, amelyek segítségével eligazodnak a világban.

Sajátos arculatunk, tartalmi munkánk jellemzői röviden:

Óvodánk 2 épületben működik, családi jellegű, szeretetteljes, biztonságot adó környezetben. Részben osztott, homogén és vegyes összetételű csoportokban folyik a nevelés. Az egyes tagintézmények más-más környezeti, tárgyi feltételekkel rendelkeznek.

A gyermekek nevelése az egész nap folyamán életkori szükségleteik figyelembevételével változatos, vonzó tevékenységek közben történik. Óvodai nevelésünk a játékra épül. Valljuk, hogy a játék a kisgyermek elsődleges tevékenysége, a nevelés leghatékonyabb eszköze.

A gyermekek élethelyzetének egyenlőtlenségeiből adódóan programunkban nagyobb hangsúlyt kap a változó, eltérő szükségletek figyelembevétele, a szokások kialakítása, képességek megalapozása. Az eltérő családi értékek és kultúrák tolerálása, a Nemzeti és etnikai kisebbségi hagyományok ápolása. 2010-es nevelési évtől kezdődően a Bicske Városi Óvoda Ficánka, 2014 év szeptemberétől a Kakas Tagóvoda Mókus (jelenleg Manó) gyermekcsoportban kétnyelvű német nemzetiségi óvodai nevelést folytatunk.

A kétnyelvű német nemzetiségi nevelést folytató óvodai csoportok kiegészítő programja (2. számú melléklet).

A nemzetiséghez tartozó gyermekeket is nevelő gyermekcsoportban dolgozóknak feladatuk, hogy megvalósítsák a nemzetiségi óvodai nevelés célkitűzéseit.

A 2011-12-es nevelési évben megkezdődött a városi köznevelési intézményi integráció.

Az átszervezéssel a Bihari úti roma kisebbséget ellátó tagintézmény gyermekei beintegrálásra kerültek a város óvodáiba, a helyi integrációs program szerint elhelyezésük létszamarányosan történt az óvodai csoportokban.

Bicske Város Önkormányzata TÁMOP-3.1.11-12/2-2012-0097 számú „Megújuló pedagógiai munka és környezet Bicske Város óvodáiban” című pályázat keretében az Óvodai Integrált Pedagógiai Rendszer továbbképzés felkészíti az óvodapedagógusokat a hatékony együttnevelésre az integrációs pedagógiai rendszer óvodai alkalmazására.

2023-24-es nevelési évben újabb átszervezéssel a József Attila utcai tagintézmény gyermekei beintegrálásra kerültek a székhely intézmény és a Kakas tagóvoda gyermekcsoportjaiba.

Munkánkat fejlesztőpedagógusok, pszichológus és a Pedagógiai Szakszolgálat logopédusai, gyógy-testnevelői segítik.

Az alapító okiratban meghatározottak szerint alapfeladat az általános óvodai nevelés mellett, a sajátos nevelési igényű gyermekek (SNI) integrált nevelésének ellátása.

A fejlesztéshez az illetékes szakértői bizottság szakvéleményének megfelelően az általuk meghatározott területeken a szakszolgálat gyógypedagógusai segítik, végzik a nevelő-fejlesztő munkát.

A nevelési folyamat alapritmusát az évszakok változására, a természeti környezet megszerettetésére és védelmére építjük. A hétköznapiakat kialakult hagyományaink szerint jeles napok, ünnepek színesítik. Mindennapi munkánkban törekszünk a komplex nevelő hatás érvényesítésére.

Programunk tevékenységrendszerének középpontjában a megismerés, mint komplex tevékenységrendszer áll, amelynek tartalmi felosztása és gyakorlati megvalósítása egységes egészet alkot, elemei nem különülnek el egymástól.

Az eredményes óvodai nevelés feltétele az érzelmi biztonságot nyújtó, élménygazdag, derűs, szeretetteljes légkör.

A gyermekek a fejlesztés eredményeképpen az óvodáskor végére rendelkeznek azokkal a képességekkel, melyek alkalmassá teszik őket az iskolakezdésre. Kialakulnak a szociális és intellektuális képességeik.

Bicske Város Önkormányzata TÁMOP-3.1.11-12/2-2012-0097 számú „Megújuló pedagógiai munka és környezet Bicske Város óvodáiban” című pályázat keretében nevelőtestületünk Az óvoda iskola átmenet megkönnyítése a hátrányos helyzetű gyermekek integrációja érdekében című továbbképzés szakmai tapasztalatait beépíti nevelőmunkájába.

Célunk megőrizni eddigi munkánkkal létrehozott értékeinket és továbbfejleszteni óvodánk szakmai színvonalát a mindenkori óvoda-használók és fenntartónk igénye szerint.

2. Óvodánk szerkezeti jellemzői

2004. évtől az elavult épületek kiváltását, a működők felújítását és bővítését követően, szervezeti átalakítások sora után, egy szakmailag önálló önkormányzati óvoda működött a városban három, mára két feladat-ellátási helyen.

3. Helyzetkép

Városunk környezeti jellemzői:

Bicske város Fejér megye északi részén a Dunántúli - középhegység lábánál területen, a fővárostól 36 km-re.

A Vértes hegység erdői, az Alcsúti Arborétum, a Zsámbéki - medence, a települést keresztül szelő Szent László patak, halastavak, a városban lévő Batthyány kastély, annak parkja - arborétum, a közeli szőlőhegyek változatos lehetőséget nyújtanak kirándulásokra, a természet megfigyelésére, tapasztalatok, élmények gyűjtésére, megélésére. Mindez beépül nevelőmunkánkba.

A főváros közelsége lehetővé teszi számunkra a természeti megfigyelések kiegészítését. Az állatkert, múzeumok, repülőtér, cirkusz, Margit-sziget, Gellért hegy, bábszínház látogatása a társadalmi, kulturális értékeink megismerését segítik.

II. HELYZETELEMZÉS

1. Bicske Városi Óvoda

A székhely óvoda a telepi városrészben, családi házas környezetben helyezkedik el.

Az épület családi házból évek hosszú sora alatt átépítésekkel lett kétszintes 5 csoportos előírásnak megfelelő, korszerű óvoda.

Az óvodaépület 2005 évi átadását követő átépítése 2010-ben fejeződött be, akadálymentesítettsége biztosítja a sérült gyermekek befogadását.

Eddig látás, hallás, beszéd fogyatékos és mozgássérült gyerekeket fogadott az intézményünk.

A Ficánka gyermekcsoportban 2010. szeptemberétől kétnyelvű német nemzetiségi nevelés folyik.

A városi köznevelési intézményi integráció tette szükségessé 2011 nyarán óvodánk csoportszám bővítését. Kialakítottuk az 5. gyermekcsoportot, férőhelyeink száma 120 fő befogadására bővült.

2013 nyarán a játszóudvar további bővítését támogatta fenntartónk, az ingatlan alapterülete 2615 m² -re nőtt. A fenntartó önkormányzat sikeres pályázatával udvarunk OVI-FOCI pályával egészült ki. A mozgásfejlesztés új színtere valósult meg. A játszóudvar korszerű játékeszközökkel felszerelt, folyamatos karbantartással és fejlesztéssel.

2. Kakas Tagóvodája

A Kakas Tagóvoda a kertvárosi városrészben, családi házas környezetben helyezkedik el. Változatos szociokulturális környezetből érkeznek a gyermekek.

Felújítása és egy új szárnyal történő bővítése 2007-ben történt meg, ekkor lett 8 csoportos.

Az óvodaköteles kor kezdetének módosítása miatt 2013 nyarán az épületben a 9. csoport kialakításra került, majd 2015-ben a 10. gyermekcsoportot is megnyitottuk. A férőhelyek száma 264 főre emelkedett.

A Mókus (jelenleg Manó) gyermekcsoportban 2014. szeptemberétől kétnyelvű német nemzetiségi nevelés folyik.

A gyermekcsoportok összetételük szerint homogén és heterogén csoportként működnek.

Az épület előírás szerint, minden kiegészítő helyiséggel rendelkezik, felszereltsége korszerű. A 142 m² alapterületű tornaterem ad lehetőséget a mozgás - testnevelésre.

Udvara az épületet körbe zárja, alapterülete optimális, udvari játékeszközökkel megfelelően ellátott. Belső udvara veteményes kiskertek kialakítását biztosítja.

A fenntartó önkormányzat sikeres pályázatával az udvar OVI-FOCI pályával egészült ki. A mozgásfejlesztés új színtérrel bővült.

3. Óvodáink közös jellemzői:

Kapcsolatunk a szülők felé nyitott, tájékoztatjuk őket gyermekük fejlődéséről, az óvodai élet eseményeiről.

Lehetőséget biztosítunk az óvodai élet megismerésére, személyes tapasztalatszerzésre: befogadás-beszoktatás, nyílt nap, ünnepek, közös programok, kirándulások.

A szülők véleményét, javaslatát igényeljük, segítő, építő ötleteiket szívesen fogadjuk.

Az elmúlt évek során olyan óvodai életet alakítottunk ki, melyben a választott gyermeki tevékenységek időtartama meghosszabbodhatott, építve a gyermekek természetes kíváncsiságára, érdeklődésére.

Rugalmas időkeretet biztosítunk a napirendben, hetirendben, igazodva a gyermekek egyéni igényeihez, tempójához, fejlődéséhez.

Hiszünk a szabad játék fontosságában!

Az általunk kínált különböző tevékenységeket - foglalkozásokat - ismeretszerzési lehetőségeket - játékidőben tervezetten végezzük. Fontos része napirendünknek a közös beszélgetés, élménybeszámoló. Nevelő munkánkat fejlesztőpedagógus, pszichológus segíti.

Az óvónők a dajkáikkal, pedagógiai asszisztensekkel szoros munkakapcsolatban állnak. A nevelőmunkát közvetlenül segítők, óvónők irányítása mellett a gondozási feladatokon túl aktív részesei a gyermekek tevékenységeinek.

Heti egy alkalommal nagycsoportosaink számára fenntartó önkormányzatunk:
- úszás tanfolyamot, vízhez szoktatást biztosít a város tanuszodájában.
- Hitoktatás lehetőségét szülői igény szerint biztosítjuk.

4. Személyi feltételeink:

Bicske Városi Óvoda dolgozói

ssz.	beosztás	fő	végzettség
1.	igazgató	1	főiskola + szakképzés
2.	igazgató helyettes, óvodapedagógus	1	főiskola + szakképzés
3.	tagóvoda igazgató, óvodapedagógus	1	főiskola + szakképzés
4.	tagóvoda igazgató helyettes, óvodapedagógus	1	főiskola
5.	óvodapedagógus	27	szakközépiskola (2 fő) főiskola (25fő) + szakképzés (6fő)
6.	fejlesztőpedagógus	1	főiskola + szakképzés
7.	pszichológus	1	egyetem
8.	pedagógiai asszisztens	7	érettségi (7) + pedagógiai asszisztens képző (2)
9.	dajka	15	pedagógiai asszisztens képző (3fő) dajkaképző (8fő), érettségi (2fő) kisgyermeknevelő (2fő)
10.	óvodatitkár	2	érettségi + szakképzettség
11.	takarító	3	8 általános
12.	karbantartó	2	szakmunkás (2fő)

Óvodánk színvonalas működésének garanciája, hogy nevelőtestületünk tagjai sokoldalúan képzett, szakmát szerető és eredményesen művelő pedagógusok legyenek.

Az óvoda pedagógusainak szakmai felkészültsége magas színvonalú. A 120 órás szakmai továbbképzés követelményeit a kollégák törvényi előírás szerint teljesítették.

III. CÉLKÉPZÉS AZ ÓVODA VILÁGÁBAN

A társadalmi változások, a pedagógia, a pszichológia fejlődése szükségessé tették óvodánk struktúrájának, nevelési céljainak átgondolását, változtatását.

Középpontban a gyermek áll, az ő szükségletei, fejlődésének törvényszerűségei szabják meg a nevelés feladatait és keretét.

A szakszerűen, helyesen alkalmazott kötetlenség figyelembe veszi a gyermekek életkori sajátosságait, játékosan biztosítja a sokoldalú személyiségfejlesztést.

1. Óvodaképünk

Óvodánk a közoktatási rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, amely a gyermeki személyiség kibontakoztatására, nevelésére, fejlesztésére törekszik. Komplex módon, tudatosan tervezett, szervezett nevelési helyzetek megteremtésével, a gyermekek nevelését a harmadik életévtől az iskolába lépésig vállalja.

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család.

Intézményünk a környezet igényeihez igazodva, és általuk befolyásolva, elsősorban a családi nevelés kiegészítését, esetenként hátránycsökkentő szerepet tölt be.

Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszeré és tárgyi környezete biztosítja az óvodáskorú gyermekek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit. Az óvodában, miközben az teljesíti a funkcióit (óvó-védő, szociális, nevelő, személyiségfejlesztő), a gyermekekben megteremtődnek a következő életszakaszba (a kisiskolás korba) való átlépés belső pszichikus feltételei.

Gyermekközpontú óvodai nevelésünk a gyermeki személyiség kibontakoztatására irányul, biztonságos környezetével, szeretetteljes és mindenkit elfogadó családi légkörével.

Intézményünk elsősorban, a bicskei óvodások nevelését biztosítja. Az esélyegyenlőség az egyenlő hozzáférés megvalósulásának érdekében valamennyi óvodás az óvodai alaptevékenységekre vonatkozóan azonos értékrenden alapuló, színvonalas nevelésben részesül tagóvodáinkban.

A német nemzetiséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, átörökítését, nyelvi nevelését, és a nevelésen alapuló integráció lehetőségét.

A hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását.

2. Gyermekképünk

*„Mindenhez van jogom
hát játszom.
Föntről gyermek, letről
embernek látzom.”
Ratkó József*

A gyermek egyedi, megismételhetetlen, mással nem helyettesíthető szellemi, erkölcsi, és biológiai értelemben is, egyedi személyiség és szociális lény egyszerre.

A gyermek, fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. E tényezők együttes hatásának következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként (életkori szakaszonként) és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak.

A személyiség szabad kibontakozásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó.

Az óvodai nevelés gyermekközpontú, befogadó, a gyermeki személyiség kibontakozásának elősegítésére törekszik, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, és a meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

Óvodai nevelésünk optimálisan hat a gyermeki személyiség fejlődésére a következők programba építésével:

- a gyermekek változó, eltérő szükségleteinek figyelembevételével,
- a hiányzó szokások kialakításával,
- a gyermekek együttes vagy osztott, részben osztott csoportokban történő nevelésével,
- az eltérő családi értékek és kultúrák tolerálásával,
- a halmozottan hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű gyermekek fokozottabb mentális, érzelmi és szociális támogatásával,
- tehetség gondozással

Tekintettel vagyunk az eltérő adottságokra, képességekre, szokásokra, nembeli, érszervi, vérmérsékleti különbségekre és a családok értékrendének sokféleségére.

A személyiségbeli értékek, tulajdonságok közül óvodásainkban az alábbiakat kívánjuk erősíteni:

- pozitív énkép,
- érzelmi gazdagság, szeretet,
- kulturált magatartás,
- a másság tolerálása,
- társakkal való együttműködés,
- a döntés, választás, a rugalmas gondolkodás, a kreativitás képessége,
- önzetlen, áldozatkész feladatvállalás,
- udvariasság,
- türelem,
- őszinteség, becsületesség,
- a természeti-, társadalmi környezet és a művészetek iránti érzékenység.

3. Az óvodapedagógus személyisége

Fontosnak tartjuk, hogy óvodapedagógusaink személyisége és minden megnyilvánulása érzelmi biztonságot, szeretetet, megértést és védelmet sugározzon a gyermekek felé.

A gyermekkel való kapcsolatot az elfogadás jellemezze, mely nem zárja ki a tudatos fejlesztést, a személyiség formálásának szándékát.

Az óvodapedagógusok személyisége a gyermekek számára mintaértékű, melynek hatása megnyilvánul:

- személyre szóló pedagógiai hatásokban,
- szeretetteljes elfogadásban,
- pedagógiai optimizmusban,
- a kommunikációban és az ezt kifejező metakommunikációban,
- segítségadásban,
- a személyiség értékeinek elfogadtatásában,
- személyes érzéseket, gondolatokat feltáró beszélgetésekben,
- a gyermeki kommunikáció megértésében,
- a gyermekek változó testi-lelki szükségleteinek kielégítésében.

A szülők irányába megnyilvánul:

- a szülők bevonásában a gyermeküket érintő nevelési kérdésekben,
- az eltérő családi értékek és kultúrák különbözőségének tolerálásában,
- a kapcsolattartásban.

Óvodapedagógusaink és munkatársaink:

- megismerik a családok értékrendjét és a szülők véleményét óvodai nevelésünkről,
- bevonjuk a szülőket az óvodai életbe, szakmai támogatást adunk a családi neveléshez,
- szükség szerint közvetítünk a családok és a szolgáltató, szociális intézmények között,
- a családokkal közösen gazdagítjuk a gyermekek tapasztalatait, élményeit, óvodánk feltételrendszerét.

4. Óvodai nevelésünk alapelvei

- a gyermeki személyiséget tisztelet, elfogadás, szeretet, bizalom és megbecsülés övezi,
- a nevelés és nevelési módszereink tegyék lehetővé, és segítsék a gyermek személyiségfejlődését, egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását,
- az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai hatásoknak a gyermek személyiségéhez kell igazodniuk.

Gondoskodunk:

- a kisgyermekes egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetről,
- az érzelmi biztonságot nyújtó, derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről,
- a testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor-specifikus alakításáról,
- a gyermeki közösségben végezhető sokszínű - az életkornak és fejlettségnek megfelelő - tevékenységekről, különös tekintettel, a mással nem helyettesíthető játékokra,
- e tevékenységeken keresztül az életkornak megfelelő műveltség tartalmak közvetítéséről,
- olyan óvodai élet megteremtéséről, amelyben a gyermeket az életkori igényeinek megfelelő szeretet, törődés, elfogadás és biztonság övezi, figyelembe véve a gyermekek eltérő testi-lelki szükségleteit.

4.1. Óvodánk nevelési gyakorlata, sajátosságai

Óvodánk nevelési gyakorlatába beépül a komplex személyiségfejlesztő program és annak szellemisége.

Bicske Városi Óvoda:

Környezet tevékeny megismerésére és védelmére nevelés, környezettudatos magatartás megalapozása

Kétnyelvű német nemzetiségi nevelés a Ficánka gyermekcsoportban

Ovi foci program

Kakas Tagóvoda:

Környezet tevékeny megismerésére és védelmére nevelés, környezettudatos magatartás megalapozása, **hagyományőrzés**

Kétnyelvű német nemzetiségi nevelés a Manó gyermekcsoportban

Ovi foci program

Az óvodánk nevelési gyakorlata épít a gyermekek azon alapvető tevékenységeire, amelyek az óvodás korosztály sajátosságai; a játék, mozgás, anyanyelvi nevelés, hangsúlyozott a külső világ tevékeny megismerése, -, esztétikai-, erkölcsi értékek közvetítése, az inkluzív pedagógia, a nemzetiségi kultúra ápolása, átadása, valamint a szülők megnyerése és partnerként való kezelése nevelésünk során.

5. Az óvodai nevelés célja

*„Mert mi teremtünk szép, okos lányt
és bátor, értelmes fiút,
ki őriz belőlünk egy foszlányt,
mint nap fényéből a Tejút.”*

József Attila

Az óvodai nevelés célja az, hogy elősegítse az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakozását, a hátrányok csökkenését, az életkori és egyéni sajátosságok valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével (ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását).

IV. AZ ÓVODAI NEVELÉS ÁLTALÁNOS FELADATAI

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése.

Ezen belül:

- az egészséges életmód alakítása,
- az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés
- az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

Programunk feladatrendszere

Fontosnak tekintjük az egészséges testi és lelki fejlődést

- az egészséges életmód szokásainak alakítását,
- a szükségletek és a mozgásigény kielégítését,
- az egészség óvását, védelmét, a prevenciót,
- az érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes, elfogadó, kiegyensúlyozott, családi légkör megteremtését,
- az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő képességek kialakulásának erősítését, hogy minden gyermek megtalálhassa helyét, szerepét a közösségben.
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítását;
- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítását, a környezettudatos magatartás megalapozását;

Az értelmi képességek fejlesztésében a gyermekek eltérő tapasztalataira, egyéni és közös élményeire, érdeklődésére és kíváncsiságára építve: a cselekvés, tevékenység, a beszéd, a gondolkodás egységét megteremtve fontosnak tartjuk:

- az utánzásra épülő játékos tanulással együtt a felfedezéseket, próbálkozásokat, a komplex tapasztalatszerzést,
- a pszichikus funkciók intenzív fejlesztését,
- a hagyományok ápolását,
- a természet, az élőlények szeretetét és védelmét,
- a fenntarthatóságot,
- az anyanyelv, az írott nyelv és a jelzések iránti érdeklődés felkeltését.

1. Egészséges életmód alakítása

„A kisgyermek fejlődésének szabadsága nem azt jelenti, hogy egyszerűen magukra hagyjuk, hanem segítő szeretettel emeljük köré a megfelelő környezetet... Minél tökéletesebb a környezet, annál kevesebb beavatkozásra van szükség a felnőtt részéről... Arra kell törekedni, hogy a gyermek mindent, amire képes, önállóan el is végezze.”

Montessori

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése ebben az életkorban kiemelt jelentőségű.

Ezen belül az óvodai nevelés feladata:

- A gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése.
- A harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése.
- A gyermeki testi képességek fejlődésének segítése.
- A gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése.
- Az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlenzsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása;
- A gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása.
- A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása.
- A megfelelő szakemberek bevonásával - a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve - speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

Célunk:

A gyermekek egyéni fejlődési ütemüknek megfelelően, egészségesen éljenek és fejlődjenek. Egészséges életvitel és a rendszeres testmozgás igényének kialakítása.

A gyermekek egészségének óvása, megőrzése, védelme, betegségek megelőzése. Kulturált, a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások, környezettudatos magatartás kialakítása.

A családok életkörülményeinek, a gyermekek családból hozott szokásainak megismerése után feltárjuk egyéni sajátosságait, mely meghatározza a velük való foglalkozást, bánásmódot.

Szeretetteljes, megértő gondoskodásunkkal elfogadó viszony kialakítására törekszünk.

Olyan kapcsolatot alakítunk ki, mellyel segítjük az egészséges és kulturált élet szokásainak megismerését.

A szülőket rendszeresen tájékoztatjuk egészségvédő feladatainkról, kérjük együttműködésüket.

Környezet biztosítása:

Az óvoda helyiségeinek kialakításánál és berendezésénél fontos szempont, hogy az egészségvédő és önkiszolgáló képességek fejlesztése biztosított legyen.

Az önkiszolgáló képességek fejlesztése, esztétikus, egészséges és biztonságos környezetben történik, melyben adott a gyermekek komfortérzete, biológiai mozgásszükséglete.

A környezethigiéniára nevelés magában foglalja az óvoda tisztaságának megóvását, szépítését, virágosítását: a foglalkoztató-termek szellőztetését, az ivóvíz higiéniáját, a helyes fűtés és világítás biztosítását, az udvarok tisztán tartását, gondozását, a helyiségek, mellék helyiségek takarítását (benne az önkiszolgálást is), a játékeszközök higiéniáját, rendben tartását.

A csoportszobát jellemezze:

A színek és berendezés összhangja, a céltudatos elrendezés, a megfelelő fény, hőmérséklet, páratartalom, folyamatos szellőztetés, rendezett, tiszta környezet.

Az öltözőkben, mosdókban személyes holmijukat elérhető helyen jellel látjuk el. A tisztasági eszközök mindig rendelkezésükre állnak.

Az udvar szerves része az óvodai élet színterének, ennek figyelembevételével alakítjuk, fejlesztjük tagóvodánkban. Célunk, hogy minden évszakban lehetőség legyen a tartalmas udvari életre.

Biztonságos és egészséges környezetet alakítunk ki az udvari játékok folyamatos karbantartásával, a homok cseréjével, felásásával, öntözésével, a füves terület nyírásával, árnyékos, napos játszóhelyek kialakításával, mellyel biztosítjuk a szabadban való nyugodt játékot.

A balesetek elkerülése érdekében megtanítjuk a gyerekeket a játékeszközök biztonságos és célszerű használatára, a kialakított játékszabályok elfogadására és betartására.

Az óvodás gyermek saját testi gondozásának megtanítása és mozgásigényének kielégítése csak egészséges környezetben történhet környezettudatos magatartás megalapozásával.

Egészséges és kulturált szokásrend kialakítása:

A harmonikus fejlődés alapfeltétele a megfelelő táplálkozás, mozgás, pihenés, személyi higiénia lehetőségeinek megteremtése.

Helyes életritmus kialakításával a rendszerességre törekszünk.

Személyi higiénia:

A testápolás a gyermekek tisztaságigényének kialakítását szolgálja. Ezen a téren is nagy különbségek mutatkoznak a gyermekek között. Az óvodai és a családi szokások, összehangolása segít az azonos elvek betartásában.

Az óvodai élet kezdetén a gyerekeket megismertetjük a testápolási teendők helyes végzésének módjával, megtanítjuk a tevékenységek sorrendjét.

- Egészséges életmód alakításának alapvető feltétele az egészséges és biztonságos környezet. Az egészséges életmód szokásainak formálása egész életre kihatóan befolyásolhatja a gyermek viselkedését.

A szomatikus nevelés körében mindennapos óvodai feladat a személyi higiéniére nevelés (a testápolás, a ruházat, a helyes táplálkozás, a kulturált étkezés gyakorlása), az óvoda környezeti tisztaságának megóvása, a fertőző betegségek és tartási rendellenességek megelőzése. A szomatikus nevelés aktív gyakorlata a testedzés, az óvodai nevelési programban szereplő mozgás, a mozgáskultúra megalapozása, vagyis a rendszeres, fizikai aktivitás, szokássá, magatartásuk részévé alakítása, a biológiailag szükséges mozgásigény kielégítése.

Öltözködés:

Az öltözködés, alkalmazkodás az időjáráshoz, de formálja a gyermekek ízlését, önállóságát, igényességét.

A szülőkkel együttműködve szoktatjuk a gyerekeket az időjárásnak megfelelő réteges, kényelmes öltözködéshez.

Öltözködés terén az önállósodásuk kialakulását differenciáltan segítjük és következetesen neveljük a tiszta, rendezett külső igényére.

Mozgás:

Biztosítjuk a gyermekek számára mozgásigényük kielégítését, a mindennapi szabad mozgás lehetőségét. Mozgáskoordinációjuk fejlődéséhez szervezett mozgásos tevékenységekkel járulunk hozzá.

Mindennapi testnevelés

A rendszeres mozgás biztosítását, a mozgáskultúra megalapozását, a motoros képességek fejlesztését az óvodai nevelési programban szereplő délelőtti és délutáni edző tevékenység, a mindennapi testnevelés szolgálja. Célunk a testedzés mellett a mozgás megszerettetése, a közös (játékos, sportos) mozgás által kiváltott öröm átélése.

Testnevelési foglalkozás (játékos testnevelés)

A mindennapos testnevelés edző jellegű gyakorlatai mellett korcsoportra szabott, testnevelés csoportos foglalkozás is tartható, heti egy illetve két alkalommal.

Tudatosan törekszünk gyermekeink egyéni mozgásigényének kielégítésére és ösztönözzük az óvodánk külső, belső környezetének kialakításával:

Gyermekeink számára a szabad mozgás lehetőségét a nap bármely szakaszában biztosítjuk igény szerint csoportokon belül, a tornatermekben vagy az udvaron mozgásos eszközökkel, és a hozzá kapcsolódó megalapozott szokás - szabályrendszerrel.

Tervező munkánkban tudatosan, napi szinten megjelennek a gyermekeink felé kínált változatos mozgásos játék lehetőségek (labdajátékok, mozgásos szabadjátékok, népi, énekes - dalos játékok), amelyben testi képességeik fejlődnek.

Speciális szükségletű, mozgásigényű gyermekink terhelhetőségét kedvelt mozgásos tevékenységek szervezésénél figyelembe vesszük

Az óvodai mozgásos lehetőségeket szülői igényre, bővítjük, külső szolgáltatások beépítésével (úszás, sajtkukac, stb.).

Pihenés:

A gyermekek pihenés- és alvásigénye az életkortól és az egyéni szükségletektől függően változó.

A gyermekek alvási szokásait tiszteletben tartjuk a pihenést nem zavaró apróbb játékokat, „tárgyaikat” maguknál tarthatják.

A nyugodt pihenés érdekében kényelmes fekhelyet, ágyneműt, csendet, folyamatos légcserét biztosítunk.

A pihenés kezdetén mesélünk, énekelünk, zenét, hallgatunk.

Étkezés:

A gyermekek napi háromszori étkezését a Bicske Városi Konyha biztosítja.

A székhelyintézmény tálaló konyhával rendelkezik. Az egészséges, korszerű táplálkozás érdekében dietetikus segíti az ételmezésvezető munkáját az étlap összeállításánál.

Toleráljuk a gyermekek különböző étkezési szokásait, biztatjuk őket a számukra újszerű ételek elfogadására, kényszerítés nélkül.

Az étkezések során hangsúlyt fektetünk az igény szerinti mennyiség biztosítására, az ételek és alapanyagaik megnevezésére.

A gyerekek táplálkozásáról, az étrendről rendszeresen tájékoztatjuk a szülőket, ettől függően tudatosan tervezhető az otthoni kiegészítés.

Egészségvédelem:

A fertőző betegségek terjedését gyakori szellőztetéssel és fokozott fertőtlenítéssel igyekszünk megelőzni.

Bármilyen fertőző betegség, járvány esetén az INTÉZKEDÉSI TERV szerint járunk el.

Betegségmegelőzés és egészségmegőrzés szokásainak kialakítása érdekében, a helyes kézmosás és zsebkendőhasználat fontosságának tudatosítása.

Beteg gyerek az óvodát nem látogathatja.

Az óvodában megbetegedett gyermeket fokozott gondoskodással, ha lehet, azonnal elkülönítjük, és értesítjük a szülőt.

Az esetleges ágybavizelést tapintatosan kezeljük, igyekszünk a szülővel közösen az okokat megkeresni és kiküszöbölni.

Évente egy alkalommal a gyermekorvos, szűrővizsgálatot tart intézményünkben.

A feltárt rendellenességekről és a teendőkről tájékoztatjuk a szülőket.

A védőnő szükség szerint látogatja az óvodát, évente több alkalommal.

A mindennapos testnevelés során tartásjavító és lábboltozat erősítő gyakorlatokat is végeztetünk a gyerekekkel, az esetleges deformitások megelőzése céljából.

Fogaik védelmében a gyermekeket a rendszeres rágásra és az alapos fogmosásra szoktatjuk.

Edzettség:

A gyermekek ellenálló képességének növelése érdekében, évszaktól, időjárástól függően minél többet tartózkodunk a szabad levegőn.

A szabad mozgás mellett szervezünk sétát, gyalogtúrát, szánkózást, napfürdőzést, úszást.

A célok elérését szolgáló tevékenységek:

- A személyes higiéné elsajátíttatása
- Az egészséges étkezés (rendszeres gyümölcs és zöldségfogyasztás)
- A csoportszobák, folyosók, mellékhelységek, udvarok tisztántartása
- Rendszeres élményszerző napokon a közvetlen környezeti értékek megismerése, értékőrzés, természetvédelmi feladatok.(pl. „Zöldnapok”, kirándulások, séták)
- A környezettel, természettel kapcsolatos témák feldolgozása, képességfejlesztő tevékenységek formájában. (pl. évszakokkal, növényekkel, gyümölcsökkel, állatokkal kapcsolatos ismeretek)

- Védjük, óvjuk az udvarok flóráját, faunáját. Az udvarok területén számtalan madáretetőt és itatót helyezünk el, melyben kerti rozsdafarkúak, feketeterigók, verebek és cinkék élnek. Télen eleséggel, vízzel, nyáron fürdési lehetőséggel látjuk el a madarakat.
- Folyamatosan telepítjük és a gyermekekkel együtt gondozzuk az udvarok allergiát, mérgezést, sérülést okozó növényektől mentes növényvilágát.
- Környezettudatos életmód elemeinek szocializációja (szelektív hulladékgyűjtés, papírgyűjtés) lakó és óvodai környezet közös megóvása.
- A gyermekek szabadban történő egészséges mozgását nap, mint nap mobil játékeszközökkel is biztosítjuk.
- A hagyományápolás, gazdagítása a szülők bevonásával, közös programokon is zajlik (pl. őszi köszöntő, mocorgó nap, nyárköszöntő, stb.)
- A mozgásos tevékenységek tárházát színesíti a vízhez szoktatás lehetősége a város tanuszodájában, az ovi- foci (a székhely és a Kakas Tagóvodában), a - Mocorgó sportnap
- Anyag és energiatakarékos óvodaüzemeltetés és a pedagógusok példamutatása
- A dolgozók életmódjukkal, munkájukkal pozitív mintát nyújtanak környezettudatos magatartásra, az ökológiai szemléletformálásra, az egészséges életmód szokásainak megalapozására, a közösségi egészséges életvitelre.(Autómentes nap)
- Az aktuális környezeti neveléshez kapcsolódó szakirodalomban folyamatosan tájékozódunk.
- Óvodán kívüli ismeretterjesztés lehetőségeinek kihasználása
- Partnerkapcsolatot ápolunk:
  - a város Tanuszodájával
  - Csokonai Vitéz Mihály Általános Iskolával
  - Bicskei Egységes Művelődési Központ és Könyvtárral
  - Szent László Általános Iskolával
  - Kertbarátkör

Az óvodapedagógus feladatai:

- ⇒ A környezetvédelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, környezettudatos magatartás kialakítása.
- ⇒ Az egészséges, biztonságos és esztétikus környezet kialakítása.
- ⇒ Az egészséges életmód szokásainak, igényének alakítása, megismertetése.
- ⇒ A harmonikus, összerendezett mozgás, a testi képességek fejlődésének elősegítése.
- ⇒ Az egészségmegőrzés, edzés, prevenció.
- ⇒ Az eltérő szociokulturális környezetből érkező gyerekek elfogadása

- ⇒ A sajátos nevelési igényű, a hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek különbözőségének figyelembevétele,
- ⇒ Megfelelő szakemberek bevonásával, - a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve, speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi és lelki feladatok ellátása.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- ☺ A gyermekek képesek önállóan tisztálkodni, öltözködni, rendezettek, ápoltak.
- ☺ Önállóan, esztétikusan terítenek, kulturáltan étkeznek, az evőeszközöket rendeltetésszerűen használják.
- ☺ Képesek környezetük rendjének helyreállítására.
- ☺ Állóképességük jó, mozgásuk összerendezett.
- ☺ A gyermek képes, a személyi higiénés feladatok ellátására: önálló testápolásra, WC használatra, zsebkeendő használatára, öltözködésre, vigyáz a tisztálkodási eszközökre, helyére teszi azokat.
- ☺ Szokásává válik a kulturált étkezési magatartás, az egészséges táplálkozás, önállóan dönti el, hogy mennyi ételt fogyaszt, önállóan szed a tálból, illetve önt a kancsóból.
- ☺ Ügyel saját külsőjére, melyben megjelenik a szépre, ízlésesre törekvés.
- ☺ Kialakul a természetes és mesterséges környezet felfedezésének és védelmének igénye.
- ☺ Felismeri a környezetében rejlő baleseti forrásokat, és képessé válik ezek elkerülésére. A már megtörtént baleseteknél segítséget nyújt.

2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

„A gyermek fejlődése szempontjából döntő fontosságú, hogy érezze, nemcsak szeretik, hanem olyannak szeretik, amilyen.”

Herman Alice

Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága a magatartásának érzelmi vezéreltsége.

Elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül.

Mindezért szükséges, hogy

- a gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások érijék;

- az óvoda alkalmazottai és a gyermek, a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze;
- az óvoda egyszerre segítse a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, én-tudatának alakulását, és engedjen teret önkifejező törekvéseinek;
- az óvoda nevelje a gyermeket annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól.

A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (mint például: az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának), szokás- és normarendszerének megalapozása.

Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldre és családra való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modell értékű szerepet tölt be.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében szükség szerint különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

Célunk:

Az óvodai élet során ismerjék meg önmagukat, az együttélés szabályait, a társas életben elvárt viselkedésmódokat.

Óvodáskorban a gyermeki magatartás megnyilvánulásaiban, a tevékenységekben meghatározó szerepet töltenek be az érzelmek, sajátos motivációként alakítják a viselkedést.

Az óvodába lépés a gyermek számára új szociális térbe jutást jelent, ahol a szülő mellett az óvodapedagógus szakszerű irányítással, intézményi keretek között segíti tevékenység-szükségeit kielégítését, biztosítja a szocializációs

tanulás lehetőségét.

A gyermeket együttműködő személyiségként kezeljük.

A nevelés folyamatában ezért igen nagy hangsúlyt kap a gyermeki szabadság érvényesítése. Ez természetesen nem jelenti a korlátok nélküli szabadságot. Pedagógiai munkánkat az odafigyelés, mások érzésének megértése, a másság elfogadása hatja át, a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű, SNI és BTMN gyermekek differenciált fejlesztése, fejlődésének elősegítése érdekében prevenciós és korrekciós feladatok ellátása, szakemberek bevonásával.

Környezeti feltételek:

Környezetünket úgy alakítjuk ki, hogy esztétikailag hívogató, a gyermeklétszámnak megfelelő, nyugodt, kényelmes legyen. A gyerekek érezzék jól magukat benne. A terem a gyerekeké, mely tükrözi érdeklődésüket, megfigyeléseiket, alkotásaikat.

Minden csoportnak igyekszünk kialakítani a szokásrendjét, hagyományait, jelképrendszerét, szimbólumát, amely összetartozásukat mélyíti.

Az óvodapedagógus személyisége minden megnyilvánulása érzelmi biztonságot, szeretetet, megértést és védelmet sugározzon a gyermek felé. A gyermeki magatartás alakulása szempontjából modell értékű az óvodapedagógus és az óvoda más dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja és viselkedése.

Az eltérések tolerálásában mintát adva, tudják elfogadtatni a gyerekekkel a nehezen beilleszkedő, lassan szocializálódó, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű társaikat.

Az érzelmi, erkölcsi, közösségi nevelés és szocializációhoz kapcsolódó tárgyi feltételrendszer:

- Apró ajándék készítése (óvodába érkezés a gyermek egyik személyes ünnepe)
- Csoportszimbólumok megjelenítése csoportszoba ajtón, faliújságon
- Csoport neve, gyermekek névsora és csoportban dolgozó felnőttek nevének feltüntetése
- Személyes tárgyak, „kincses kosár”, „kincses láda”
- Mosdóban jellel ellátott fogmosó pohár, fésű, fogkefe, törülköző tartó
- Életkorhoz igazodó csoportszobai felszerelések: bútorok, nyitott polcok, játékeszközök, önkifejezéshez kapcsolódó eszközök

Az érzelmi nevelés és a szocializáció (lelki egészségvédelem) a lelki egészség fenntartásához és fejlesztéséhez szükséges készségek és képességek kiművelését öleli fel.

A lelki egészség fejlesztésének feladatai: a társas-társadalmi beilleszkedés megvalósítása, a normatartás elsajátítása és a tevékenység önellenőrzésének gyakorlása.

A pszicho-szociális nevelés az óvodáskorú gyermekek szempontjából rendkívül fontos. Személyiségének érzelmi meghatározottsága lehetővé teszi a környezet jelenségeihez, dolgaihoz, tárgyaihoz fűződő pozitív és negatív érzelmek kialakulását, kialakítását. A szocializáció szempontjából fontos a közös élményekre épülő közös tevékenységek végzése.

Az óvodában folyó lelki egészségfejlesztés célja, hogy elősegítse a kiegyensúlyozott pszichés fejlődést, támogassa a gyermekek környezethez történő alkalmazkodását, felkészítse őket, és megoldási stratégiákat adjon a környezetből érkező ártalmas hatásokkal szemben.

Óvodakezdés, befogadás-beszoktatás:

Megítélésünk szerint meghatározó jelentőségű az ismerkedés, a megismerés az óvónő, szülő részéről egyaránt.

Óvodakezdés előtt a nyári hónapokban lehetőséget biztosítunk a szülőknek, hogy gyermekükkel együtt meglátogassák intézményünket. Ismerkedhetnek a felnőttekkel, leendő gyermektársaikkal, az épülettel, udvarral, játékokkal, az óvodai élettel (beiratkozás előtt tartandó „Nyitott kapuk” napján).

Az óvodai felvételt követően tájékoztató szülői értekezletet tartunk az érintett gyermekek szülei számára.

Az óvodába lépés előkészítő szakaszában az óvónői pár körütekintően készül a gyermekek fogadására, a családok, gyermekek megismerésére, - látogatást tesznek otthonaikban.

A beszoktatás folyamatos, szorosan együttműködve a családdal, annak érdekében, hogy gyermekük biztonságérzete minél előbb kialakuljon.

Kedvenc játékaikat, tárgyaikat, biztonságot adó eszközeiket magukkal hozhatják.

Amíg a csoport érdeke megkívánja, mindkét óvodapedagógus teljes műszakban dolgozik, szorosan együttműködve a dajkával, pedagógiai asszisztenssel.

A részben osztott illetve osztatlan (vegyes életkorú) csoportokban a családiasabb légkör kialakítása, valamint a különbözőségek kezelése érdekében, a nagyobb gyermekeket bevonjuk a kicsik beilleszkedésének segítésébe, felkészítjük őket a csoportba érkező új gyermekek fogadására. Különös hangsúlyt fektetünk erre a családias légkör megteremtésének érdekében.

Figyelembe vesszük a gyermekek egyéniségét, fejlettségét, tempóját, szokásait

és ennek megfelelően egyénre szabottan végezzük feladatainkat. Az első perctől személyes kapcsolattal, mesével, dallal, ölbeli játékokkal kedveskedünk a kicsiknek.

A régi óvodásokat érzelmileg felkészítjük az újak fogadására. Ehhez gazdag tevékenykedő, együttműködő hétköznapiakat biztosítunk, melyben jól formálódik egymáshoz való viszonyuk.

A szocializáció folyamata

„Másokkal közösségben együtt tevékenykedni, jobb családot, jobb csoportot, jobb világot jelent- és több sikeres embert.”

Peter Kleine

Az óvodáskorú gyermek társas kapcsolatainak alakulásához, az érzelmi kötődésekhez időre van szükség.

Ahhoz, hogy a csoport tagjának érezze magát, tapasztalnia kell, hogy számon tartják, a csoportnak szüksége van rá.

A szocializációt nagymértékben segíti a személyiségközpontú szemlélet.

- Figyelemmel kísérjük a gyermekek egyéni életét, a családi élményeket megbeszéljük.
- A tartósan hiányzó gyermekek szüleivel kapcsolatot tartunk.
- A gyermekeket születésnapjukon felköszöntjük.
- A játszóhelyek tagolása lehetőséget ad a kisebb baráti társaságok elmélyült, együttes tevékenységéhez.

Az egészséges „én” kép alakulását nagymértékben befolyásolja a felnőttek és a társak megnyilvánulásai, jelzései.

Minden gyermeket külön egyéniségként fogadunk el és fogadtatjuk el gyermektársaival, minden egyes gyermeket pozitív oldaláról megközelítve.

- A jó nevelés alapja a feltétel nélküli szeretet, korlátokkal együtt.
- A gyermek és csoport előtt álló feladatokat igyekszünk minden gyermek számára elérhetővé és vonzóvá tenni.
- Tiltás helyett választási lehetőséget adunk a gyerekeknek, hogy döntéseket hozhassanak, a változásra képessé váljanak.

A fejlődésben meghatározó szerepet tölt be az óvodapedagógus, aki napközben az „anyát” helyettesíti. Átgondolt, a gyermekre figyelő, nevelő munkájával, ésszerű szabályok kialakításával, befolyásolja, segíti a „mi”- tudat kialakulását is és teret enged a gyermek önkifejező és önérvénytörő törekvéseinek.

Ennek leghatékonyabb színtere a játék, a közös élmények, a közös beszélgetések, a csoportélet hagyományai, ünnepei.

Megismertetjük óvodásainkkal szűkebb és tágabb környezetünket.
Megteremtjük a lehetőségét a hazához, tájhoz, kultúrához való kötődés erősítésének, az értékek megbecsülésének.

Szerves része óvodai életünknek a hagyományok ápolása, jeles napjaink, nemzeti ünnepeink.

A hétköznapok és ünnepnapok tevékenységeiben a gyerekek erkölcsi tulajdonságait fejlesztjük:

- együttérzésre,
- önzetlenségre,
- toleranciára,
- mások érdekeinek figyelembevételére,
- társaik szeretetére,
- a munka tiszteletére,
- az emberi és kulturális értékek megbecsülésére, védelmére neveljük őket.

A gyerekek által vállalt feladatokban kitartásra, az akadályok leküzdésére, a megkezdett tevékenységek befejezésére ösztönözzük őket.

Az óvodapedagógus feladatai:

- ⇒ Az integráció adta feladatokra a nevelési év indítását megelőzően, tervezéssel készül fel a gyermekek fogadására.
- ⇒ Érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes, családias légkör megteremtése
- ⇒ Az integrált gyermekek befogadásának, elfogadásának segítése.
- ⇒ Érzelmekre épülő kapcsolatteremtő képességek formálása, erősítése.
- ⇒ Közös élményekkel, komplex tevékenységekkel a környezetben való biztonságos eligazodás segítése.
- ⇒ Erkölcsi normák, akarati tulajdonságok erősítése, szokás és normarendszer megalapozása.
- ⇒ A szabálytudat igényének megalapozása.
- ⇒ A szűkebb és tágabb környezet felfedeztetése, a hazaszeretet és a szülőföldhöz való kötődés alapjainak lerakása.
- ⇒ Az elfogadó, ráfigyelő, segítő empatikus magatartásminta biztosítása.
- ⇒ A pozitív „én” - kép, önbizalom, kommunikáció, együttműködés formálásával, a szándékos tanulás iránti pozitív attitűd megalapozása.
- ⇒ A szocializálódás során a „mi”- tudat kialakulásának segítése.
- ⇒ Személyes- és csoportélet hagyományainak ápolása.

- ⇒ A kialakított szokásrendszer keretein belül, a gyermek önkifejező és önértékesítő törekvéseinek adjon teret.
- ⇒ Nevelje a gyermekeket a másság elfogadására.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- ☺ A gyermekek igénylik a társaikkal közös tevékenységeket, érzelmileg fogékonyak környezetükre.
- ☺ Képesek a csoport közösségben egy-egy társukkal közösen cselekedni, kisebb és az egész csoporttal együttműködni.
- ☺ El tudják helyezni önmagukat a közösségben: melyik csoport tagjai, milyen korcsoportosak.
- ☺ Közösségük tagjait név szerint ismerik, érkezéskor-távozáskor köszönnek.
- ☺ A csoportba érkező vendégeket szeretettel fogadja.
- ☺ Társas kapcsolataikban a kérést-köszönést megfelelően alkalmazzák, képesek az udvariassághoz-, az illemhez tartozó szokások betartására, alkalmazására.
- ☺ Képesek mások és a másság elfogadására, alkalmazkodásra.
- ☺ Kialakult bennük a hazaszeretet érzésének csírája: tudják melyik ország szülőttei, hol élnek, milyen nyelven beszélnek, ismerik a nemzeti zászló színeit.
- ☺ Rendelkezik azokkal az érzelmi-akarati tulajdonságokkal, amelyek szükségesek az iskolakezdéshez: feladatokban kitartás, a megkezdett tevékenységek befejezése, akadályok leküzdése, kudarctűrő képesség, képes az iskolai élet elfogadására.
- ☺ Megfelelő önbizalommal, önállósággal, önértékelő képességgel rendelkezik.
- ☺ Erkölcsi értékrendszere (együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség) megalapozódik.

3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

*„Tanulni kell magyarul! A nyelv az élet szolgája!
Nemcsak a jelenét, a jövőjét is, azt a nyelvet
amelyet, örökbe kaptunk új szellemmel fényezve,
csorbítatlanul kell átadnunk utódainknak!”*

Kosztolányi Dezső

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása - beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel - az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van.

Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.

Az óvodai nevelés a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára - mint életkori sajátosságra -, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosít a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

Anyanyelvi nevelésünk célja:

A sokrétű tapasztalatszerzés és a nyelvi kommunikációs készség fejlesztése.

Feladata:

Az anyanyelvi nevelést fontos feladatnak kell tekintenünk, mivel a nyelvtudománnyal foglalkozó kutatók rájöttek arra, hogy „gyorsuló világunkban” az emberek közötti beszédkapcsolatok beszűkülnek, ellaposodnak.

Nyelvi kommunikáció nélkül pedig, társadalmi kommunikáció sem képzelhető el.

Az emberek a társadalmon belül elszigetelődnek egymástól.

Kisgyermeknél ezt más oldalról kell megközelítenünk, hiszen a gyermek a beszédtanulással válik igazán önkifejező emberré.

A beszéd a legfontosabb önkifejező eszköz, melynek fejlesztése, irányítása az óvodapedagógus feladata, egyformán érdeke az egyénnek, a családnak és a társadalomnak.

A gyermeki beszéd alakulására legerőteljesebben ható tényező az életkor növekedése, mely során egyre több anyanyelvi tapasztalatra tesz szert, és legsokrétűbb hatása a szociokulturális körülményeknek van.

A családon belül gyűjtött tapasztalatok alapján tanul meg beszélni, s tanulja meg a nyelvi kommunikációhoz szükséges beszédviselkedést (pl. gesztikulálást, mimikát, beszédsebességet, hangsúlyok használatát), s mindezek megértését.

Ebből következően a gyerekek különböző szintű és jellegű beszédképességgel kerülnek az óvodába, egyéni fejlődési ütemük is eltérő.

A rosszul beszélő gyermek minden feladatot gyengébben teljesít, mint megfelelő beszédfejlettségű társai.

Elsődleges az óvodába kerülő gyermeknyelvi kultúrájának felmérése, valamint az óvodapedagógus kezdeményező és nyelvi mintát nyújtó szerepe. A fejlesztés folyamatában meghatározó a gyermek és óvónő közötti szoros, bizalmas

kapcsolat, az a nyugodt, kiegyensúlyozott légkör, ahol a beszélőkedv, kommunikációs készség fokozódik.

Az óvodai élet a gyermekek legfontosabb tevékenységére a játékra épül, melyben minden lehetőség adva van intenzív, tervszerű, nyelvi, kommunikációs készségek fejlesztésére a különböző kommunikációs helyzetekhez való alkalmazkodásra.

Az anyanyelvi nevelést nem kezelhetjük elszigetelten, mert a beszéddel, a kommunikációval mintegy közvetítőként segíti a zenei, vizuális, irodalmi, környezeti nevelést, a matematikai ismereteket és a testnevelést.

Az óvodapedagógus által tervezett didaktikus anyanyelvi játékok tematikusan kapcsolódnak a kötött vagy kötetlen tevékenységekhez.

Az óvodába kerülő gyermeknek már van egy bizonyos szókinccse, melyet tapasztalati úton szerzett, ennek gazdagítása, bővítése fontos feladatunk. Figyelemmel kell kísérnünk a szövegértést, mint a nyelvi gondolkodás alapját. A hangképzés, szóalkotás, mondatok használata minden iskolába lépő gyermek számára alap az írás, olvasás tanulásához.

Az óvónőnek időben fel kell ismernie a beszédhibákat, súlyosabb esetben már 3 éves korban logopédushoz kell irányítani a gyermeket, és biztosítani kell a logopédiai ellátását.

Az anyanyelvi nevelésnek óriási a személyiségformáló hatása, a szavak ösztönös ismételtetésétől eljutnak a belsővé válás fokáig, amikor már a belső képeiket szavakba tudják önteni.

Az anyanyelvi - kommunikációs nevelés eredményes megvalósítása egyúttal a szociális viselkedés fejlesztését is szolgálja.(társra figyelés, válasz készség, jártasság a kapcsolatformákban, szóbeli és viselkedésbeli alkalmazkodás, szabályok tiszteletben tartása, beszédfigyelem stb.)

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat, - beszélő környezettel, szabályközvetítéssel (javíthatóság elkerülésével).

Az anyanyelvi nevelésre az óvodai élet minden mozzanatában van lehetőség, ezt ki kell használni!

Az óvodapedagógus feladatai:

- ⇒ Beszélgetésre alkalmas, nyugodt, kiegyensúlyozott légkör biztosítása.
- ⇒ A gyermekek beszédkedvének fokozása, nyelvi képességének fejlesztése anyanyelvi játékokkal.
- ⇒ A felhasznált irodalmi anyag igényes összeállítása.

- ⇒ A beszédöröm biztosítása: arra nevelni a gyermekeket, hogy bátran nyilatkozzanak meg, mondják el élményeiket, kezdeményezzenek párbeszédet.
- ⇒ A kommunikáció, különböző formáinak differenciált fejlesztése a nevelőtevékenység egészében.
- ⇒ Képesé tenni a gyermekeket, hogy másokat is tudjanak meghallgatni.
- ⇒ A gyermekek szókincsének folyamatos bővítése, beszélgetéssel, mesével, verssel, stb.
- ⇒ Beszédmegértés fejlesztése, óvónői kérdésekkel, magyarázattal,
- ⇒ A gyermeki kérdések inspirálása, azok megválaszolása a természetes és kommunikációs kedv fenntartására ösztönzés.
- ⇒ Helyes beszédminta adása, szabálykövetítéssel

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végén:

- ☺ A gyermekek bátran, szívesen beszélnek és kezdeményeznek beszélgetést.
- ☺ Elmondják élményeiket, elbeszélésük folyamatos.
- ☺ Az anyanyelv szabályainak megfelelő, jól érthető, többnyire megfelelő hangsúllyal, hanglejtéssel, hangerővel és sebességgel beszélnek. Különböző mondatstruktúrákat, mondatfajtákat alkot.
- ☺ Tisztán ejtenek minden beszédhangot.
- ☺ Képesek figyelmesen hallgatni társaikat, a felnőtteket.
- ☺ Párbeszédre érettek, válaszolnak a feltett kérdésekre.
- ☺ A közvetlen felidézés mellett képes a szándékos felidézésre, megnő a megőrzés időtartama.
- ☺ Képes a figyelemmegosztásra-, átvitelre, a szándékos figyelemre.
- ☺ A cselekvő-szemléletes és képi gondolkodása mellett az elemi fogalmi gondolkodása is kialakulóban van.
- ☺ Elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről.
- ☺ Auditív és vizuális képességei optimálisan fejlett.
- ☺ Differenciált észlelése kifinomult.
- ☺ Érzékelése pontos.
- ☺ Felismeri és megfogalmazza az egyszerűbb ok-okozati összefüggéseket.
- ☺ Figyelemösszpontosításra képes.
- ☺ Reprodukív emlékezettel rendelkezik.
- ☺ Fogalmi gondolkodása kialakult.

*„Semmi nincs az értelemben,
ha az előtte nem volt az érzékekben.”
Comenius*

Az értelmi nevelés célja:

A gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás lehetőségének biztosítása. A gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése.

Az értelmi nevelés további feladatai: egyrészt a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érezkelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás -alkotóképesség) - fejlesztése.

Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.

Az értelmi fejlesztés, nevelés folyamatában a gyermeki kíváncsiságnak, érdeklődésnek igen nagy szerepe van. A spontán tapasztalatok, ismeretek rendszerezése és bővítése közben fejlődik az óvodások értelmi képessége és kreativitása. Az óvoda az egészségfejlesztő és a gyermekeket körülvevő környezeti ismereteknek csupán egy részét közvetíti.

A tevékenységekben megvalósuló tanulás

A tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, hanem az egész óvodai nap folyamán adódó élethelyzetekben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett foglalkozásokon, tevékenységi formákban, időkeretekben valósul meg.

Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése. Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire.

A több érzékszervet igénybe vevő tapasztalás és cselekedtetés a közvetlen környezet folyamatos megismerése, az érzékelés és a sokoldalú tapasztalatszerzés mindennél fontosabb a 3-7 éves korú gyermek fejlődésének szempontjából.

A gyerekeket a tanulásban a kíváncsiság az óvónőhöz fűződő érzelmi kapcsolat a tevékenység, a helyzet motiválja.

A tanulás közben végzett sokféle tevékenység lehetőséget ad az érdeklődés kielégítésére a tapasztalatszerzés a gondolkodás örömeinek átélésére, az alkotásra, az emberi és a tárgyi környezet szépségének felfedezésére.

Hatására a gyermekek tapasztalatai rendeződnek.

Pontosabbá válik érzékelésük, észlelésük, megfigyelőképességük, tartósabb lesz figyelmük, emlékezetük, gazdagodik fantáziájuk, fejlődik beszédük és gondolkodásuk.

Képessé válnak a problémák felismerésére és megoldására, erősödik kreativitásuk.

Az óvodai tanulás a játék motivációs bázisára épül, mindvégig játékos jellegű marad.

Óvodánkban a szervezett tanulás alatt a játékba integrált tanulást értjük, mely a nap egészét áthatja. A tevékenységek közben újabb és újabb tapasztalatokhoz juttatjuk a gyermekeket, folyamatosan követve és segítve az egyes gyermekek tanulási képességeinek alakulását.

A tanulás lehetséges formái az óvodában:

- Az utánzásos, minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás (szokások alakítása).
- Spontán játékos tapasztalatszerzés.
- A játékos cselekvéses tanulás.
- A gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés.
- Az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés.
- A gyakorlati probléma- és feladatmegoldás.
- Az óvodapedagógus által kezdeményezett foglalkozásokon megvalósuló tanulás.
- A gyermek a világot komplex módon érzékeli, észleli és éli meg, ezért a tanulás során is ebből indulunk ki.

Komplex foglalkozások rendszerén keresztül juttatjuk el a gyermekeket az ismeretekhez, tapasztalatokhoz.

Célkitűzésünk, hogy a tanulási tevékenység folyamatában a gyerekek örömmel és önként vegyenek részt, ne csupán külső motiváció készítse őket erre.

Ezért fontos, hogy minden gyermek egyéni adottságait megismerve képességeinek megfelelő feladat elé állítsuk.

A követelményeket mindig az egyéni teljesítőképességhez mérjük.

Programunkban keretjelleggel biztosítjuk az óvodapedagógusok számára, hogy a gyermekek igényeihez, személyre szabottan egyéniségéhez, teherbíró képességéhez igazodó tanulási kereteket és formákat alkalmazzanak.

A nevelés egészén belül megvalósuló tanulás kötött és kötetlen kezdeményezések, foglalkozások, beszélgetések, tapasztalatszerző séták stb. formájában egyaránt megoldhatók a napi élet folyamán.

Az óvodapedagógus feladatai:

- ⇒ A tanulási folyamat megszervezése során biztosítsa a gyermekek egyéni képességei szerint szükséges tapasztalás, gyakorlás és a bevésés lehetőségét.
- ⇒ Alakítsa ki a nyugodt tanuláshoz szükséges feltételeket és a megfelelő csoportlégkört.
- ⇒ Értelmi képességek fejlesztése terén törekedjen a komplexitásra (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás)
- ⇒ A gyermek megismerési vágyát, kíváncsiságát sokoldalú érdeklődését elégítse ki.
- ⇒ Kínáljon lehetőséget a gyermek számára olyan szituációk átélésére, ahol megismerhetik a felfedezés, a kutatás örömeit, ezzel fejlesztve a kreativitást.
- ⇒ Biztosítsa a gyermekek egyénre szabott érdeklődésének megfelelő tevékenységeket.
- ⇒ Fejlessze a gyermekek önállóságát, figyelmét, kitartását, pontosságát, feladattudatát.
- ⇒ Olyan tapasztalatok szerzéséhez nyújtson segítséget a gyermeknek, amelyben saját teljesítőkéességét is megismerheti.
- ⇒ A tanulást támogató feltételek (cselekvő aktivitás, a közvetlen, sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének) biztosításával felismerések, próbálkozások támogatása, az érdeklődés ébrentartása.
- ⇒ Személyes, mintaadó szerepével egészítse ki a gyermekek önálló saját tevékenységeit.
- ⇒ Pozitív értékeléssel segítse a gyermek személyiségének kialakulását.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- ☺ A gyermekek képesek meglévő ismereteik alkalmazására, ok-okozati összefüggések felismerésére.
- ☺ Tudják mondanivalójukat összefüggően előadni.
- ☺ Szándékos figyelmük a feladat végzése alatt tartós.

- ☺ Megadott szempontok szerint képesek önálló megfigyelések végzésére.
- ☺ Képesek azonosulni a feladattal, igényükké válik a megoldásra törekvés, problémamegoldó gondolkodásuk kialakul.
- ☺ Tevékenységeikben képesek társaikkal az együttműködésre.
- ☺ Meghallgatják társaik élményeit, tapasztalataik elmondását.

4. Hagyományápolás, természeti- és a csoport életével kapcsolatos ünnepek

*„Hagyományaink annyit érnek,
amennyit gyermekeink fejlődéséhez,
azaz a holnap számára nyújtanak.”
Falvy Károly*

Célunk:

A népi kultúra, a néphagyomány helyi értékeinek megismertetése, ápolása.

A néphagyomány szempontjából két alapvetően fontos kérdést tartunk szem előtt:

- a hagyományok megismerését nem lehet elég korán kezdeni,
- tudnunk kell, hogy egy-egy mára már múlttá vált néphagyomány, helyi hagyomány részletéből mit fogad be a gyermeki szív és értelem, mi az, ami útravaló lesz számukra.

Az óvodai nevelés folyamatába a népi kultúra azon elemeit építjük be, amelyek igazodnak a gyerekek életkori sajátosságaihoz.

A hagyományőrzést nem külön témaként értelmezzük, hanem az óvodai nevelés komplex részeként.

A mindennapok és egyes jeles napok hagyományőrző szokásai az óvodai élet tevékenységrendszerébe jól illeszkednek.

Megismertetjük a gyerekekkel a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok a családi és tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét is.

A gyerekek cselekvésén keresztül olyan, a későbbi életre is meghatározó élményeket kapnak, amelyek a szülőföldre, a társakhoz való érzelmi kötődést alapozzák meg.

Minden jeles napot egy hosszabb előkészület vezet be, amelyhez a gyermekek kíváncsiságát kielégítve folyamatosan változatos tevékenységet biztosítunk.

Óvodánkban megtartásra javasolt jeles napok, ünnepek időbeli sorrendben:

Az őszi jeles napjai, ünnepei:

Csoport névadójának születésnapja; szeptember

Szüreti mulatság, őszköszöntő; október

Állatok világnapja; október 04.

Márton nap

Kisebbségek:

- ♣ Megfigyeljük, megtapasztaljuk a természet változásait.
- ♣ Terméseket gyűjtünk, ezekből barkácsolunk.
- ♣ Diószedésen veszünk részt.
- ♣ Éneket, mondókát, verset, mesét hallgatunk és mondunk az almáról, dióról, szőlőről.
- ♣ Részt veszünk a közös szüreti mulatságon, őszköszöntőn.
- ♣ Megfigyeljük és beszélgetünk a gyerekekhez közel álló állatokról (kedvenc háziállatuk).

Nagyobbak:

- ♣ Termésekből barkácsolunk.
- ♣ Őszi gyümölcsökből salátát készítünk, kompótot főzünk.
- ♣ Lehetőség szerint kirándulunk a szőlőhegyen, ismerkedünk a szüreti munkákkal.
- ♣ Szüreti játékokat játszunk, énekelünk, táncolunk.
- ♣ Szüreti mulatságot rendezünk.
- ♣ Sétákat, kirándulásokat szervezünk a közvetlen környezetünkben.
- ♣ Megfigyeléseket végzünk: üres a gólya- és fecskefészek, patakpart állat- és madárvilága, Alcsúti arborétum.

A tél jeles napjai, ünnepei:

Advent; a karácsonyt megelőző negyedik vasárnaptól

Mikulás; december 06.

Luca nap; december 13.

Karácsony; december 24-25-26.

Farsang; vízkereszttől hamvazó szerdáig

Kisebbségek:

- ✿ Megismerkedünk az Advent jelképével (koszorú, 4 gyertya, naptár)
- ✿ Készülődünk minden nap valami aprósággal karácsonyra.
- ✿ December 04-én, Borbála napon gyümölcsfaágat hajtattunk.
- ✿ December 13-án, Luca napon cserépbe búzát vetünk.
- ✿ Egyszerű díszeket, ajándékokat készítünk.
- ✿ Az ünnephez kapcsolódó ételeket fogyasztunk; sült alma, mazsola, dió, méz, mák, pattogatott kukorica.
- ✿ Verssel és dallal készülünk Mikulásra és Karácsonyra.
- ✿ A farsangi mulatságon a gyerekek jelmezt öltenek magukra.

Nagyobbak:

- ✿ Együtt készítjük el az adventi koszorút, minden héten eggyel több gyertyát gyújtunk meg rajta, várjuk az ünnepet.
- ✿ Adventi naptáron kísérjük figyelemmel az ünnep közeledtét.
- ✿ Asztaldíszet készítünk, mézest sütünk, díszítünk.
- ✿ Részt veszünk a városi adventi gyertyagyújtáson és a műsoron szerepelünk.
- ✿ Február 02-án, gyertyaszentelő napján beszélgetünk a medvéhez kapcsolódó népi időjóslásról.
- ✿ Macis mondókát, dalokat énekelünk.
- ✿ Ezen a napon mindenki elhozhatja a kedvenc maciját.
- ✿ Farsangra készülődünk tréfás versekkel, énekekkel.
- ✿ Álarcokat készítünk különböző technikákkal.
- ✿ A farsangi mulatságra a gyerekek jelmezt öltenek magukra.

A tavasz jeles napjai, ünnepei:

Március 15. Nemzeti ünnep

Húsvét; első tavaszi napéjegyenlőség utáni következő vasárnap.

Tojásfestés, locsolkodás

Víz világnapja március 22.

Nyitott kapuk napja: április derekán

A Föld napja április 22.

Anyák napja; május első vasárnapja

Madarak, fák napja; május 10.

Sportnap; május második hetében

Gyermeknap; május utolsó hetében

Tavaszi kirándulás

Nagyok búcsúztatása; május vége, június eleje

Nyárköszöntő

Kisebbek:

- ✿ Zászlókat vagy kokárdát készítünk.
- ✿ Lehetőség szerint a Kossuth térre, Kossuth Lajos szobrához látogatunk.
- ✿ Mondókákat, locsolóverset mondunk, tavaszi dalokat énekelünk.
- ✿ Egyszerű ajándékot készítünk.
- ✿ Megfigyeljük a természet változásait, gólyafészkek, fecskefészkek benépesülését.
- ✿ Kirándulunk közösen a nagyobbakkal.
- ✿ Ajándékkal kedveskedünk az édesanyáknak.

Nagyobbak:

- ✿ Elkészítjük csoportunk tavaszi dekorációját.
- ✿ Tojást festünk, díszítünk.
- ✿ Kísérleteket végzünk a földdel.
- ✿ Környezetünk rendezése, szépítése az udvaron, konyhakertek gondozása.
- ✿ Szeretettel fogadjuk az óvodánk iránt érdeklődőket.
- ✿ Kirándulunk a természetbe, megfigyeljük a közvetlen, és lehetőség szerint a távolabbi környezetünk élővilágát: „A FÖLD A MIÉNK”, vigyázzunk rá!
- ✿ Ajándékot készítünk az édesanyáknak, verssel, dallal köszöntjük őket
- ✿ A Bicske szíve parkban, illetve az óvoda udvarán játékos sportvetélkedőt rendezünk,
- ✿ Gyermeknapon feldíszítjük az óvodát, ünneppé tesszük ezt a napot, meglepetést készítünk a gyermekeknek.
- ✿ Családdal közös kerti partit szervezünk, ahol együtt tevékenykedünk a szülőkkel.
- ✿ Elbúcsúztatjuk az iskolába készülő nagycsoportosokat.

Az évet végig kísérő helyi hagyományok:

Születésnap

Az egész év folyamán minden gyermeket felköszöntünk a születésnapján, csoportünnep keretében. Gyertyát gyújtunk, ajándékkal kedveskedünk neki, énekelünk, kívánságát teljesítjük - ez „AZ Ő NAPJA”.

Városi adventi gyertyagyújtás, ünnepi műsorral.

Nyugdíjas karácsony

Karácsonyi műsorral köszöntjük a nyugdíjas pedagógusainkat, közös karácsonyi délelőttöt szervezünk.

Az óvodapedagógus feladatai:

- ⇒ A népi- és helyi hagyományok gazdag tárházából a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelő, számukra örömteli ingereket, élményeket adó, és cselekvésre készítő elemek kiválogatása, és azoknak a nevelés folyamatába illesztése.
- ⇒ A hagyományok, ünnepek szervezési feladatainak tervezése, lebonyolítása.
- ⇒ A szükséges eszközök, kellékek biztosítása.
- ⇒ A néphagyományokon alapuló népszokások értékeinek megőrzése.
- ⇒ A gyermekeket megismertetni a népi kultúra értékeivel, a jeles napokkal, és a hozzájuk kapcsolódó szokásokkal, tevékenységekkel, mesékkel, mondókákkal, rigmusokkal, időjósításokkal, népi játékokkal, néptáncsal, népi hangszerekkel.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- ☺ Örömmel készülődnek, tevékenyen vesznek részt a hagyományok, ünnepek, népszokások megtartásában.
- ☺ Ismerik környezetük jellemző néphagyományait, helyi hagyományait, ünnepeit.
- ☺ Örömmel fogadják, hallgatják, vesznek részt mások hagyományőrző tevékenységeiben.
- ☺ A német nemzetiség kultúrájának és hagyományainak ápolása.

V. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE

A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósulnak meg.

A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermekeknek.

A jó napirendet folyamatosság és rugalmasság jellemzi. Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét. A napi- és hetirendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai alakítják ki.

Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást végző munkatársakkal.

Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését különböző kötelező dokumentumok szolgálják.

Az óvodai nevelés csak a jóváhagyott pedagógiai program alapján valósulhat meg és a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.

Óvodánk csoportszervezési gyakorlata

Intézményünkben homogén, részben osztott és osztatlan szerkezetű csoportok kerülnek kialakításra.

A csoportszervezést meghatározza:

- Köznevelési törvény
- a mindenkori beiratkozók létszáma,
- az adott évben iskolába lépők száma,
- a gyermek fejlettsége, egyéni adottságai,
- az óvodapedagógusok javaslata.

A jövőben is törekszünk az optimális csoportlétszám kialakítására, munkánk eredményessége érdekében.

1. Hetirend:

A csoportok heti-rendjüket napi bontásban összehangoltan határozzák meg. Szolgáltatások: szülői igény alapján.

A szervezeti és időkeret megváltoztatása az óvodapedagógus kompetenciája!

A korcsoportok ajánlott tevékenységi időkerete:

A 2,5-4 évesek napi szervezett tanulási időkerete	10-15'
A 4-5 évesek napi szervezett tanulási időkerete	15-20'

Az 5-7 évesek napi szervezett tanulási időkerete	30-35'
--	--------

A korcsoportok ajánlott tevékenység tervezésének kezdete:

A 2,5-4 évesek napi szervezett tanulás tervezése	november 1-től
A 4-5 évesek napi szervezett tanulás tervezése	október 1-től
Az 5-7 évesek napi szervezett tanulás tervezése	szeptember 15-től

2. Napirend:

Napirendünket a folyamatosság és rugalmasság jellemzi.

Az óvodákban zajló folyamatos napirend a nyugalmat, kiegyensúlyozottságot és az optimális fejlődéshez szükséges feltételeket biztosítja.

A gyermekek az elkezdett tevékenységüket mindaddig folytathatják, amíg motiválja őket maga a tevékenység, amíg szívesen végzik azt.

A folyamatos napirend rugalmassága lehetővé teszi, hogy egyéni tempó-, teljesítőképesség, egyéni igény szerint végezzék a gyermekek a tevékenységeket.

A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez.

A stabilitást az állandó, vagy rendszeresen visszatérő tevékenységek alkotják, melyek biztonságot, nyugalmat, folytonosságot nyújtanak.

Rugalmasan kezeljük:

- a szabadban tartózkodás idejét,
- a gyermekek eltérő biológiai szükségleteiből adódó különbségeket,
- az eltérő alvásigény voltát,
- a tevékenységek különböző gyermeki érdeklődésen alapuló eltérő időarányát,
- játékidő beosztását.

Stabilitást jelent:

- az étkezések,
- a játék,
- a tevékenységek,
- a levegőzés,
- a pihenés időpontjai.

Javasolt napirend

Időtartam	Tevékenység
6.15-10.30	<ul style="list-style-type: none"> - A gyermekek folyamatosan érkeznek, a nagycsoportosoknak ajánlott 8.00-ig. - Testápolási teendők; folyamatos reggelizés. - Szabadon választott játéktevékenységek. - Játékba illesztett egyéni-, mikro-, vagy makro-csoportos tevékenységek. - Képességek fejlesztése egyéni formában, játékosan. - Kimenettel előtti „kupaktanács”. - Tízórai: zöldség vagy gyümölcsfogyasztás, folyadékpótlás.
10.15 - 11.45	<ul style="list-style-type: none"> - Szabadon választott játék, tevékenységek. - Élményszerzések, séták, kirándulások, látogatások, megfigyelések, tapasztalatszerzés, mikro- vagy makro csoportos formában. - Készségfejlesztő tevékenységek. - Mindennapos testmozgás (kocogás, futás, mozgásos szabályjátékok).
11.45 -17.15	<ul style="list-style-type: none"> - Testápolási teendők; ebéd - Pihenés, alvás mesével, altatódalokkal. - Folyamatos ébredés. - Öltözködés. - Testápolási teendők; uzsonna. - Szabadon választott játék, tevékenységek. - Készségfejlesztő tevékenységek egyéni vagy mikro csoportos formában. - Szülőkkel való találkozás, rövid információcsere - Mozgásos játékok.
Szülői igény szerint:	<ul style="list-style-type: none"> - Szolgáltatások (ingyenes és költségtérítéses)

A nagycsoportosok, heti egy alkalommal a fenntartó által támogatott úszás-vízhez szoktatás foglalkozáson vesznek részt.

VI. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI ÉS AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI

Az óvodáskorú gyermekek képességeinek kibontakoztatásában meghatározó szerepe van a tevékenységeknek.

Az óvodai nevelésben jelentős tevékenységformák a játék, a tanulás, a munka, valamint a szabadidős tevékenységek.

Programunk szemlélete alapján a tevékenységi formák nem különülnek el egymástól. Egymást átszőve érvényesülnek.

Természetes élethelyzetekben komplex módon egymást kiegészítve szolgálják a teljes körű személyiségfejlesztést.

Az önkifejezés, a kontaktusteremtés, a kapcsolattartás fontos eszközei, amelyek óvodáskorban cselekvésre, manipulációra, közvetlen szenzomotoros tapasztalásra épülnek.

A szabad játék és az óvodapedagógus által felajánlott tevékenységekkel állandó lehetőséget biztosítunk a sokszínű tevékenykedésre a gyermekek szükségleteinek megfelelően.

1. A játék

*„Csináljon bármit, ami nyitogatja szemét és eszét,
szaporítja tapasztalatait.*

Ő azt hiszi: csak játszik.

De mi már tudjuk, mire megy a játék.

*Arra, hogy e világban otthonosan mozgó,
eleven eszű és tevékeny ember váljék belőle.”*

Varga Domonkos

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék - szabad képzettársításokat követő szabad játékfolyamat - a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie. A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékában tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, a pszichikumot, a mozgást, az egész személyiséget fejlesztő, élményt adó tevékenységgé.

A kisgyermek első valódi játszótársa a családban, az óvodában is a felnőtt - a szülő és az óvodapedagógus.

Az óvodapedagógus utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítőt, kezdeményezővé lesz, ha a játékfolyamat elakad. Az óvodapedagógus jelenléte teszi lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is.

A játékhoz megfelelő helyre és egyszerű, alakítható, a gyermeki fantázia kibontakozását segítő anyagokra, eszközökre, játékszerekre van szükség. Az óvoda és az óvodapedagógus feladata, hogy megfelelő csoportlétszámot, helyet, időt, eszközöket és élményszerzési lehetőségeket biztosítson a különböző játékformákhoz, a gyakorló játékokhoz, a szimbolikus játékokhoz, konstruáló játékokhoz, a szabályjátékokhoz.

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együttjátszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival éri el.

Az óvodában előtérbe kell helyezni a szabadjáték túlsúlyának érvényesülését. A játék kiemelt jelentőségének az óvoda napirendjében, időbeosztásában, továbbá a játékos tevékenységszervezésben is meg kell mutatkozni.

Célunk:

a játék folyamán a szabad önkifejezés, a kreativitás, valamint a pozitív érzelmek alakításával a komplex személyiségfejlesztés.

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legjelentősebb tevékenysége. Az óvodáskorú gyermek alapvető szükséglete, spontán szabad tevékenysége, örömforrása. A kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, melynek minden nap visszatérő módon hosszantartó és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie.

A játék a gyermek legteljesebb személyiségfejlesztő eszköze, amibe komplex módon illeszthető a többi tevékenység. Lehetőség nyílik arra, hogy megismertessük, felfedezzük a gyermeket leginkább érdeklő, körülöttünk lévő világot, a „Mi világunkat”.

A gyermek a játékban számtalan információt ad önmagáról, belső világáról, kellemes és kellemetlen élményeiről.

A játékban alakulnak társas kapcsolatai, gazdagodnak szociális érzelmei, kommunikációs képességei szerzett tapasztalatai, ismeretei. Ezért az életre nevelés is a játékból indul ki, a játék segítségével teljesedik ki.

Tehát a gyermek dolga az óvodában: Jót és jól játszani!

Az óvodapedagógus feladata: Megfigyelni a gyermek játékát, felhasználni azt saját nevelési céljainak elérése érdekében.

A gyermekek a környezetükből szerzett tapasztalatokkal játékuk tartalmát gazdagítják. Ezért arra törekszünk, hogy a szerzett tapasztalat és ismeretszerzés pozitív érzelmet váltson ki, azaz élménnyé váljék.

Lehetővé tesszük, hogy a családban, óvodában, tágabb természeti és társadalmi környezetben szerzett tapasztalataikat, élményeiket a gyerekek játékukban újra átélhessék.

A 3-7 éves korban megjelenő játékfajták, azok tartalma, minősége a gyermekek egyéni sajátosságainak és életkorának függvénye.

A gyermekek játékában keverednek a különböző játékfajták.

Gyakorló játék

A gyakorló játék során a gyermek felfedez, manipulál, gyakorol, képzeletileg előre meghatároz és ismételi.

Biztosítjuk a gyakorló játékhoz szükséges eszközöket és mintát adunk a játékok helyes használatához. A ritmikus, azonos cselekvés többszöri megismétlése örömezés a kisgyermek számára, ugyanakkor fejleszti a szem-kéz koordinációt is, készségei fejlődnek és a gyermek különböző képességeit gyakorolja.

Szimbolikus játék

❖ Szerepjáték

Már a legkisebbeknél megjelenik a szerepjáték.

Nevelési szempontból a leggazdagabb lehetőséget nyújtó játékfajta a személyiségfejlesztéshez.

Leggyakoribb szerepjáték a családjáték az orvosos, a boltos, fodrászos, óvodai szerepjáték, közlekedési játék. Valós élethelyzeteket, szerepeket utánoznak akár érzelmi okokból vagy cselekvési vágyból. A gyermekek szociális tanulással a felnőtt mintáról sajátítják el, tanulják meg az erkölcsi értékeket, a társadalmi együttélés szabályait.

Lehetővé tesszük a szabad választást, az önállóság, az egyéni ötletek érvényesülését, a játék megszervezését.

Helyzettől függően az óvónő is vállal szerepet, ezzel mintát ad és erősíti a társas kapcsolatok alakulását. Segítjük, buzdítjuk a bátortalan gyerekeket a szerepvállalásra. Ötleteket adunk változatos eszközkínálattal bővítjük ennek lehetőségét.

❖ Bábozás, dramatikus játék

A bábozás a gyermek belső világának egyik legkifejezőbb eszköze, mely a gyermeki fantáziára épül, és szoros összefüggésben áll a dramatikus játékkal. Dramatizáláskor a gyermekek saját vagy irodalmi élményeiket játsszák el kötetlen módon. Motivációként megfelelő kellékek állnak rendelkezésre, esetenként ezeket a gyerekekkel együtt készítjük.

Szükség szerint óvónői szerepvállalással segítjük a bábozás, dramatizálás sikerességét. Ilyenkor újraélik a mese örömét.

A kötetlen bábozásnak, dramatizálásnak jelentősége abban van, hogy a saját maguk által kitalált történeteket vegyítve a tanult ismeretekkel játékként élik meg. Kiteljesedik kreativitásuk, szárnyalhat képzeletük.

Fejlődik kommunikációs készségük, gyarapodik szókincsük, a mesék szövegeit jellegzetes kifejezéseit, használják, gyakorolják

Építő, konstruáló játék

E tevékenység közben a gyermekek különböző játékszerekből összeraknak, létrehozhatnak valamit. Kezdetben spontán építenek, de később meghatározott céllal átgondoltan teszik ezt.

Nagyon fontos az eszközök változatossága. A csoport összetételének, fejlettségének, érdeklődésének, az aktualitásoknak megfelelően bővítjük, vagy cseréljük a készletet. Legyenek különböző nagyságú, anyagú kész és félkész eszközök. Az óvónő a jól kiválasztott és megfelelő minőségű eszközök biztosításával tudja játék közben tudatosan fejleszteni a gyermekek képességeit.

Építés és konstruálás közben átélik az alkotás örömét, a társakkal való együttműködés eredményességét, fejlődik kreativitásuk. Megtapasztalják a rész és egész viszonyát, fejlődik megfigyelőképességük, gondolkodásuk. Megtanulják a síkból térbe való átfordítást (a képen látott házat megépíti).

Építés közben rengeteg matematikai ismeretet szereznek (szín, forma, térbeli kiterjedés stb.). Segíti a finommotorika fejlődését, tág lehetőség nyílik a percepció fejlesztésére, fejleszt a gyermekek kreativitását.

❖ Barkácsolás

A barkácsolás mindig a játékból induljon ki, kötetlen formában. Az elkészített eszközökkel játszhatnak, vagy legyen más funkciójuk. Eleinte az óvónő a gyermekek között tevékenykedve keltse fel érdeklődésüket, előttük készítsen eszközöket. Fokozatosan vonja be őket a tevékenységbe.

A barkácsolás során változatos technikákkal ismertethetjük meg a gyerekeket: vágás, ragasztás, tépés, hajtogatás, varrás, szövés, fonás, szögelés, stb. Fontos hogy mindig változatos eszközöket biztosítsunk számukra. Munka közben átélik az alkotás örömét, fejlődik kreativitásuk, társas együttműködésük.

Új kifejezéseket ismernek meg, bővül szókincsük. Barkácsolás közben a gyerekek sokféle ismeretet, tapasztalatot szerezhetnek az anyagok tulajdonságairól, megmunkálhatóságáról. Gyarapodhatnak matematikai ismereteik, fejlődik a szem-kéz koordináció, a finommozgás, a percepció.

Szabályjáték

A szabályjátékok egy része a gyermekek mozgását, más része elsősorban az értelmi képességeket fejleszti. Eleinte egyszerű, könnyen betartható, szabályokhoz kötött játékot tervezzünk. Később már a nagyobbakat a játékvezetésbe is bevonhatjuk, sőt adjunk lehetőséget arra, hogy ők maguk is hozzanak létre szabályokat. A szabályjáték egy meghatározott magatartást vár el a résztvevő gyerekektől. A gyermekek saját maguk, állíthatnak fel szabályokat játékuk során ez fejleszti a gyermekek kreativitását. Így elsősorban szabálytanulási készségük fejlődik, másodsorban társaikhoz való viszonyuk az együttes cselekvőképességük. Az óvodai játék színtere a csoportszoba és az udvar. Az időjárástól és a napirendtől függően választjuk meg a helyszínt. Az udvaron nagyobb a hely, ezért a mozgásos játékokat többnyire itt szervezzük, de fontos hogy az egyéb tevékenységekben is változatos lehetőségeket biztosítsunk.

Az óvodai játék lehet:

- spontán játék

- az óvodapedagógus által kezdeményezett, irányított játék

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az indirekt irányítás felelősségét. Az óvodában fontos a szabad játék túlsúlyának érvényesülése.

Spontán játék:

A gyermek önként vállalt tevékenysége, melyben saját élményeit, tapasztalatait éli meg. Játékában integrálja a külső és belső világot.

Kezdeményezett, irányított játék:

Az óvodapedagógus tudatos, átgondolt fejlesztő, feltételteremtő tevékenysége. Indirekt módon így befolyásolja a gyermeki világképet. Ez a játékban tanulás sajátos formáját eredményezi.

Az óvodapedagógus feladatai:

- ⇒ Nyugodt légkör biztosítása, az elmélyült játék feltételeinek megteremtése.
- ⇒ Megfelelő hely kialakítása a mozgalmasabb és csendesebb tevékenységek elkülönítésére.
- ⇒ Elegendő idő biztosítása az összefüggő, folyamatos játék kialakulásához.
- ⇒ A létszámnak megfelelő játékeszköz, anyagok, játékszerek biztosítása, amelyek az elmélyült játék kialakulását segítik, a motiváció fejlesztő hatását erősítik.
- ⇒ Az egyéni élményeken túl, a közös élményszerzési lehetőség biztosítása.
- ⇒ Ötletek, helyzetek teremtése a sokszínű játék kialakulásához.
- ⇒ A gyermeki játék önállóságának tiszteletben tartása, kialakulásának segítése.
- ⇒ A gyermekek fejlettségének, személyes élményeinek, problémáinak megismerése - ennek megfelelően a játékfolyamat segítése - szükség szerint.
- ⇒ Társas kapcsolatok, érzelmi kötődések támogatása, az együttműködés szokásainak, az udvarias magatartás formáinak alakítása.
- ⇒ A csoportélethez kötődő hagyományok ápolása.
- ⇒ A napi tevékenységek során a mozgásos játékok beiktatása az ehhez szükséges feltételek biztosítása / megfelelő légkör, hely, idő, eszköz /.
- ⇒ A pozitív érzelmek, a közlési vágy felerősítésével a helyes magatartás gyakorlása, elfogadható viselkedési szabályok kialakítása.
- ⇒ Változatos játéklehetőségek ismétlésével a gyermekek önállóságának, kitartásának, érzékszerveinek pontosabb működésének fejlesztése.

- ⇒ A gyermekek mozgásigényének, aktivitásának kielégítése.
- ⇒ Az óvodás korban megjelenő játékfajták tartalmának, minőségének gazdagítása.

A fejlődés jellemzője az óvodáskor végére:

- ☺ Jellemző játékfajta a szerepjáték és szabályjáték.
- ☺ Megértik és elfogadják társaik elgondolásait, képesek az együttműködésre.
- ☺ A szabályokat elfogadják és betartják.
- ☺ Önállóak a közös játék megtervezésében, szervezésében, a szerepvállalásban, eszközök megválasztásában, szabályok megalkotásában, az egyszerűbb konfliktusok, problémák megoldásában.
- ☺ Képesek közösen játékot tervezni, szerepeket kiválasztani.
- ☺ A játszócsoportok között tartós és szoros kapcsolat alakuljon ki.
- ☺ Az élményhelyzetek reprodukálása közben építsenek, szereljenek.
- ☺ Óvodáskor végére ismerjenek szabályjátékokat, közösen törekedjenek a szabályok betartása fölött.
- ☺ Ismerjenek képességfejlesztő játékokat.
- ☺ Önállóan választanak bábokat kedvelt meséikhez, történeteikhez.
- ☺ Felismernek legalább 3-4 mesét a bábok és szereplőik alapján.
- ☺ Saját élményeik eljátszásához elkészítik az egyszerű bábokat.
- ☺ Ismernek 1-2 olyan anyagot és fogást, amely a barkácsoláshoz szükséges.
- ☺ A szerepjátékban, dramatizálásban a barkácsolt eszközt használják fel.

Szabadidős tevékenység

„A szabad cselekvés mindig magasabb rendű, mint a kötelességből végzett.”

Rudolf Steiner

Célunk:

A gyermekeket képessé tenni az önálló döntéshozatalra, hogy cselekvő önálló egyéniséggé váljanak.

A gyermek számára felkínált sokfajta tevékenység közül szabadon választ. A szabadidős tevékenységeknek azért kell a saját, semmivel sem helyettesíthető helyüket és szerepüket kivívniuk a nevelési intézményekben, hogy a gyermekek megtanulhassanak gazdálkodni az önmaguk számára felszabaduló, rendelkezésre álló idővel.

Az óvodában sajátosan értelmezzük a szabadidős tevékenységet, mivel az óvodások egész nap az intézményben tartózkodnak, önállóan és a lehetőségekhez mérten szabadon tevékenykedhetnek. A délutáni időszakban is jut idő arra, hogy a gyermekek az óvónők által felkínált lehetőségek közül (pl. rajzolás, énekes körjátékok, mozgásos játékok, anyanyelvi játékok, társasjátékok, mese, vers stb.) közül szabadon választhassanak.

Természetesen nemcsak az épületen belül, hanem azon kívül az udvaron is megvalósítható az a sokfajta választási lehetőség, ami döntésre és újabb gyakorlásra készíti a gyermeket.

Az udvari játék során lehetőség nyílik a csoportnál nagyobb közösség, az óvodai közösség megismerésére, az egymással való együttjátszásra.

Az egyéni képességek megmutatására, kibontakoztatására is igen hatásos eszköz ez a nevelési mód, mivel nagyobb lehetőséget nyújt az azonos érdeklődésű gyermekek kiscsoportos foglalkoztatásához, együttjátszásukhoz.

Az óvodapedagógus feladatai:

- ⇒ Keresse a lehetőséget arra, hogyan biztosíthatna nagyobb mozgás és tevékeny teret a gyermekeknek.
- ⇒ A választásra felkínált tevékenységek listáját bővítse, időszakonként a változtatások lehetőségét és szükségességét gondolja át.
- ⇒ Csoportját ne szigetelje el, biztosítson lehetőséget a nagyobb közösséggel való megismerkedésre.
- ⇒ Egyszerű, saját maga és a gyermekek alkotta eszközökkel segítse elő a gyermekek fantáziájának fejlődését.
- ⇒ Pihenőidőben és a délután folyamán keressen és kínáljon lehetőséget a képességek fejlesztésére, a differenciált gyakorlásra, a gyermekek egyéni kérésének teljesítésére.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- ☺ A gyermekek képesek önállóan választani a tevékenységek között.
- ☺ Hatékonyan gazdálkodnak lehetőségeik időbeni tartalmával.
- ☺ Önállóan döntenek szabadidős tevékenységük kiválasztásában, a végzett tevékenység időtartamában a társak személyében.

2. Verselés, mesélés

„A játéktól eltérően a mese nem utánzó, hanem képzeletbeli beleélést kíván, passzív részvételt...”

Mérei Ferenc- V. Binét Ágnes

Célunk:

a nyelvi képességek fejlesztése nyelvileg tiszta, értékes mesékkel, versekkel. Spontán módon kapcsolódhatnak a különböző gyermeki tevékenységekhez, a gyermekek vagy az óvónők kezdeményezésére.

A mesék, versek, a gyermekekben élményeket, átélt érzelmeket, hangulatokat idéznek fel. Az a gyermek éli bele magát igazán a mese cselekményébe, versek érzelmi, hangulati világába, akinek az élete élmény-gazdag. A mese, vers ősi forrása az anyanyelvi nevelésnek, régi értékeket, hagyományokat, szólásokat közvetít.

A többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdolók, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez. Ezek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzelmi-érzelmi élményeket nyújtanak.

A magyar gyermekköltészet. a népi, dajkai hagyományok gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre.

Óvodáskorban a gyermekek versszeretetének alapja a zeneiség, a ritmus, a rím és a szójáték. Ezek ismételtetése emocionális, esztétikai élményeket vált ki belőlük. A népi mondókák az anyanyelv sajátos ritmusát, hangzását jelenítik meg.

A gyermekek képzeletének fejlődésében jelentős szerepet játszik a mese. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítőtje. Empatikus képességük révén a mesék hallgatása során életre kelnek a mesealakok, különböző meseszituációk. A gyermekek a mesék segítségével egyre közelebb kerülnek a valósághoz. Választ kapnak problémáikra, elősegíti önmaguk és a világ megértését.

A mese életkorilag megfelel az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének.

A mese - képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel - feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat. A mesék dramatizálása komplex tevékenység, amely integrálja a művészeti ágakat.

A gyermek saját vers és mesealkotása, annak mozgással vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja. A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme.

Az óvodában a 3-7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi-népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok a magyarság történelmét feldolgozó elemei, meséi -, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

Az óvónőnek sok mesét, verset és mondókát kell tudnia azért, hogy bőséges anyagból, színesen gazdagon mesélhessen, fontos a felhasznált anyag igényes kiválasztása.

A fejlesztés tartalma:

3-4 éves kor:

Nyelvi biztonsággal, ügyességgel együtt mondják a felnőttel a mondókákat, verseket és egyedül ismételtetik azokat.

Élvezettel hallgatják a rövid meséket főként az állatokról, a láncmeséket, amelyben ismétlések, rímusok vannak.

A képeskönyveket szívesen lapozgatják. Eleinte az egy képet ábrázoló színes könyveket, majd fokozatosan a több tárgyat, egy-egy jelenetet ábrázolót nézegetik.

Az év folyamán 8-10 mondókát, verset ismétlegessenek a gyermekek, és kb. ugyanennyi új mesét halljanak.

4-5 éves kor:

A négyéveseknek már ismeretei vannak a valóság és a szó egységéről, a dolgokról, azok nyelvi képi jelöléséről, a tartalomról, formáról.

Erősen figyelnek a mesére, a rövid gyermekverseket hamar az emlékezetükbe vésik.

A felnőtt történeteit (saját magáról is) az állatmeséket az egyszerűbb szerkezetű tündérmeséket, a rövidebb ismétlésekkel tagolt verses meséket élvezik.

2-3 új kiolvasót, 6-7 új verset ismétlegessenek, 12-14 új mese hangozzon el az év folyamán.

5-7 éves kor:

A humoros összefüggő történeteket szeretik. A bonyolultabb felépítésű, sokfajta történésből, szerteágazóbb cselekményből építkező meséket kedvelik. Nagy hatással vannak a lírai gyermekversek, a humoros helyzetekben főleg a helyzetkomikum hat rájuk.

Mondhatunk találós kérdéseket is, amely rejtvény a kitalálás az intellektuális öröm első lépését jelenítik meg.

A gyermekek a meseregényeket is szívesen hallgatják, folytatásokban napokon keresztül izgatottan várják.

15-20 új mesével, 15-20 új verssel, 4-5 új kiolvasóval gazdagodjon a gyermekek élménye.

Az óvodapedagógus feladatai:

- ⇒ A mese és a versmondás csak a kulturált mindennapi beszéd közegében élmény, ezért meg kell teremteni a hátteret.
- ⇒ A mesehallgatást csend vegye körül.

- ⇒ A mozgással kísért verseknek, mondókáknak nem árt a háttérzaj.
- ⇒ A mese és versmondásnak, helye és ideje van mindig, ahányszor a nap folyamán lehetőség, igény van rá. Nem szükséges kezdeményezett tevékenységi forma keretén belül maradni, hiszen az elalvás előtti mese ugyanolyan értékű.
- ⇒ A felhasznált anyag igényes kiválasztása az életkori sajátosságoknak megfelelő legyen.
- ⇒ Az alapvető helyes viselkedési szabályok elsajátíttatása, szokássá alakítása.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- ☺ Szívesen és gondosan bánnak a mesekönyvekkel.
- ☺ Önállóan verselnek, kedvük szerint mozdulatokkal kísérik a verseket.
- ☺ Várják a mesét, verset, maguk is dramatizálják kedvelt meséiket, maguk is segítenek a mesemondásban.
- ☺ Figyelmesen csendben végighallgatják a mesét.
- ☺ A folytatásos meséket, verses meséket, meseregényeket össze tudják kötni.
- ☺ Dramatizáláshoz bábozáshoz szükséges eszközöket önállóan használják, a szerepeket maguk között felosztják

3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

*„A zene hatása olyan emberformáló erő,
mely kihat az egész személyiségre.”*
Kodály Zoltán

Célunk:

a zenei képességek fejlesztésén túl, közös éneklés, közös játék örömeinek megéreztetése, hogy azon keresztül formálódjon a gyermekek zenei ízlése, esztétikai fogékonysága. A gyermekek jussanak minél több olyan zenei élményhez, ami megalapozhatja zenei anyanyelvüket, zenei érdeklődésüket. A népi hagyományok, gyermektáncok megismerésével, ápolásával a nemzeti identitástudatot alakítjuk.

A zenei nevelés alapja óvodáinkban az énekes játék. Előadásuk közben az összes zenei képesség együtt, egyidejűleg fejlődik.

Az ölbeli játékok, népi gyermekjátékok, énekes játékok örömet nyújtanak a gyermekeknek.

Az élményt nyújtó közös énekzenei tevékenységek során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömét.

Az óvónő, aki sok énekes játékot játszik csoportjában, tesz legtöbbet gyermekei zenei fejlődéséért.

Az óvodai zenei nevelés legfontosabb célja: az ének, a játék öröme a zene megszerettetése, a szépre a „tisztá forrásra” való rácsodálkozás.

A zene, a muzsika a gyermekek érzelmeire pozitívan hat, és egész későbbi életét meghatározza a kiskorban kapott művészeti nevelés. A gyermek felfedezi a dallam a ritmus a mozgás szépségét a közös éneklés örömét.

Kodály Zoltán útmutatásai alapján Forrai Katalin által kidolgozott óvodai énekzenei nevelés alapjaira épülő fejlesztés, óvodai nevelésünkön belül hatékonyan megvalósítható.

A zenehallgatási anyag megválasztásánál az óvodapedagógus figyelembe veszi a gyermekek nemzeti hovatartozását, nemzetiségi nevelését.

Segíti a zenei anyanyelv kialakulását.

Az ének-zenei tevékenység a gyermek és az óvodapedagógus kezdeményezésére az egész napot áthatja. A mozgás, a ritmus, a zene egymástól elválaszthatatlan egységben jelent zenei élményt a gyermek számára.

Az óvodapedagógus énekes, zenei, mozgásos minta a gyermek számára, felelős azért, hogy az éneklés-zenélés a népi gyermekjátékok, hagyományok ápolása a gyermekek mindennapi tevékenységévé váljanak. A felnőtt minta, spontán utánzásával az éneklés, zenélés részévé válik a gyermek mindennapi tevékenységének.

Fontos: a zenei kreativitás fejlesztése. A zenei hallás, a ritmus és formaérzék fejlesztése, a beszédhanggal való játékok, a környezet hangjainak megismerése és felismerése, a játékos képességfejlesztés, a mondóka, a gyermekjátékok, táncok, dalok, az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások, népdalok tanulása. Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (ritmus, éneklés, hallás, mozgás). A mindennapos zenei élmény a legfontosabb előrelendítője a tehetségfejlesztésnek, és a zenei kreativitás kialakulásának.

Dallamanyag kiválasztásának szempontjai:

3-4 éves gyermekek:

- mondóka és dalanyag, olyan alkalmas játékokból álljon, amelyet felnőtt játszik a gyermekekkel
- ölben ülve, döcöggető, lovagoltató, tenyeres, stb.
- később a játékos utánzó mozgás, egyszerű körséta, guggolás vagy szerepcserés játékok a megfelelőek

4-5 éves gyermekek:

- az egyszerű körjáték, bonyolultabb mozgásokkal
- guggolás, taps, visszafordulás, páros körbejárás, forgással bővíthet
- az utánozó mozgások mellett felhasználunk változatos formákat

5-7 éves gyermekek:

- már több szereplős bonyolultabb mozgással, nagy térben mozgó játékokat is választhatunk
- párválasztós, két körös, csoportos fogó, sorgyarapító, hidas játékformákat alkalmazzunk
- A gyerekek a tréfás játékokat kedvelik

A dalanyag kiválasztásának aránya: 75-25% a játékos népi gyermekdalok javára. Az óvodapedagógus akkor állította össze helyesen csoportja zenei programját, ha az a gyermekeknek játékot, szórakozást, örömet jelent!

Zenei készségfejlesztés területei:

- Éneklési készségfejlesztés
- Ritmusérzék fejlesztés
- Hallásfejlesztés
- Zenehallgatás

Az óvodapedagógus feladata:

- ⇒ Az óvodában, a környezet hangjainak megfigyeltetése, az énekléssel zenéléssel felkelteni a gyermekek zenei érdeklődését.
- ⇒ Formálni zenei ízlésüket, esztétikai fogékonyságukat.
- ⇒ Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermekekkel felfedeztetni a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömét.
- ⇒ A népdalok éneklésével a népi gyermektáncok és népi játékok, a hagyományok megismertetésével a hagyományok megismerését, továbbélését segítse.
- ⇒ A zenehallgatási anyag megválasztásánál az óvodapedagógus vegye figyelembe a nemzetiségi, etnikai kisebbségi nevelés esetében a gyermekek hovatartozást.
- ⇒ Az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósításával megalapozni, elősegíteni a gyermek anyanyelvének kialakulását.
- ⇒ A nap bármely szakában kötetlen vagy kötött formában biztosítja lehetőséget az ének-zenére.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- ☺ A gyermekek szívesen vesznek részt énekes játékokban, szeretnek énekelni, önállóan kezdeményeznek énekes játékokat, ismert dalokat.
- ☺ Énekelnek egyedül és dallamotívumokat is tudnak visszaénekelni.
- ☺ Mozgásuk önmagukhoz és csoportjukhoz mértén koordinált.
- ☺ Az egyszerű játékos táncmozgásokat esztétikusan, kedvvel végzik.
- ☺ Ügyelnek az egyenletes ritmusra éneklés és mondóka közben.
- ☺ Helyes testtartással, kézfogással játsszák a körjátékokat.
- ☺ Képesek a tempóhoz mozgásukkal is alkalmazkodni.
- ☺ Örülnek a szerepvállalásnak, elfogadják a játékszabályokat.
- ☺ Örömmel vesznek részt a népi játékokban.
- ☺ Felismerik a magas- mély éneklés közötti különbséget, maguk is alkalmazzák.
- ☺ Ismerik a halk- hangos közötti különbséget, tudnak így énekelni.
- ☺ Összehasonlítják és énekléssel, mozgással bemutatják a normál tempónál gyorsabbat és lassabbat, tudnak így tapsolni.
- ☺ Felismerik a dallamot dúdolásról.
- ☺ A dalokat, mondókákat -belső hallás alapján összekapcsolják.
- ☺ Érzékenyek a természet és a környezet hangjaira. Hangszínek finom eltéréseit képesek megkülönböztetni.
- ☺ Megismerkednek néhány ritmushangszerrel és használják is.
- ☺ Megkülönböztetik az egyenletes lüktetést a dal ritmusától.
- ☺ Szöveges és nem szöveges ritmusmotívumokat visszatapsolnak csoportosan illetve egyénileg is.

4. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

„Ha lehetővé tesszük a gyermekeknek, hogy művészeti tevékenységgel kifejezze az érzelmeit, akkor legalapvetőbb vágyainak engedünk szabad utat... de mégsem akármilyen utat.”

„A művészet alkot valamit, és nemcsak a tárgyak világában, hanem a lélek birodalmában is.”

Frans Calgren

Célunk:

a gyermeki élmény, fantáziavilág képi megjelenítése a különböző képzőművészeti eszközök segítségével.

A természet szépségéből fakadóan a gyermekek tér -, forma -, szín képzetének gazdagítása, a szép iránti nyitottság, igényesség, esztétikai érzékenység alakítása.

A vizuális észlelés, emlékezet, képzelet fejlesztése.

Az idézet bizonyítja, hogy a művészet energiákat mozgat, feszültségeket kelt, érzelmeket vált ki, gondolatokat indít el, asszociációkra készítet. A gyermek számára az elfojtott, fel nem dolgozott frusztrációk újra élednek és kifejeződhetnek vizuális formában.

A gyermeki ábrázolás a világ megismerésének sajátos formája. Ebben a tevékenységben találkozik az őt körülvevő anyagokkal, eszközökkel. A külvilághoz fűződő kapcsolatát érzelmi síkon éli át, és cselekvésein keresztül tükrözi. A reagálás egyik specifikus kifejeződése a gyermekrajz és téralakítás. E tevékenységei alapján lehetőség nyílik a gyermek mélyebb megismerésére.

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézimunka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül.

Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására.

A vizuális nevelés az óvodai nevelés egészében érvényesülő folyamat.

Vizuális tevékenységek

A vizuális tevékenységek helyszínei: csoportszoba, természeti környezet (pl. óvodaudvar, megfigyelő séták, kirándulások helyszínei alkalomszerűen. Itt megvalósulhat a pitypang-fűzés, kavicsokból képek kirakása, bogycsok termések láncfűzése, színes vadvirágcsokor komponálása stb.

További vizuális tevékenységek az óvodában:

RAJZOLÁS: papírra, aszfaltra, homokba, hóba, táblára stb.

FESTÉS: ecsettel, szívószállal, fogkefével, pálcikával, zsinórral, újjal, stb.

NYOMDÁZÁS: zöldségekkel, terményekkel, dugóval, falevéllal, textillel, vattapamaccsal, stb.

MINTÁZÁS: agyaggal, lisztgyurmával, gyurmával (plasztilinnal), homokba stb.

EGYÉB TECHNIKÁK: tépés, vágás, ragasztás, mozaik-, textil-, termény-, fonalkép készítése, karcolás, díszítőmunkák, hajtogatás, varrás, gyöngyfűzés, szövés, gipsznyomat, vegyes technikák-, viasz-karc-, télen hóemberépítés és különböző építőjátékok.

A vizuális tevékenységek fejlődésének tartalmi jellemzői:

A legtöbb óvodába érkező 3-4 éves gyermek, firkálási szinten áll.

Első évben kötetlenül rajzolgatnak, mintáznak, ismerkednek a festékekkel, a technikákkal, az ábrázolás eszközeivel.

Próbálkoznak különféle formák létrehozásával eltérő formájú, színű és nagyságú képfelületen, változatos anyagú papírokon.

A vizuális tevékenység lehetőségét, feltételeit naponta, a nap egész folyamatában biztosítjuk. Maga a tevékenység- s ennek öröme - a fontos, valamint az igény kialakítása az alkotásra, az önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.

Ha képességüket meghaladó témák, illetve technikák felkeltik érdeklődésüket, bekapcsolódásukat differenciált feladatadással segítjük.

Egyéni foglalkoztatással lehetővé tesszük, hogy a gyermek elindulhasson a természetes rajzfejlődés útján.

Az 5-7 éves gyermek vizuális ismereteit újabb technikákkal, élményekkel, ötletekkel gazdagítjuk.

Kedvelt változatos témát nyújtanak az évszakok, a természet szépségei, az egyéni és közös élmények, események, ünnepek, az otthon, a család, a közlekedés, testünk témája, a növények, állatok.

Közös játékokhoz, dramatizáláshoz, bábozáshoz különböző technikákkal tárgyak, kellékek készítése.

Egyéni és közös kompozíciók rajzolása, festése- nagyobb méretben is

Rajzolt formák díszítése a gyermekek tetszése szerint.

Mesék, események képi ábrázolása különféle technikákkal, anyagokkal (pl. montázs, domborművek).

Plasztikai munkáikon a legjellemzőbb forma a legfőbb tagoltság érzékelésének gyakorlása.

Sokféle természetes anyag felhasználásával anyagok ismeretére vonatkozó megfigyelések és tapasztalatok gyűjtése, az anyagok formálhatóságának tudatosítása (pl. papírtépés, nyírás, hajtogatás, ragasztás, mintázás, kötözés, szövés stb.).

Térbeli tapasztalatok megfigyelése, téralakítás, kisebb nagyobb térbeli alakzatok létrehozása.

Műalkotások nézegetése, véleményalkotás, térbeli, színbeli, formai és hangulati szempontból.

A tevékenység megszervezése

Vizuális technikákat tervszerűen, kötetlen, irányított, mikrocsoportos formában szervezzük. A témától függően lehetőséget adunk alternatív technikai feldolgozásra a gyermek egyéni elképzelései alapján.

Az óvodapedagógus feladatai:

- ⇒ Az óvónő keltse fel a gyermekekben az alkotás örömét.
- ⇒ Biztosítsa több fajta tevékenység egy időben történő gyakorlásához a megfelelő feltételeket (idő, hely, eszköz).
- ⇒ A gyermekek számára állandó, elérhető helyen álljon rendelkezésre szükséges mennyiségű, minőségű és méretű eszköz.
- ⇒ Helyesen kialakított szokásrendszerrel biztosítsa a változatos tevékenység mellett a rendezett környezetet.
- ⇒ Kísérje figyelemmel azt, hogy milyen új anyagok, eszközök kerülnek forgalomba. Válogassa ki, melyek alkalmazhatók az óvodai nevelésben is.
- ⇒ Ismertesse meg a gyermekekkel az eszközök megfelelő használatát.
- ⇒ Ismertesse meg a rajzolás mintázás és kézi munka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival.
- ⇒ Vegye tekintetbe az egyes gyermekek közötti (ábrázolás) képességbeli különbségeket.

A fejlődés jellemzője az óvodáskor végére:

- ☺ Aktívan, örömmel vegyenek részt az ábrázoló és alkotó tevékenységekben.
- ☺ Formaábrázolásuk változatos, többnyire képesek hangsúlyozni a legfontosabb megkülönböztető jegyeket, jellemző formákat.
- ☺ Színhasználatuk változatos, gazdag.
- ☺ Ceruzafogása helyes.
- ☺ Emberábrázolásaikban megjelenik a részformák, a mozgások jelzése.
- ☺ Élményeik, elképzeléseik, képzeik megjelenítésében többnyire biztossággal használják a képi kifejezés változatos eszközeit.
- ☺ Beszélgetni tudnak alkotásaikról. Értékeléseik közelítenek a realitáshoz.

5. Mozgás

*„Mozgatja a fejecskéjét, aztán a kis
kezecskéjét.
Hajlik jobbra, hajlik balra, gyere, gyere,
kezdjük újra.”*

Szabó Borbála

A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei.

Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltató és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása.

A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését.

Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás, és egészséges életmódra nevelés hatásait.

A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek.

A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének - a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás - fejlődésére.

A spontán - a játékban, azon belül a szabad játékban - megjelenő mozgásos tevékenységeknek, az egészségfejlesztő testmozgásnak az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani. Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, **a szabad levegő kihasználására.**

Célunk:

az egészséges életmódra nevelés, testi fejlődés elősegítése, ezen belül a gyermekek mozgásigényének kielégítése, a mozgás fejlesztése és megszerettetése.

A mozgásfejlesztést tágan értelmezzük, az aktív nagymozgástól kezdve a finommotoros manipulációig mindent magába foglal, és az egész személyiség fejlődését elősegíti. Kedvezően befolyásolja a pszichikai, az értelmi és a szociális képességek alakulását.

A mozgás sokoldalú tevékenység-és feladatrendszere az egész óvodai életet átszövi. A testnevelés foglalkozáson kívül jelen van spontán vagy szervezett formában a szabad játékban, a környezeti és esztétikai nevelés, valamint a gondozási és önkiszolgáló tevékenységekben is.

A mozgásfejlesztés a torna, a játékos mozgások, és az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenységek két területen valósulnak meg: szabad játékban, és a testnevelés foglalkozáson. A szabad játéktevékenységben célunk az, hogy minden gyermek megtalálja a fejlettségének, érdeklődésének, temperamentumának legmegfelelőbb tevékenységet, a szabadban és csoportszobában egyaránt.

A tervszerű mozgásfejlesztés a testnevelés foglalkozásokon és a mindennapos testmozgás keretében történik.

Mozgásfejlesztés a testnevelés foglalkozás keretében, minden korcsoportban heti egy, tanköteles kortól kettő foglalkozás ajánlott, amelyből egyik kiváltható úszásoktatással.

A mozgás tevékenység anyaga természetes nagymozgások, játékos mozgások, prevenciós gyakorlatok. A motoros képességek fejlesztéséhez szükséges a kondicionális képességek (erő, gyorsaság, állóképesség) és a koordinációs képességek (egyensúlyérzék, mozgásérzékelés, ritmusképesség, gyorskoordináció, állóképességi koordináció, reakcióképesség), valamint mozgékonyág, hajlékonyág, lazaság fejlesztése. Hozzájárulnak a harmonikus, összerendezett, fegyelmezett nagy és kis mozgások kialakulásához.

Az éves mozgás anyag tervezésekor a didaktikai és pszichológiai szempontok mellett vegyük figyelembe a helyi adottságokat és az időjárás adta lehetőségeket. A foglalkozásokon a különböző nehézségű, egyéni szükségletet figyelembevevő differenciált feladatok adásával segítjük elő, hogy minden gyermek megtalálja a képességeinek legmegfelelőbb mozgásos feladatokat. A gyakorlatok készítsék őket optimális erőfeszítésre. Ehhez átgondolt, tudatos tervezésre van szükség.

Mindennapos mozgás:

Naponta legalább egyszer 10-30 perc a napirendbe illesztve, a csoportban dolgozó óvónők döntése alapján.

Anyagát elsősorban a mozgásos játékok adják kiegészülve 1-1 gimnasztikai gyakorlattal, a kötelező foglalkozásokhoz és a korosztály számára legmegfelelőbb fejlesztési feladatokhoz igazodva.

A fejlesztés tartalma életkoronként:

A 3-7 éves gyermekek motoros fejlődése a természetes mozgásokkal a legeredményesebb. Ennek gyakoroltatása életkoronként változó.

Egészségügyi, higiéniai feltételek:

A tornafoglalkozások előtt, tornaruhába és tornacipőbe öltözködnek a gyerekek. A tornaterem és az eszközök tisztasága a balesetmentes környezet nélkülözhetetlenek a testnevelés feladatainak maradéktalan megvalósításához.

Az óvodapedagógus feladatai:

3-4 éves kor:

- ⇒ Nagymozgások (pl. különböző járások, futás, csúszás, mászás talajon és szereken) fejlesztése.
- ⇒ Testtudat (testkép, testfogalom, testséma) fejlesztés: játékos módon, mozgás közben ismerkedjenek meg a testrészeikkel és azok funkciójával.

4-5 éves kor:

- ⇒ A téri tájékozódási képesség fejlesztése: irány követés, alakzatok kialakítása változó formában.
- ⇒ Egyensúlyérzék fejlesztése.
- ⇒ Koordinációs képességek fejlesztése, az oldaliság gyakorlása.

5-7 éves kor:

- ⇒ Észlelés fejlesztése.
- ⇒ Finommotorika fejlesztése.
- ⇒ Keresztcsatornák fejlesztése.
- ⇒ Az eltérő szükségletű, kiemelt figyelmet igénylő gyermekek mozgásigényének folyamatos kielégítése, mozgáskedvének megőrzése, a mozgás megszerettetése.
- ⇒ Rendszeres mozgással az egészséges életvitel kialakítása.
- ⇒ A mozgástapasztalatok bővítése sok gyakorlással, a mozgáskészségek alakítása.
- ⇒ A testi képességek, fizikai erőnlét fejlesztése.
- ⇒ Kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése.
- ⇒ A mozgáson keresztül az értelmi struktúrák és a szociális képességek fejlesztése.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- ☺ A rendszeres, szervezett és a szabad mozgásos játéktevékenységekben a gyermekek felszabadultan, örömmel vesznek részt.

- ☺ Mindennap aktívan végzik a mozgásos tevékenységeket.
- ☺ A mozgásos tevékenységek teljes ideje alatt végzik az irányított és utánozó gyakorlatokat, játékos mozgásokat, tevékenységeket.
- ☺ Rendelkeznek optimális edzettséggel, állóképességgel, teherbíró-képességgel.
- ☺ Az óvodapedagógusi utasítást követve, pontosan hajtják végre a gyakorlatokat.

6. Külső világ tevékeny megismerése

*„Ha a jövő évről akarsz gondoskodni - vess magot,
Ha egy évtizeddel számolsz - ültess fát,
Ha terved egy életre szól - embert nevelj!”*

Kínai bölcs mondás

Célunk:

A gyermekek életkoruknak megfelelő szinten, minél több tapasztalatot szerezzenek a szűkebb és tágabb természeti, emberi, tárgyi, környezeti, formai, mennyiségi, téri viszonyairól. (mozgásos és érzékszervi) tevékenységeken keresztül az őket körülvevő és társadalmi környezetből.

A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét az értékek megőrzését.

Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét is.

A környezettel való ismerkedés az óvodai nevelés egészében érvényesülő folyamat.

A környezet az öröklés mellett a fejlődés egyik potenciális forrása. Ezért fontos a környezet megismerésére nevelés köré komplexen csoportosítani az óvodai nevelés témaköreit.

Alapvetőnek tekintjük a gyermekek társas környezetével és természeti környezetével való kapcsolatát. Ezáltal alakul társas magatartásuk fejlődik beszédmegértő nyelvi kifejezőképességük.

Tartalmi szempontból két egymástól elválaszthatatlan tapasztalati témakört foglal magába a külső világ tevékeny megismerése.

1. A tárgyi-természeti környezettel, jelenségekkel kapcsolatos tapasztalatoktól a társadalmi környezet történéseinek, érzékeléséig terjed.
2. A környezetben, a tevékenységekben, az élethelyzetekben, szerezhető matematikai tapasztalatokat integrálja (összegezi).

A 3-7 éves korú gyermekek természetes megnyilvánulása az érdeklődés, kíváncsiság, melynek során tapasztalatokat szereznek a közvetlen és tágabb természeti- emberi- tárgyi környezet formái, mennyiségi, téri viszonyairól. Tárgyi- természeti- társadalmi környezet megismerése.

Kiinduló pontnak tekintjük a természeti és társadalmi környezetből szerzett gyermeki tapasztalatokat, hiszen a környezet a fejlődés forrása. Ezekre a tapasztalatokra építve, élményekkel, ismeretekkel gyarapítva fejlődik a gyermek. Figyelembe vesszük, hogy a gyermekek különböző környezetből érkeznek az óvodába, más-más hatásokkal, benyomásokkal, kultúrával.

Tevékenységek segítségével cselekvés útján jutnak a gyerekek új ismeretekhez. Környezetükkel való kapcsolatukat a felnőttek közvetítésével valósítják meg. A pedagógus tudatos munkája mellett a gyermekek tapasztalataira, élményeire támaszkodva nyújtunk új ismereteket az őket körülvevő közvetlen szűkebb és tágabb emberi- tárgyi környezetről. A meglévő ismereteket mélyíteni, rendezni kell. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszony alakul ki a természethez, az emberi alkotásokhoz így tanulja meg annak védelmét, az értékek őrzését.

A környezet megismerésére nevelés témái kevésbé behatároltak. Szinte kínálják a valóság megtapasztalásának lehetőségét a következő témakörökben:

- Évkezdés
- Évszakok
- Család
- Testünk
- Állatok
- Növények
- Közlekedés
- Néphagyományok, jeles napok

A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való életkorának megfelelő, biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek.

Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások a közösséghez tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, óvodánk jeles napjait /pl. Szüreti mulatság, Márton nap, Mikulás, Karácsony, Farsang, Húsvét, Anyák napja, Gyereknep, Madarak Fák Napja/ megtanulja ezek szeretetét, védelmét.

Az óvodapedagógus megismerteti a gyermekekkel a fenntarthatóság lehetőségét példamutatással a gyakorlatban.

Évszakok: Ősz
Idő: hét, nap, napszakok
Színek
A testünk: Testrészek, érzékszervek, funkciójuk
Egészség, betegség
Mozgás

Az őszi témakör az első negyedévben feldolgozott témaköröket végig kíséri.

II. negyedév: A család: Családtagok
Családtagok munkája
Felnőttek, gyerekek → gondoskodás
Évszak: Tél
Idő: hét, nap, napszakok
Közlekedés: Szárazföld
Vízi
Légi

A téli témakör a második negyedévben feldolgozott témaköröket végig kíséri.

III. negyedév: Évszak: Tavasz
Idő: hét, nap, napszakok
Állatok: Házi állatok → állatvédelem
Erdő állatai
Vizek-mezők állatai
Növények: Környezetünk növényei
Gyümölcsök, zöldségfélék, virágok
Növények fejlődése, gondozása → emberi munka

A tavaszi téma a harmadik negyedévben feldolgozott témaköröket végig kíséri.

Fontos: a komplexitásra törekvés, kapcsolatteremtés más nevelési területekkel.

Óvodába lépéskor megismertetjük a gyermekeket az óvó nénikkel, társaikkal, óvoda épületével, majd az egyre bővülő környezettel.

A növekedésükkel érzékeltetjük az évek múlását.

Az évszakok megfigyelését a természetben végezzük.

A lehetőségekhez mérten, legalább évszakonként visszalátogatunk ugyan abba az erdőbe, patakpartra, határba, parkba.

Összehasonlítanak, következtetéseket vonnak le a gyermekek.

A következő szempontok szerint láttatjuk, figyeltetjük meg a környezetet:

- természet esztétikuma, színek
- időjárás elemei, változásai

- természeti jelenségek, különböző kísérletek
- élőlények, növények
- termések, termények, kavicsok, egyéb
- öltözködés

Az évszakok köré csoportosítjuk a megfelelő témákat. Kapcsolódva valamilyen formában az adott évszak jellemzőihez. Pl.: őszi-őszi gyümölcsök-szüret; tél - család - szeretet; tavasz - kikelet - kiscsirke (házi állatok megfigyelése). Minden téma a közvetlen környezetből gyökerezethető, de a gyermekek érdeklődésének, igényének megfelelően eljuthatunk, pl.: akár a trópusi állatokig is.

Az élményszerzés elsődleges színtere a természet, valamint a természetes környezet. A természetes környezetben történő megfigyeléseken túl múzeumlátogatásokkal (pl. Mezőgazdasági Múzeum, Természettudományi Múzeum) Vadas parkban, Arborétumban tett sétákkal és tudományos könyvek, filmek nézegetésével, hangfelvételek hallgatásával is színesítjük az élményszerzést. A kirándulások, megfigyelő séták alkalmával gyakoroljuk a gyalogos közlekedést. Megfigyeljük a közvetlen környezetünkben közlekedő járműveket (autóbusz, személygépkocsi, vonat, stb.) lehetőség szerint a tágabb környezetünkben közlekedő járműveket (villamos, trolibusz, metró, repülőgép, hajó) azok közlekedését és az ott dolgozók munkáját. Ellátogatunk a vasútállomásra.

E megfigyeléseket, tapasztalatokat felhasználva tudunk később kitekinteni a vízi, légi és szárazföldi közlekedésre.

Az óvodáskorban tervezhető tartalmak

- Az óvoda elfogadása után ismerkedjenek a közvetlen környezetével, az óvoda utcájával, egy-két nevezetesebb középülettel.
- Figyeljék meg az évszakok szépségét, színeit, időjárását, stb.
- Gyűjtsenek terméseket, kavicsokat az évszakra jellemzően.
- Figyeljék meg a környezetükben élő állatokat, növényeket.
- Szerezzenek tapasztalatokat a gyümölcsökről, zöldségfélékről.
- Beszélgessenek a családról, családtagokról, közösen átélt élményekről.
- Beszélgessen a családi kapcsolat alapját képező szülő- gyermek viszonyról, melyben az anya nő, az apa meg férfi.
- Ismerkedjenek testükkel, érzékszerveikkel.
- Születési nemnek megfelelő önazonosság erősítése.
- Séták alkalmával gyakorolják a gyalogos közlekedést és annak szabályait.

Az óvodapedagógus feladatai:

- ⇒ Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.
- ⇒ A környezet tevékeny megismeréséhez biztosítsa a feltételeket spontán vagy szervezett formában.
- ⇒ Az ismeretek átadására biztosítsa a lehetőséget a hét, ill. a nap bármely szakában.
- ⇒ Tegye lehetővé a gyermek számára a környezet tevékeny megismerését.
- ⇒ Biztosítson elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására.
- ⇒ Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.
- ⇒ A fenntartható fejlődés érdekében helyezzen hangsúlyt a környezettudatos magatartásformálás alapozására.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- ☺ Elemi ismeretekkel rendelkeznek önmagukról, környezetükről: ismerik nevüket, lakásuk címét, szülei nevét, foglalkozását, óvodájuk nevét, intézményneveket.
- ☺ Felismerik a napszakokat: reggel, dél, este, éjszaka.
- ☺ Különbséget tesznek az évszakokban.
- ☺ Gyakorlottak az alapvető közlekedési szabályokban.
- ☺ Ismerik a környezetükben megtalálható közlekedési eszközöket, tudják, hogy azok hol közlekednek.
- ☺ Ismereteik vannak a szárazföldi, vízi, légi közlekedésről függetlenül attól, hogy közvetlenül tapasztalatot szereztek-e róla.
- ☺ Ismerik a növény szót, szűkebb környezetükben élő növényeket, a növény fejlődését és az időjárás összefüggését. Gyakorolják a növény gondozását és védelmét.
- ☺ Ismereteik vannak az állatokról, különböző szempontok szerint tudják csoportosítani őket, ismerik azok gondozását és védelmét.
- ☺ Felismerik az időjárás és öltözködés összefüggéseit.
- ☺ Ismerik önmaguk, testük tisztán tartását, ápolását.
- ☺ Ismerik testrészeiket, érzékszerveiket, meg is tudják nevezni.
- ☺ Óvják környezetük társadalmi és természeti értékeit.

Környezetünk mennyiségi és formai összefüggései, **matematikai nevelés**

Célunk:

A környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jut a gyermek és azokat a tevékenységeiben alkalmazza (játékos formában cselekvéses tanulás útján.) Felismeri a mennyiségi, alak, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítéliképessége, fejlődik-tér, - sík és mennyiség szemlélete.

Feladata:

- A gyermekek matematikai érdeklődésének felkeltése az elemi ok okozati összefüggések felismertetése, megtapasztalása.
- Cselekvéses tanulás keretén belül matematikai műveletek gyakorlása.

Az eredményes óvodai ismeretszerzés alapjai a kisgyermekkorai gondolkodásfejlődés. A gondolkodás a valóságból szerzett tapasztalatok rendszerezését, kapcsolatainak felmérését biztosítja. A gyermeki gondolkodás azokra a tapasztalatokra épít, amelyeket a megismerő tevékenysége során szerez, érzékelés, észlelés, megfigyelés útján.

A gondolkodás fejlesztését óvodás korban elsősorban a játékok, játékos cselekmények segítik. Matematika jellegű játékok (képességfejlesztő, szabály, társas, térbeli) a gondolkodás fejlesztése szempontjából nagyszerű lehetőségeket és értékeket kínálnak.

A gyermekek a játékok révén tapasztalatokat gyűjtenek önmagukról, másokról, dolgokról, jelenségekről, szűk környezetükről. Ezekből, illetve ezekben felfedeznek matematikai jelenségeket, bővül ismeretük és szókészletük, alakul alkalmazkodó képességük a társaikhoz, környezetükhöz.

A matematikai nevelés két életkori szinten történik az óvodában:

1. bevezetés a matematikába (matematikai érdeklődés megalapozása)
2. differenciált fejlesztés.

A matematikai nevelés tartalma

Legjellemzőbb matematikai tevékenységformák:

- Tárgyak, személyek, halmazok összehasonlítása.
Szétválogatás, sorba rendezés minőségi és mennyiségi tulajdonságok alapján (több-kevesebb-ugyanannyi).

Egyszerű ítéletek alkotása.

Egyszerűbb logikai műveletrendszerek alapozása, osztályozás, csoportosítás.

- Számfogalom alapozása.

Mennyiségek, halmazok összemérése, párosítása, számlálása (több-kevesebb-ugyanannyi)

Kevés elemű halmaz számosságának megállapítása.

Mérések különböző egységekkel.

Tapasztalatok a darabszám változásairól, bontás.

- Geometriai tapasztalatszerzés.

Építések, alkotások szabadon és másolással, tevékenységek tükörrel.

Tájékozódás a térben és a síkban ábrázolt világban (térirányok, téri tájékozódás).

Az óvodapedagógus feladatai:

⇒ Optimális feltételek biztosítása az élményszerzésre, a matematikai tapasztalatok és ismeretek elsajátítására.

⇒ Matematikai képességek fejlesztése játékos formában, cselekvéses tanulás.

⇒ A spontán és szervezett tapasztalatszerzésre és az ismeretek átadására biztosítsa a lehetőséget a hét, illetve a nap bármely szakában makró, vagy mikro csoportos formában.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

☺ Megértik az óvónő kérdéseit, követik gondolatmenetét.

☺ Beszélnek matematikai problémáról, egymás állításának igazságát megítélik.

☺ Képesek tulajdonságuk szerint szétválogatni dolgokat, és sorba rendezni azokat.

☺ Összehasonlításukat szóban is kifejezik.

☺ Értik és helyesen használják a mennyiségekkel, halmazokkal kapcsolatos összehasonlítást kifejező szavakat.

☺ Össze tudnak mérni két halmazt párosítással.

☺ Megszámlálnak tárgyakat legalább tízig.

☺ Halmazokat képeznek hozzátevéssel, elvevéssel.

☺ Halmazokat képeznek különböző elrendezéssel, bontással, ugyanannyit, többet és kevesebbet.

☺ Tudnak azonosítani különböző helyzetben lévő azonos alakú tárgyakat, síkbeli alakzatokat.

- ☺ A térben való tájékozódásban, térirányok megkülönböztetését, értik és követni tudják a névutók jelentését.

7. Munka

„A képességek, tevékenységekben nyilvánulnak meg és általa alakulnak...”

Dr. Nagy József

Célunk:

A munkatevékenységen keresztül fejlesztjük a gyermek figyelmét kötelességvállalását és annak teljesítési igényét.

A munka: az óvodás gyermekek számára játékos jellegű önként, örömmel végzett tevékenység.

Az óvodában végzett munka a személyiségfejlesztés fontos eszköze, mely a játékkal sok vonatkozásban azonosságot mutató azzal egybeeső tevékenység.

A munka felelősséggel jár, munkavégzés közben a gyermek megfigyel, tapasztalatokat gyűjt, ismereteket szerez természeti, társadalmi környezetünkről.

Személyiségfejlesztő hatása megmutatkozik az érzelmi képességek fejlődésében: a munka eredményének örömeiben, hasznosságában, fontosságában. A gyermekek munkához szükséges készségei munkavégzés közben formálódnak, fejlődnek.

Gyermeki önállóságuk, önbecsülésük nő, miközben fejlődik együttműködési képességük társaikkal.

A közösségért végzett munka elősegíti a társas kapcsolataik pozitív alakulását.

Az egyén személyiségéből fakadó tényezők közül a következők hatnak pozitívan a szociális kompetencia fejlődésére:

- kitartás,
- önállóság,
- felelősségérzet,
- céltudatosság,
- kötelességteljesítésük gyakorlása,
- önértékelésük fejlődése,
- közösségi megítélése,
- pozitív attitűd a környezet felé,
- aktív együttműködése,
- saját és mások elismerése, elfogadása,
- a személyiség nyitottsága,
- nézőpontváltás képessége,

- probléma megoldás, konfliktuskezelés képessége.

Játékidőben, a napirend bármely tevékenységében lehetőséget biztosítunk a munkavégzésre.

Munkafajták és fejlesztési tartalmuk óvodánkban:

Az óvodai életet végigkísérő önkiszolgáló munka, a gyermek saját személyével kapcsolatos munkái (testápolás, öltözködés, étkezés, személyi higiénia).

A játékban megjelenő, önmaguk és társaik valódi szükségleteit kielégítő munkák, az önként vállalt és alkalmi tevékenységek.

A csoporthagyományok ápolásához kapcsolódó munkák (ünnepi készülődés, takarítás, díszítés, teremrendezés, meglepetés, ajándékkészítés stb.)

Az élő környezet rendszeres ápolása az udvaron, a csoportszobában. A naposság a csoportközösség érdekében elvégzett munka.

Tudjuk, hogy a családban a szülők, óvodában az óvónők és a dajka nénik munkához való hozzáállásának példája, mint a értékű a gyermekek számára!

A gyermeki munka tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekekkel való együttműködést, folyamatos pozitív értékelést igényel.

Az óvodapedagógus feladata:

- ⇒ A gyermeki munka, tudatos pedagógiai szervezést, gyermekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, vagyis a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő értékelést igényel.
- ⇒ Minden gyermeknek biztosítson lehetőséget arra, hogy önkéntesen, önállóan, képességei szerint elvégezhesse az önmagával kapcsolatos önkiszolgáló munkát, illetve a társai érdekében végzett tevékenységet.
- ⇒ Biztosítsa a rendszeres, folyamatos a mindennapokba beépülő munkatevékenységeket.
- ⇒ A munkavégzéshez elegendő mennyiségben és megfelelő minőségben legyen a gyermekcsoport felszerelve a munkához szükséges eszközökkel, szerszámokkal, és ezek hozzáférhető módon a gyermek rendelkezésére álljanak.
- ⇒ Törekedjen arra, hogy minden munkatevékenység örömet jelentsen a gyermekeknek, teljes önállósággal végezhesék azokat.
- ⇒ A feladatok differenciálása életkori és egyéni képességek szerint.
- ⇒ Mutassa be az emberi munka jelentőségét, az alkotás szépségeit.
- ⇒ Ismertesse meg a szülők munkáját.
- ⇒ Működjön együtt a szülőkkel, a gyermekekért, csoportokért vállalt munkában.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- ☺ Önállóan végzik a saját személyükkel kapcsolatos tevékenységeket.
- ☺ Kialakult feladattudattal, kötelességtudóan végzik a rájuk bízott, illetve közösség érdekében végzett munkát.
- ☺ Egyszerűbb megbízatások esetén képesek a munkafolyamat szervezésére, munka-megosztásra.
- ☺ A naposi tevékenységet önállóan végzik.
- ☺ Figyelmük kiterjed a végzett munka esztétikus voltára is.
- ☺ Vigyáznak a rendre, óvják az eszközöket.
- ☺ Folyamatosan részt vesznek a környezetük gondozásában, a gyűjtő munkába.
- ☺ Az óvoda épületén belül és azon kívül (udvar, kert) szívesen vállalnak munkatevékenységet.
- ☺ Segítenek kisebb társaiknak és a segítségre szorulóknak.

VII. AZ INTÉZMÉNY SPECIÁLIS ÉS SAJÁTOS FELADATAI

Kiemelt figyelmet igénylő gyermek, tanuló

„Vegyétek észre, ha egy gyermek különleges, nem azért különleges, mert különb akar lenni, hanem azért, mert nem tud más lenni.”

(Szabó Magda)

2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről - szerint,

kiemelt figyelmet igénylő gyermek, tanuló:

a) különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló:

aa) sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló,

ab) beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló,

ac) kiemelten tehetséges gyermek, tanuló,

b) a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, tanuló

1. Különleges bánásmódot igénylő gyermekek

Az óvodai nevelőmunkában fontos annak a tevékenységközpontú szemléletnek a megerősítése, amely támogatja a gyermek egészséges fejlődését, hátrányainak csökkentését, tehetségének kibontakoztatását.

Különleges bánásmódot igénylő gyermek

- sajátos nevelési igényű gyermek: mozgásszervi, érzékszervi értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral, vagy egyéb pszichés zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartás zavarral) küzd.
- beilleszkedési, tanulási magatartási nehézséggel küzdő gyermek
- kiemelten tehetséges gyermek (az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki átlag feletti általános, vagy speciális képességek birtokában, magas fokú kreativitással rendelkezik, és felkelthető benne a feladat iránti erős motiváció, elkötelezettség).

A különleges bánásmódot igénylő gyermekeknél állandó, vagy átmeneti jelleggel fizikai, biológiai, pszichikai, intellektuális, családi vagy szociokulturális okok miatt egyéni, sajátos nevelési-oktatási szükségleteik vannak. Ezáltal a speciális nevelési- oktatási szükségletekhez igazodva egyéni bánásmódot igényelnek az óvodában.

A különleges bánásmódot igénylő gyermekek:

Speciális nevelési szükségletű gyermekek:

- tanulásban akadályozottak (enyhe fokban értelmi fogyatékosok, nehezen tanulók)
- értelmileg akadályozottak (mérsékelt, súlyos, legsúlyosabb fokban értelmi fogyatékosok)
- beszédben akadályozottak (beszédsérültek, beszéd-hang és nyelvi zavart mutatók)
- látássérültek (vakok, gyengénlátók)
- hallássérültek (nagyothallók, siketek)
- mozgáskorlátozottak (mozgás- és testi fogyatékosok)
- viselkedés és teljesítmény zavarral küzdők
- autista (szociális-kognitív és kommunikációs készségek fejlődésének zavara, amely az egész személyiség fejlődésére hatással van)
- tanulási problémával küzdő (lassú, motiválatlan, családi, szociális kulturális, nyelvi hátrányok)
- tanulási zavarral küzdők (diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia, figyelemzavar, súlyosabb beszédhiba)
- magatartásproblémával küzdő (visszahúzó, ellenséges, kötekedő, hiperaktív) gyermekek
- kivételes képességű gyermekek

A különleges bánásmódot igénylő gyermekeknél eredményhez vezethet a csoportos és a párban folyó munka, a testre szabott differenciált egyéni munka, a motiválás.

A gyermekek inkább egyéni feladattal köthetőek le, fontos a követelmények következetes számonkérése, az eredmények, pozitívumok kiemelése, megerősítése. A motiváció segítheti a beilleszkedést, a társak általi elfogadást. Az eredményes óvodai nevelés feltétele az óvónői attitűd, az óvónők szakmai kompetenciája, a támogató környezet az óvodán belül és kívül, és az egyértelmű kormányzati intézkedések.

1.1. A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének általános elvei

"Minden gyerek egyedi, és mint ilyen, joga van elvárni személyisége tiszteletben tartását."

/A gyerekek alapvető jogainak és szükségleteinek chartája/

Célunk:

A sajátos nevelési igényű gyermekek személyiségfejlődésének segítése, az integrált nevelés során a sérült illetve lassabban fejlődő funkciók lehető legkorábbi, speciális fejlesztése. Életminőségük javítása, esélyegyenlőségük biztosítása, hátrányos megkülönböztetés tilalma. A befogadó óvodapedagógus szakmai munkájának segítése, támogatása.

Az Óvodai nevelés országos alapprogramja - a „sajátos nevelési igényű „ gyermekek nevelését ellátó óvodák helyi nevelési programjában az alábbiak figyelembevételével kerül megvalósításra:

- a sérült kisgyermek harmonikus személyiség fejlődését az eredményeit, erőit, sikeres próbálkozásait értékelő, másságát elfogadó környezet segíti.
- a sajátos nevelési igényű gyermek iránti elvárást sajátosságának jellege, súlyosságának mértéke határozza meg: terhelhetőségét biológiai állapota, esetleges társuló fogyatékosága befolyásolja: a sajátos nevelési igényű kisgyermek egyes területeken kiemelkedő teljesítményre is képes lehet, ennek felismerése és gondozása kiemelt feladatot jelent.
- az óvodai nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik: a nevelés hatására a

sérülés arányában a sajátos nevelési igényű kisgyermeknél is ki kell alakulnia az alkalmazkodó készségnek, az akaraterőnek, az önállóságra törekvésnek, az együttműködésnek, ennek érdekében a napirend során mindig csak annyi segítséget kapjon a gyermek, hogy önállóan tudjon cselekedni.

- a sajátos nevelési igényű gyermek óvodai nevelésének sajátossága, hogy az egész napos tevékenység a különleges gondozási igény kielégítését is szolgálja csoportos, kiscsoportos vagy egyéni formában: ennek érdekében sérülés-specifikus módszerek, terápiák, technikák szakszerű megválasztása és alkalmazása szükséges, és indokolt lehet speciális segédeszközök használata, a segédeszközök elfogadtatása, az azok következetes használatára és megőrzésére nevelés folyamatos feladat.
- a különleges gondozásból adódó feladatok végrehajtásánál törekedni kell arra, hogy a nem, vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével bővüljenek a kompenzációs lehetőségek.
- a fejlesztés rövid távú céljait minden esetben a fejleszhetőséget tükröző gyógypedagógiai - orvosi - pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira kell építeni. A multiszenzoriális fejlesztés magába foglalja a vizuális, akusztikus, taktilis mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességek, a beszéd- és nyelvi készségek fejlesztését, az egyes fogyatékosági típusnak megfelelően más- más terület kap nagyobb hangsúlyt.
- Az intézmény pedagógusai törekedjenek részt venni az óvodai integrációt segítő szakmai programokon, akreditált továbbképzéseken.

A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülésspecifikus fejlesztésének elvei, feladatai az óvodai nevelés során

A testi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermeknél a mozgásszervrendszer veleszületett vagy szerzett károsodása és/vagy funkciózavara miatt jelentős és maradandó mozgásos akadályozottság áll fenn, melynek következtében megváltozik a mozgásos tapasztalatszerzés és a szocializáció.

A különleges gondozási igényt meghatározza a károsodás keletkezésének ideje, formája, mértéke és területe.

A látási fogyatékos gyermek látásteljesítménye (vízusa az ép látáshoz 100%, viszonyítva két szemmel és korrigáltan is 0-33% közötti).

A látási fogyatékos gyermekek a nevelés- oktatás szempontjából lehetnek: vakok, aliglátók, gyengélátók. A speciális, gyermekekre szabott pedagógiai program meghatározója a látásélesség mellett a látási fogyatékoság kóroki tényezője, a látássérülés bekövetkeztének időpontja, és a látássérüléshez esetleg csatlakozó egyéb fogyatékoság, rendellenesség.

A súlyosan hallássérült- siket és enyhébben hallássérült - nagyothalló - gyermekek hallásvesztése a főbb beszédfrekvenciákon olyan mértékű, hogy ennek következtében a beszédnek hallás útján történő megértésére képtelenek, vagy csak részben képesek. A halláskárosodás miatt a beszéd érthető ejtése teljesen elmarad, vagy meg sem közelíti a hallók teljesítményét.

Fentiek miatt korlátozott a nyelvi alapokon történő fogalmi gondolkodás kialakulása, aminek következtében módosul a gyermek megismerő tevékenysége, esetenként egész személyisége megváltozhat. A súlyos következmények csökkenthetők a legkorábbi életkortól alkalmazott orvosi - egészségügyi és speciális pedagógiai ellátás együttes alkalmazásával.

Az enyhe értelmi fogyatékos kisgyermek fejlesztésében meghatározó a nem fogyatékos óvodás korúakkal történő együttnevelés az óvodában. A spontán tanulást, a társakkal történő együttműködést, a kommunikáció fejlődését segíti a számtalan élmény és minta, amelyet a kortárscsoportban megél.

Az óvodai nevelés során a gyermek szükségletei szerint folyamatos gyógypedagógiai segítségéről kell gondoskodni, hogy a tankötelezettségi korra elérje azt az iskolakészültséget, amellyel tanulmányait elkezdheti.

A beszéd fogyatékos/súlyos, akadályozott beszédfejlődésű gyermek szenzoros, motoros vagy szenzomotoros problémája (megkésett beszédfejlődés, centrális dyslalia, súlyos orrhangzósság stb.), illetve a beszédhibához csatlakozó tanulási és/vagy magatartási zavara miatt eltérően fejlődik.

Mindez az anyanyelvi fejlettség alacsony szintjében, a beszédszervek gyengeségében, a beszédhangok tiszta ejtésének hiányában, a szegényes szókincsben, a beszédmozgásokról szerzett emlékképek felhasználásának hiányában, a grammatikai fejletlenségében, az utánzó képesség gyengeségében nyilvánul meg.

Az autizmus-spektrumzavarok lényege a társas viselkedés, a kommunikációs és sajátos gondolkodási képességek minőségi károsodása, amely jellegzetes viselkedési tünetekben nyilvánul meg.

Az autisztikus gyermekekre legjellemzőbb a kölcsönösséget igénylő társas viselkedési készségek területén tapasztalható gondolkodási képesség sajátos hiányosságai, a beszéd szintjéhez képest károsodott kölcsönös kommunikáció, a

rugalmas viselkedés, a szervezés és kivitelezés képességének minőségi sérülése és az egyenetlen képességprofil.

A gyógypedagógus feladatai:

- ⇒ A Szakértői Bizottság véleményében rögzített vizsgálati eredmények és javaslatok, illetve mérési eredmények alapján egyéni fejlesztési tervet készít, ami meghatározza a fejlesztő foglalkozások menetét.
- ⇒ Heti rendszerességgel tartja a fejlesztő foglalkozásokat.
- ⇒ Együttműködik a gyermekkel foglalkozó szakemberekkel: óvodapedagógus, logopédus, pszichológus, családvédelmi szakember.
- ⇒ Megismerteti az óvodapedagógust és a szülőket a gyermek fejlesztési tervével, lehetőséget biztosít a hospitálásra.
- ⇒ Segíti az óvodapedagógus munkáját, szakmai tanácsokkal látja el, rendszeres megbeszélést tartanak a fejlesztés eredményes megvalósulásáért.
- ⇒ A szülőkkel folyamatos kapcsolatot tart, bevonja a fejlesztő munkába őket és tájékoztatja a gyermek fejlődéséről.

Az óvodapedagógus feladatai (integrációval kapcsolatos):

- ⇒ A különleges gondozás keretében a gyermek állapotának megfelelő gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban való részesítés, attól kezdődően, hogy a sajátos nevelési igényt megállapította a szakértői bizottság.
- ⇒ Elfogadó, támogató nevelői légkör, magatartás biztosítása.
- ⇒ A fejlesztés feladatait csoporton belül a megfelelő szakember útmutatásai alapján, egyéni fejlesztési terv szerint végezze.
- ⇒ Az elvárások fejlődésük üteméhez való igazítása.

A pszichológus feladata (amennyiben a gyermek ellátása speciális módszertani igényében, illetve törvény által szabályozott jogosítványai tekintetében kompetenciájába tartozik):

- ⇒ Érzelmi támogatás nyújtása, az önértékelés fejlesztése.
- ⇒ A gyermek felkészítése arra, hogy új helyzetekben hogyan tudja kompenzálni hiányosságait.
- ⇒ Motorikus készségek és kognitív képességek fejlesztése.
- ⇒ A sajátos nevelési igényű gyermek integrációjának segítése a társak felkészítésével, elfogadó és támogató attitűd kialakításával, mintaadással az empátiára és együttműködésre.

- ⇒ A gyermek szociális készségeinek fejlesztése, az esetleges peremhelyzet feloldása.
- ⇒ Az énkép fejlesztése, a személyiség integrációjának elősegítése.
- ⇒ A szülők tájékoztatása, pszichoedukáció, tanácsadás, szakirodalom nyújtása, további intézményeket vagy szakembereket ajánl.
- ⇒ Konzultáció a pedagógusokkal.

A logopédus feladata:

- ⇒ Finommotorika fejlesztése, a nagymozgások harmonizálása,
- ⇒ Fonémahallás fejlesztése,
- ⇒ Helyes artikuláció kialakítása,
- ⇒ Verbális figyelem és akusztikus emlékezet fejlesztése,
- ⇒ Nyelvi képességek és gondolkodás fejlesztése,
- ⇒ Beszéd és gondolkodás összhangjának kiépítése.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- ☺ A sajátos nevelési igényű gyermekek is szívesen járnak óvodába.
- ☺ A gyermekközösség természetesen fogadja a másságot, társaikat segítik.
- ☺ Fogyatékoság típusának és mértékének figyelembevételével, önmagához képest fejlődjön.
- ☺ A nevelés hatására a sérülés arányában képes legyen az iskolai életre.

1.2. A beilleszkedési tanulási magatartási nehézséggel küzdő gyermek (továbbiakban: BTMN)

A köznevelési törvény szerint, „beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.”

A tanulási zavar jellegzetes tünete, a figyelem zavarai, ami lehet nehezen rögzíthető figyelem éppúgy, mint letapadó. Előfordul, hogy a figyelem szelektáló funkciója nem működik megfelelően.

Zavar keletkezhet az érzékelésben, ill. a motorikum területén, ami szintén tanulási nehézséghez vezet.

A tanulási nehézségekből kialakulhatnak viselkedési rendellenességek, amelyek valójában stratégiák a kudarcok kezelésére (bohóckodó, nyafogó, szélsőséges érzelmi reakciót adó), de a gyermek testi tüneteket is produkálhat másodlagosan. A tanulási nehézséget általában több ok együttes hatása okozza. Hozzájárulhatnak társadalmi okok, káros szokások, (túl sok televízió nézés, okos eszközök használata), de lehet genetikai háttere is.

Az okok között szerepelhetnek lelki eredetűek is: traumák, önértékelési zavarok, szülő-gyerek kapcsolatban fennálló, ill. más családi problémák, pedagógussal való konfliktus.

Ezen okok következtében:

- az idegrendszeri struktúrák érése lelassul,
- egyes részterületein lemarad,
- az egyes területek közötti kapcsolat nem alakul ki, vagy labilis marad,
- hibás kapcsolatok jönnek létre.

A fejlesztőpedagógus feladata:

- ⇒ Hospitálás alkalmával megfigyeli a gyermeket különböző tevékenységei során.
- ⇒ A szűrések elvégzése után, konzultál az óvodapedagógusokkal, logopédussal, pszichológussal a feladatok pontos meghatározása érdekében.
- ⇒ A fejlesztés fő indikációja az életkor és a tünet súlyossága.
- ⇒ Az ismeret elsajátítás folyamatát gátló gyengébben fejlett, diszharmonikus működést mutató részképességek megerősítése.
- ⇒ A hatékony beépüléshez szükséges jártasságok, készségek kialakítása, ill. megerősítése.
- ⇒ Motiváció felkeltése, növelése.
- ⇒ A jó magatartás erősítése.
- ⇒ Az egyénhez igazított követelmények kialakítása a gyermek képességeinek, érdeklődésének, terhelhetőségének ismeretében.
- ⇒ A gyermek alkalmazkodásának, kortárcsoportba való beilleszkedésének segítése.
- ⇒ Együttműködés a családdal és a szakemberekkel.

Az óvodapedagógus feladata:

- ⇒ Egyéni képességfejlesztés, rendszeres, tudatosan szervezett és tervezett kötetlen és kötelező tanulási helyzet létrehozása.
- ⇒ A sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges testi, szociális és értelmi érettség terén mutatkozó részképességbeli hiányosságok pótlása.
- ⇒ Egyéni fejlesztési terv készítése a Nevelési Tanácsadó, a fejlesztő pedagógus, saját megfigyelések, és a szülőktől kapott információk alapján.
- ⇒ Együttműködés a szakemberekkel.
- ⇒ Csoportváltás esetén a gyermek fejlettségére irányuló dokumentumok átadása-átvétele, szakmai tapasztalatcsere.
- ⇒ A gyermek befogadása az új csoportba.

A logopédus feladata:

- ⇒ Finommotorika fejlesztése, a nagymozgások harmonizálása,
- ⇒ Fonémahallás fejlesztése,
- ⇒ Helyes artikuláció kialakítása,
- ⇒ Verbális figyelem és akusztikus emlékezet fejlesztése,
- ⇒ Nyelvi képességek és gondolkodás fejlesztése,
- ⇒ Beszéd és gondolkodás összhangjának kiépítése.

A pszichológus feladata:

- ⇒ Kognitív, szociális és emocionális képességek és készségek egyénre szabott egyéni és/vagy csoportos fejlesztése.
- ⇒ Az esetleges peremhelyzet feloldása.
- ⇒ Érzelmi támogatás nyújtása az önértékelés fejlesztése.
- ⇒ Az énkép fejlesztése a személyiség integrációjának elősegítése.
- ⇒ A szülők tájékoztatása, pszichoedukáció, tanácsadás, szakirodalom nyújtása, további intézményeket vagy szakembereket ajánl.
- ⇒ Konzultáció a pedagógusokkal az érintett gyermekekkel kapcsolatosan.
- ⇒ Szükség esetén javaslatok, véleményezés az iskolaérettség témakörében.
- ⇒ Szülői konzultációk, tanácsadás, információnyújtás pl.: az iskolaválasztásban.
- ⇒ Az iskolával kapcsolatos előzetes szorongások csökkentése.
- ⇒ Szükség esetén az iskola felkeresése a gyermek iskolai integrációjának elősegítése céljából.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- ☺ Ua., mint az XI. fejezet 2. pontja, valamint:
- ☺ Rendeződik a mozgás, az elemi és a finommozgások egyaránt,

- ☺ Egyensúlyérzék megfelelő fejlettsége,
- ☺ Pontos testséma, dominancia stabil megléte,
- ☺ Fejlődik a szem-kéz koordinációja, megfelelően tájékozódik a térben.
- ☺ Gondolkodása eléri a fogalmi gondolkodás szintjét,
- ☺ Emlékezete megbízhatóbb lesz,
- ☺ Figyelme tartóssá válik,

1.3. Tehetséges gyermekek fejlesztése

“Ne erőszakkal oktasd a gyermeket tanulmányokra drága barátom, hanem játszva tanuljanak; már csak azért is, hogy könnyebben megfigyelhesd melyiknek mire van hajlama.”

(Platon)

Harsányi István szerint: „Tehetségen azt a velünk született adottságokra épülő, majd gyakorlás, céltudatos fejlesztés által kibontakoztatott képességet értjük, amely az emberi tevékenység egy bizonyos, vagy több területén az átlagosat messze túlhaladó teljesítményeket tud létrehozni.”

A köznevelési törvény szerint,

„kiemelten tehetséges gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki átlag feletti általános vagy speciális képességek birtokában magas fokú kreativitással rendelkezik, és felkelthető benne a feladat iránti erős motiváció, elkötelezettség.”

Óvodáskorban, tehetségigéjéről, gyanúról, tehetségre irányuló hajlamokról beszélhetünk.

Adottságai valamilyen területen az átlagosnál jobbak és ehhez sokszor a kíváncsiságnak és az akaratnak szokatlan erőssége társul.

Célunk:

Az óvodai élet rendje biztosítson lehetőséget a tehetséges gyermek tehetségére irányuló hajlam kibontakoztatására, a tehetség gondozására.

Kivételes képességű gyermekek:

- az intellektuális tehetség (Különböző tudományterületeken kimagasló: matematika nyelvi)
- művészi tehetség (képzőművészeti, zenei)
- pszichomotoros tehetség (sport, tánc, kézügyességet igénylő területek)

- szociális tehetség (vezető, szervező, irányító)

Az óvodai élet a maga kiegyensúlyozott, biztonságos, elfogadó légkörével felszínre hozza a többet mutató gyermek adottságait, képességeit. Megfelelő neveléssel, tág cselekvési szabadságot adva- a családdal együtt- lehetőséget biztosíthatunk a tehetség csíráit hordozó gyermekeknek a kreatív újat teremtő felnőtté váláshoz.

Tehetőségesnek tekintjük, azt a gyermeket, aki valamely nevelési területen az átlagtól eltérő kiemelkedő képességgel rendelkezik.

A tehetséges gyermek viselkedésében együttesen megmutatkozik három alapvető tulajdonságcsoporthoz, melyet az óvodapedagógus kiaknáthat:

- átlag feletti képességek (általános, specifikus)
- magas szintű kreativitás (eredetiség, rugalmasság)
- feladat iránti elkötelezettség (kíváncsiság, érdeklődés, szorgalom, kitartás).

A tehetség ígéretét hordozó gyermekek valamiben különböznek társaiktól. A korai felismerés segíti a pozitív énkép kialakítását.

A tehetség kibontakozásához szükséges képességek - önbizalom, kíváncsiság, céltudatosság, önkontroll, a társas kapcsolódás képessége, kommunikációs érzék, az együttműködés képessége - döntően az érzelmi intelligenciához kapcsolódik. Ezért fontos a derűs, jó légkör elérése, mely felszabadító lehet a gyermek számára, és amelyben egészségesen fejlődhet.

A tehetségfejlesztés képességeinek módjai: a gyorsítás, léptetés, (Egy év alatt több ismeretre tesznek szert, mint társaik). Külön tanulnak más tehetségesekkel. Differenciált, különleges tehetséggondozásban részesülnek az óvodában.

Az óvodapedagógus feladatai:

- ⇒ A csoport légköre legyen elfogadó, bátorítsa a gyermeket egyéni megoldásokra.
- ⇒ Mikro csoportos differenciált tanulási folyamat szervezése, képesség és érdeklődés szerint.
- ⇒ Szabadidős tevékenység során adjon módot sokféle és sokszínű kreatív lehetőségre.
- ⇒ Pozitív érzelmek keltésével segítse elő a gyermek önértékelését.
- ⇒ Folyamatosan tartson kapcsolatot a szülővel a tehetség kibontakoztatásának érdekében.

- ⇒ Több újszerű tevékenységre teremtsen alkalmat (pl.: improvizatív játék, kreatív zenei gyakorlat).
- ⇒ Segítse a szülőket a megfelelő iskolaválasztásában.
- ⇒ A velük született adottságok céltudatos fejlesztése.

A fejlesztőpedagógus feladata:

- ⇒ Felismerni a tehetséget és megjelenítési formáit.
- ⇒ Biztosítsa a gyermek számára a gazdag tevékenység bázist.
- ⇒ Segíteni a gyermeket a továbbfejlődésben.
- ⇒ Elégítse ki a tehetséges, kiemelkedő képességű gyermek megismerési, alkotási, biztonsági, elfogadottság és egyéb speciális szükségletét sokszínű és sokféle cselekvési lehetőséggel.
- ⇒ Ösztönözze intellektusukat és kreativitásukat, támogassa az egyéni megoldásokat.
- ⇒ A fejlesztés tempója és tartalma igazodjon a gyermek egyéni fejlettségéhez.
- ⇒ Segítse elő a komplex, rugalmas gondolkodásmód fejlesztését.
- ⇒ Segítse a szülőt, tehetségígéretes gyermeke nevelésében: hívja fel a figyelmet az alul-, ill. túlterhelés veszélyére. (akarat helyes kezelése, énképalakítás, tehetségfejlesztés)

A logopédus feladata:

- ⇒ Finommotorika fejlesztése, a nagymozgások harmonizálása,
- ⇒ Fonémahallás fejlesztése,
- ⇒ Helyes artikuláció kialakítása,
- ⇒ Verbális figyelem és akusztikus emlékezet fejlesztése,
- ⇒ Nyelvi képességek és gondolkodás fejlesztése,
- ⇒ Beszéd és gondolkodás összhangjának kiépítése.

A pszichológus feladata:

- ⇒ közreműködés a gyermekekben szunnyadó sokféle tehetség felismerésében, kibontakoztatásában,
- ⇒ a tehetséges gyermek énképének, önértékelésének megfelelő alakítása, a személyiség integrációjának elősegítése,
- ⇒ a gyermek szociális készségeinek fejlesztése, az esetleges peremhelyzet feloldása,
- ⇒ a gyermek (és a társak) felkészítése arra, hogy új helyzetekben hogyan tudja kamatoztatni tehetségét,

- ⇒ szülők tájékoztatása, pszichoedukáció
- ⇒ konzultáció a pedagógusokkal.

A fejlődés jellemzője az óvodáskor végére:

- ☺ A tehetséges gyermek erős oldalának fejlődése.
- ☺ A bemenethez képest, fejlődik a divergens gondolkodás.
- ☺ Egyéni, kreatív megoldásokra való törekvés.
- ☺ Realizálódik önértékelésük.

1.4., „Mini csoport”, a 2 és fél éves korosztály óvodai nevelés-gondozása

A nevelés-gondozás valamennyi helyzetének célja a gyermek testi-lelki harmóniájának elősegítése, melyhez hozzátartozik a személyi- és tárgyi környezettel való harmónia is, ezért a nevelés-gondozás valamennyi területén lehetőséget kell biztosítani a kisgyermek számára ahhoz, hogy érdeklődésének, pillanatnyi pszichés szükségleteinek megfelelően ismerkedhessen személyi- és tárgyi környezetével úgy, hogy viselkedési mintát és segítséget kapjon optimális és sokoldalú fejlődéséhez és szocializációjához.

A gondozás (testi szükségletek kielégítése) és a játék egyenrangúan fontosak, melyekben lényeges a gyermek szabad aktivitás iránti igényének és kompetencia érzésének erősítése.

A mini csoportos élet legyen élvezetes, részvételre motiváló és kielégítő, jórészt tapasztalatszerzési lehetőségekre épülő tanulási élményeket, biztosító, társas közegben zajló, interakciót ösztönző.

A gyermekek számára biztosítani kell, hogy koruknak és fejlettségüknek megfelelően vegyenek részt az egyes élethelyzetek, tevékenységek előkészítésében, kiválasztásában, alakításában. Valamennyi tevékenység, élethelyzet alakításának módszertani alapja a gyermek pozitív önértékelésének erősítése és a különböző faji, kulturális, vallási, nyelvi, nemi valamint fizikai és mentális képességbeli különbözőségeik tiszteltetésének kialakítása.

Gondozás

Bensőséges interakciós helyzet kisgyermeknevelő - óvodapedagógus és gyermek között, melynek elsődleges célja a gyermek testi szükségleteinek kielégítése.

A személyes és a szociális kompetencia kialakulásának egyik feltétele, hogy a gyermek aktívan vehessen részt a gondozási helyzetekben, lehetősége legyen úgy próbálkozni, hogy közben érzi a kisgyermeknevelő figyelmét, biztatását, támogató segítségét. Sikeres próbálkozásait a felnőtt megerősítéssel, dicsérettel jutalmazza (ez növeli az együttműködési kedvet), a sikertelenségért viszont nem jár elmarasztalás.

Lényeges az elegendő idő biztosítása, mivel az egyes mozzanatok megtanulása hosszú gyakorlást igényel. A felnőttel való kommunikáció érzelmi töltése, a kisgyermeknevelőnek a gyermekről adott jelzései kihatnak az önfogadásra, a személyiség egészséges alakulására. A gondozás jelentős mértékben befolyásolja a szokáskialakítást és az önállósodást.

Játék

A gyermekkor legfontosabb tevékenysége, amely segít a világ megismerésében és befogadásában, elősegíti a testi, az értelmi, az érzelmi és a szociális fejlődését.

Az óvodapedagógus a játék feltételeinek (megfelelő hangulat, hely, idő, eszközök) biztosításával és nevelői magatartásával támogatja az elmélyült, nyugodt játéktevékenységet, a kreativitást.

A gyermek igényeitől és a helyzettől függően kezdeményez, szerepet vállal a játékban, annak tartalmát ötleteivel, javaslataival színesíti.

A játék ad elsősorban lehetőséget a társas kapcsolatok fejlődésére is. A többi gyermekkel való együttlét örömforrás a kisgyermek számára, a társak viselkedése mintát nyújt, segítve a szociális képességek fejlődését.

Mondóka, ének

A mini csoportban sokrétű zenei élmény átélésére, tapasztalatszerzésre ad lehetőséget a környezet hangjainak megfigyelése, az óvodapedagógus kellemes ének- és beszédhangja, spontán dúdolgatása, ritmusos szövegmondása, a dallam és ritmushangszerek hallgatása, megszólaltatása, a közös éneklés.

A gyermek életkori sajátosságaihoz, egyéni fejlettségéhez, érzelmi, hangulati állapotához igazodó, felelősséggel kiválasztott és alkalmazott játékos mondókák, gyermekdalok, népdalok és értékes zeneművek felkeltik a kisgyermek érdeklődését, formálják esztétikai érzékenységét, zenei ízlését, segítik a hagyományok megismerését és továbbélését.

A személyes kapcsolatban, játékhelyzetekben átélt mondókázás, éneklés, zenehallgatás pozitív érzelmeket keltenek, örömeleményt, érzelmi biztonságot adnak a kisgyermeknek.

Az ismétlődések, a játékos mozdulatok megerősítik a zenei élményt, a zenei emlékezetet. Érzelmi alapon segítik az anyanyelv, a zenei anyanyelv elsajátítását, a személyiség fejlődését, hozzájárulnak a kisgyermek lelki egészségéhez, valamint a csoportban a derűs, barátságos légkör megteremtéséhez.

A zenei nevelés eredményes megvalósítása lehetőséget nyújt a gyermek további zenei fejlődésére.

Vers, mese

A vers, mese nagy hatással van a kisgyermek érzelmi-, értelmi- (ezen belül beszéd, gondolkodás, emlékezet és képzelet) és szociális fejlődésére.

A versnek elsősorban a ritmusa, a mesének pedig a tartalma hat az érzelmeken keresztül a személyiségre.

A verselés, mesélés, képeskönyv-nézegetés bensőséges kommunikációs helyzet, így a kisgyermek számára alapvető érzelmi biztonság egyszerre feltétel és eredmény. A gyermek olyan tapasztalatokra, ismeretekre tesz szert, amelyeknek megszerzésére más helyzetekben nincs lehetősége. Fejődik emberismerete, a főhőssel való azonosulás fejleszti empátiáját, gazdagodik szókincse. A mese segíti az optimista életfilozófia és az önálló véleményalkotás alakulását.

A mini csoportban a népi és az irodalmi műveknek egyaránt helye van. A helyzetek alakítását, alakulását a gyermekek pillanatnyi érzelmi állapota és ebből fakadó igényei befolyásolják elsősorban.

Alkotó tevékenységek

Az öröm forrása maga a tevékenység - az érzelmek feldolgozása és kifejezése, az önkifejezés, az alkotás - nem az eredmény.

Az óvodapedagógus a feltételek biztosításával, az egyes technikák megmutatásával, a gyermek pillanatnyi igényeinek megfelelő technikai segítséssel, az alkotókedv ébren tartásával, a gyermek alkotásának elismerésével és megbecsülésével, megőrzésével segítheti az alkotó tevékenységek iránti érdeklődést és a személyiségfejlődésre gyakorolt hatások érvényesülését.

Egyéb tevékenységek

Ezek a tevékenységek valamilyen élethelyzet közös előkészítéséhez és megoldásához, az egymásról és a környezet szépségéről való gondoskodáshoz kapcsolódnak (pl. viráglocsolás, gyümölcsnap előkészítése... stb.).

Az öröm forrásai az együttesség, a közös munkálkodás és a tevékenység fontosságának, hasznosságának átélése. A gyermekek bármikor bekapcsolódhatnak, és bármikor kiléphetnek, az önkéntesség nagyon fontos, a tevékenykedés nem lehet feladat.

A helyzetek lényeges tanulási lehetősége az egymásra épülő elemekből álló műveletsorhoz igazodással próbálkozás, az együttműködés és a feladatok megosztása. Az egyes tevékenységek fejlesztik az ízlést, a hétköznapi élet esztétikumára iránti igényességet, a mások felé fordulást, mások igényeinek figyelembe vételét és az empátiát.

Mozgás

Kisgyermekkorban a mozgás alapvető formái alakulnak ki, és fejlődnek. A mozgásigény rendkívül nagy, az egészséges gyermek örömmel gyakorolja a mozgást.

Mind a szobában, mind az udvaron biztosítani kell a gyermekek számára minél nagyobb mozgásteret, mozgásfejlesztő játékokat, melyek használata során gyakorolják a gyermekek az egyes mozgásformákat, fejlődik mozgáskoordinációjuk, harmonikussá válik a mozgásuk.

A játékeszközök szerepe az érdeklődés felkeltése, a mozgás aktivitás fenntartása. Fontos szempont, hogy a környezet balesetmentes legyen, a veszélyforrásokat kiküszöböljük.

Minél változatosabb mozgásra van lehetősége a gyermekeknek, annál nagyobb örömet lelik a játékban.

A nagymozgásos játékokra a szabadban, udvaron, több lehetőség adott, mint szobában. A szobai játékok sokféleségük folytán a kéz finommozgását és a nagymozgásokat is fejlesztik. A szobában is szükségesek nagymozgásos játékok.

Az önállósági törekvések támogatása során a gondozási műveletekben való aktív részvétel a praktikus mozgások gyakorlására, finomítására ad lehetőséget.

Tanulás

A teljesítményelváráshoz kötött, ismeretgyarapításnak a mini csoportban nincs helye.

A mini csoportban a nevelés-gondozás területén a tanulás fogalmát a lehető legtágabban értelmezzük: minden olyan tapasztalat- és/vagy információszerzési folyamat tanulás, amely tartós változást idéz elő a viselkedésben és/vagy a gondolkodásban.

A tanulás a gyermek korából és fejlettségéből adódó tevékenység, ill. tevékenységbe ágyazottan történik. A tanulás legfontosabb irányítója a személyes kíváncsiság, az érdeklődés.

A kisgyermekkor tanulás színterei a természetes élethelyzetek: a gondozás és a játék, a felnőttel és a társakkal való együttes tevékenység és kommunikáció. A tanulás formái: utánzás, spontán játékos tapasztalatszerzés, a kisgyermeknevelő, óvodapedagógus-gyermek interakcióiból származó ismeretszerzés és szokáskialakítás.

A kisgyermeknevelő és az óvodapedagógus a sajátos nevelési igényű gyermekekkel való foglalkozás során alkalmazott módszereiben figyelembe veszi, hogy náluk hosszabb időt vesz igénybe a tanulási folyamat, és ebben direkter kell részt vennie, mint az egészséges gyermekeknél.

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében kevésbé építhet arra a belső motivációra, amely az ép gyermeknél természetesen jelentkezik a fejlődés folyamán.

A beszéd a kisgyermekkor tanulás nagyon fontos eleme. A kommunikatív képességek fejlődésének feltételei a biztonságos és támogató környezetben zajló felnőtt-gyermek és gyermek-gyermek interakciók. Figyelembe kell venni azoknak a gyermekeknek a nyelvi szükségleteit, akiknek más az anyanyelvük, mint a nemzeti nyelv.

Az óvodapedagógus feladatai:

- ⇒ A fejlődés folyamatos támogató, megerősítő óvodapedagógusi jelenlét.
- ⇒ Biztonságot nyújtó légkör és tárgyi környezet kialakítása.
- ⇒ Az óvodapedagógus élménynyújtó és mintaadó magatartása.
- ⇒ A szabad játéktevékenység folyamatos biztosítása a napirendben.
- ⇒ Együttjátás a gyermekkel, a közös tevékenység során viselkedési és helyzetmegoldási minták nyújtása.

1.5. Korcsoportjukat ismétlő gyermekek fejlesztése

További egy év óvodai nevelésre javasolt, korcsoportját ismétlő gyermeket óvodánkban az óvodapedagógus a fejlesztőpedagógus, szükség esetén logopédus és pszichológus látja el.

Az óvodapedagógusok megfigyelése esetenként a Pedagógiai Szakszolgálat vizsgálata és egyéni felmérés alapján átfogó képet kapunk a gyermek fejlődésével kapcsolatban.

Az életkori átlagához viszonyítva hol tart a fejlődésben, melyek azok a területek, amelyek fejlesztésre szorulnak:

- nagymozgás,
- finommozgás.
- beszédfejlődés,
- kognitív képességek,
- szociális érettség.

Ezen információk alapján állítjuk össze az egyénre szabott játékos képességfejlesztő programot.

Figyelembe véve a fejlesztendő területek prioritását, egymásra hatását az adott képességek kialakulásának, megszilárdításának fokozatait.

A fejlesztőprogram: egyénre szabottan, a gyermekek egyéni fejlettségéhez, képességeihez igazodik, időről-időre figyelembe véve aktuális teljesítményüket.

Célunk:

Az iskolai tanulási képességeket meghatározó funkciók fejlesztése, egyénre szabottan.

Az óvodapedagógus feladata:

- ⇒ Egyéni képességfejlesztés, rendszeres, tudatosan szervezett és tervezett kötetlen és kötelező tanulási helyzet létrehozása.
- ⇒ A sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges testi, szociális és értelmi érettség terén mutatkozó részképességbeli hiányosságok pótlása.
- ⇒ Együttműködés a szakemberekkel.
- ⇒ Csoportváltás esetén a gyermek fejlettségére irányuló dokumentumok átadása-átvétele, szakmai tapasztalatcsere.
- ⇒ A gyermek befogadása az új csoportba.

A fejlesztőpedagógus feladata:

- ⇒ Hospitálás alkalmával megfigyeli a gyermeket különböző tevékenységei során.
- ⇒ A megfigyelések elvégzése után, konzultál az óvodapedagógusokkal, logopédussal, pszichológussal a feladatok pontos meghatározása érdekében.
- ⇒ Egyénre szabott képességfejlesztő programot állít össze.
- ⇒ Az ismeret elsajátítás folyamatát gátló gyengébben fejlett, diszharmonikus működést mutató részképességek megerősítése.
- ⇒ A hatékony beépüléshez szükséges jártasságok, készségek kialakítása, ill. megerősítése.
- ⇒ Motiváció felkeltése, növelése.
- ⇒ A jó magatartás erősítése.
- ⇒ Az egyénhez igazított követelmények kialakítása a gyermek képességeinek, érdeklődésének, terhelhetőségének ismeretében.

A logopédus feladata:

- ⇒ Finommotorika fejlesztése, a nagymozgások harmonizálása,
- ⇒ Fonémahallás fejlesztése,
- ⇒ Helyes artikuláció kialakítása,
- ⇒ Verbális figyelem és akusztikus emlékezet fejlesztése,
- ⇒ Nyelvi képességek és gondolkodás fejlesztése,
- ⇒ Beszéd és gondolkodás összhangjának kiépítése.

A pszichológus feladata:

- ⇒ Kognitív, szociális és emocionális képességek és készségek egyénre szabott egyéni és/vagy csoportos fejlesztése.
- ⇒ Szükség esetén javaslatok, véleményezés az iskolaérettség témakörében.
- ⇒ Szülői konzultációk, tanácsadás, információnyújtás pl.: az iskolaválasztásban.
- ⇒ Az iskolával kapcsolatos előzetes szorongások csökkentése.
- ⇒ Szükség esetén az iskola felkeresése a gyermek iskolai integrációjának elősegítése céljából.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- ☺ Ua., mint az XI. fejezet 2. pontja.

2. Gyermekvédelem az óvodában

„Mit tehetnék érted, hogy a szívedben öröm legyen...”

Bródy János

Célunk:

A prevenció, a gyerekek hátrányos helyzetének csökkentése és a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése, ill. a veszélyeztetettség megszüntetésében segítségnyújtás, együttműködés a különböző szakemberekkel. A gyermekek esélyegyenlőségének elősegítése.

A gyermekvédelemre vonatkozó törvényi szabályozást: A gyermekvédelemről és gyámügyi igazgatásról szóló 1997.évi XXXI. számú tv. tartalmazza.

Alapelvek:

- A gyermek nevelésére elsősorban a családja jogosult és köteles, amelyhez segítséget nyújt az állam és az önkormányzat.
- A rászoruló gyermek gondozásához, neveléséhez és társadalmi beilleszkedéséhez komplex, célzott, differenciált ellátást kell biztosítani.
- A család életébe történő hatósági beavatkozás kizárólag akkor engedhető meg, ha az a gyermek érdekében elkerülhetetlen.
- Az óvoda a gyermekek 3 éves korától ellátja - a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvényben meghatározottak szerint - a gyermek napközbeni ellátásával összefüggő feladatokat is.(Kt. tv.24.§(2))
- Tilos a hátrányos megkülönböztetés.
- A gyermekvédelemben a szociálisan hátrányos helyzetben lévő gyermekek komplex, célzott, differenciált ellátása.
- Az óvodában nem szervezhető olyan foglalkozás, illetve nem folytatható olyan tevékenység, amely a gyermekek számára népszerűsíti
  - a homoszexualitást,
  - a gyermek születési nemének megváltoztatására irányuló beavatkozásokat,
  - transzszexualitást.

Az óvodai gyermekvédelem az első legfontosabb jelzőrendszer, hiszen a gyermekek minden problémája itt érzékelhető először.

Előnyei:

- Az óvoda az első társadalmi intézmény, ahol a gyerekek a nap jelentős részét töltik.
- Az óvodában minden gyermekről többoldalú információhoz jutunk.
- A hátrányos és veszélyeztetett gyermekek kiszűrhetők.

Az óvoda óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő funkciójából következően az óvodai gyermekvédelem az óvodai nevelőmunka szerves része. A pedagógiai tevékenységgel szemben támasztott alapvető követelmény, hogy pedagógiai eszközökkel biztosítsa minden gyermek részére a fejlődéshez szükséges feltételeket, lehetőségeket, hogy szükség esetén leküzdhesse azokat a hátrányokat, amelyek születésénél, családi, vagyoni helyzeténél, vagy bármilyen más oknál fogva fennállnak.

Megvalósulásának feltétele: a család és gyermek-centrikus preventív szemlélet.

A gyermekvédelem fő feladata:

- a gyermek családban tartása, ehhez minden segítség biztosítása.

Óvodánk gyermekvédelmi feladatai:

Probléma megelőzés.

Általános feladatkezelés: valamennyi óvodai gyermekvédelmi tevékenység, amely az óvodás gyermekek érdekében történik.

Ezek:

- az óvodai nevelés egészséges feltételeinek megteremtése,
- mentálhigiéné, lelki egészségvédelem,
- gondozási és testi szükségletek kielégítése,
- a mozgás és testi képességek fejlődésének elősegítése,
- az egészséges életmód az egészség megőrzés szokásainak kialakítása,
- az érzelmi nevelés biztosítása,
- az egészséges én-kép fejlesztése,
- az értelmi fejlesztés megvalósulása,
- évente gyermekorvosi szűrés
- szocializálódás biztosítása.

Probléma észlelés.

Jellemzően az óvoda az első intézmény, ahová a kisgyermek a családból kerül, itt válik észlelhetővé, ha a gyermek:

- sajátos nevelési igényű,
- hátrányos, halmozottan hátrányos vagy veszélyeztetett helyzetű,
- beilleszkedési és magatartási nehézségekkel küzd,
- egyéb segítségre szorul.

Probléma és ok feltárás.

Azok a módszerek, amelyekkel az esetek kiszűrhetők:

- családlátogatás,
- gyermek közvetlen jelzése,

- játék közbeni eltérő cselekedetek megbeszélése, megfejtése, (pszichológus)
- gyermeki munkák, alkotások elemzése, (grafológia)
- esetfeltáró elemzések, megbeszélések, szakmai konzultáció.

Problémakezelés.

A segítség megfelelő módja:

- Minden eset egyedi, tehát alapos körültekintést igényel.
- A gyermekkel fokozott, differenciált, szeretetteljes, empatikus bánásmód és gondozás.
- A szülőkkel, szakemberekkel való célzott, hatékony együttműködés.

Az óvoda gyermekvédelmi felelősei - az igazgató, igazgatóhelyettes, tagóvoda igazgató - és valamennyi óvodai dolgozó feladata:

- Ismerje fel a problémát, keresse az okokat, nyújtson segítséget, illetve jelezzen az illetékeseknek:
- Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálatnak, Védőnői Szakszolgálatnak, Gyámügyi Hivatalnak, Jegyzőnek, Roma Nemzetiségi Önkormányzatnak.

A gyermekvédelmi felelős évente gyermekvédelmi munkatervet készít.

A gyermekvédelmi felelős feladatait az óvodai SZMSZ tartalmazza.

Az óvodapedagógus feladata:

Gyermekek körében:

- ⇒ a gyermekek megfigyelése,
- ⇒ megelőzésben aktív részvétel,
- ⇒ nyilvántartásba vétel,
- ⇒ bizalom, biztonságérzet erősítése,
- ⇒ szeretetteljes elfogadás,
- ⇒ gyermek érdekeinek védelme,
- ⇒ jelzés a gyermekvédelmi felelős ill. vezető felé,
- ⇒ differenciált, egyéni foglalkozás biztosítása.

Óvodai közösségben:

- ⇒ együttműködés,
- ⇒ szemléletformálás,
- ⇒ tanácsadás,
- ⇒ szakirodalom ajánlás,
- ⇒ információ áramoltatás.

Szülők körében:

- ⇒ együttműködés,
- ⇒ szemléletformálás,
- ⇒ tanácsadás,
- ⇒ szülői értekezleteken aktív részvétel, közreműködés
- ⇒ családlátogatás.

A pszichológus feladata:

A gyermekek körében:

- ⇒ a gyermekek megfigyelése, szűrése, szükség esetén vizsgálata
- ⇒ jelzés a gyermekvédelmi felelős felé
- ⇒ egyéni foglalkozások az érintett gyermekekkel
- ⇒ érzelmi támogatás nyújtása
- ⇒ Szociális készségek fejlesztése, az esetleges peremhelyzet feloldása
- ⇒ Az énkép fejlesztése, a személyiség integrációjának elősegítése
- ⇒ Egyes pozitív viselkedési minták hiányának pótlása

Az óvodai közösségben:

- ⇒ rendszeres konzultáció a pedagógusokkal, gyermekvédelmi felelőssel, és szükség esetén más szakemberekkel
- ⇒ szemléletformálás, tanácsadás, információnyújtás, pszichoedukáció

A szülők körében:

- ⇒ a szülők tájékoztatása, pszichoedukáció, szemléletformálás
- ⇒ egyéni és csoportos konzultációk, tanácsadás, információnyújtás
- ⇒ aktív részvétel a szülői értekezleteken
- ⇒ szükség esetén bekapcsolódás a családlátogatásba

2.1. A szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek differenciált fejlesztése, fejlődésének segítése, felzárkóztatása

„Ha az embert olyannak veszünk, mint amilyen, tulajdonképpen rosszabbá tesszük, de ha olyannak vesszük őt, amilyennek lennie kell, akkor azzá tesszük őt, amivé lehetne.”

(Goethe)

Célunk:

Az eltérő tapasztalás, élményhatás, tudásanyag megismerttetése és a hiányok pótlása.

A társadalomba való beilleszkedés rendkívül összetett bonyolult folyamat, a gyermek fejlődésének központi eleme.

Leginkább módosítható a gyermek szociális környezete, amely végérvényesen formálja a fejlődő személyiség minden jellemzőjét.

A szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek nagy része olyan családi környezetben nevelkedik, amely több fontos szociokulturális és gazdasági mutatók szerint eltér a többségi társadalom modelljétől.

A családoknál igen gyakran hiányoznak az olyan tárgyak - játékok, mese- és képeskönyvek, fejlesztőjátékok-, amely az utóbbi évek során a gyermekek fejlődésének nélkülözhetetlen elemeivé váltak.

Lelassul a gyermek értelmi és érzelmi fejlődése:

- nem alakul ki a megfelelő attitűd, a tárgyi környezet iránt
- fokozódik a társas tevékenység, olyan formáinak jelentősége, amely antiszociális és elsősorban agresszív magatartást eredményez
- nem fejlődik ki kellően a finommozgás
- a kognitív fejlődés lassul, így nehezebbé válik az iskolai tanulmányok megkezdése, illetve az esetleges lemaradások behozása

A szociálisan hátrányos helyzetű gyerekek tanulási képességeinek fejlesztésénél a mozgásra alapozunk.

A 3 -7 éves korosztály alapvető, legtermészetesebb megnyilvánulása a mozgás.

E területen tekinthető homogénnek ez a korosztály az óvodáskor kezdetén.

A mozgásos tapasztalatokból gyökereznek az értelmi műveletek, egyben az önmagunkról kialakított testséma is.

Az óvoda feladata a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek fejlesztésénél:

- a gyermekek értelmi felzárkóztatása
- a tanulás- illetve teljesítmény- motiváció kifejlődésének serkentése
- a szociális készségek, a szociális kompetencia és a szociális érettség kibontakoztatása
- a társas viszonyok kialakulásának elősegítése
- a gyermek-felnőtt viszony kialakulásának serkentése
- a pedagógus módszertani felkészültségének növelése
- feltáró munka elvégzése,
- a szakmai hálózattal a kapcsolattartás fenntartása
- Szülői közösség bevonása (feltárás segítése, hátrányos helyzetű gyermekek patronálása)

A fejlesztés területei:

- nagymozgások fejlesztése:
célzott testmozgásokkal, amelyeknél a mozgások tempója, ritmusa és iránya változik (járás, futás, ugrás, csúszás, kúszás, mászás)
- egyensúly fejlesztése:
állás, járás, kúszás, ugrás
- finommotorika fejlesztése:
gyurmázás, gyöngyfűzés, papírhajtogatás, puzzle, vágás, „papír-ceruza” feladatok
- szem-kéz, szem-láb koordináció:
célba dobás, labdajátékok, ugróiskola
- testséma fejlesztés:
testrészek ismerete, testkoordinációjának, test személyi zónájának alakítása, oldaliság tanítása, testfogalom,

Az óvodapedagógus feladata:

- ⇒ Megfelelő, inger gazdag környezet biztosítása, mely kihasználja a természetes gyermeki érdeklődést, és tevékenységre ösztönöz.(ez azonban ne jelentsen túlzott impulzitást, mert ez nehezíti a helyzet megértését és a helyzetben való eligazodást)
- ⇒ A foglalkozás legyen rendszeres, naponta vagy hetente többször.(fontos, hogy a gyakorlások alkalmával a teljes automatizáció szintjére juttassuk el a gyermekeket)
- ⇒ Minden nevelési területen a gyermeki tevékenységre, a képességek fejlesztésére törekedjünk, cél a komplexitás.
- ⇒ A fejlesztés mindig a gyermek egyéni tempójához és fejlettségi szintjéhez igazodva történjen, a feladatokat és a játékokat fokozatosan nehezítsük.
- ⇒ A feladatokat játékos formában gyakoroltassuk.

A pszichológus feladata:

- ⇒ A gyermek szociálisan hátrányos helyzetéből fakadó negatív pszichés hatások kompenzációja.
- ⇒ Különböző tárgyhasználati módok megtapasztalásának lehetővé tétele.
- ⇒ Motorikus készségek és kognitív képességek fejlesztése.
- ⇒ Szociális készségek fejlesztése, az esetleges peremhelyzet feloldása.
- ⇒ Az énkép fejlesztése, a személyiség integrációjának elősegítése.
- ⇒ Önértékelési problémák esetén érzelmi támogatás.

- ⇒ Viselkedési problémák rendezése, szabálytudat formálása, egyes pozitív viselkedési minták hiányának pótlása.
- ⇒ A szülők tájékoztatása, pszichoedukáció.
- ⇒ Konzultáció a pedagógusokkal.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- ☺ Nagymozgásuk tempója, ritmusa, iránya egyre tudatosabb pontossággal kifinomodik.
- ☺ Finommotorikájuk által fejlődik a differenciált és koordinált izomműködés, a szem- kéz koordinációjának kialakításán keresztül.
- ☺ Kialakul dominanciájuk, stabilan használják bal és jobb kezüket, iránytartásuk megfelelő lesz.
- ☺ Grafomotoros készségük fejlődik, gyakran és szívesen vágnek, gyurmáznak, festenek, rajzolnak.
- ☺ Én-tudatuk, társas kapcsolataik, szabálytudatuk kialakult.
- ☺ Differenciáltan megismerik a testrészeket, a test alap koordinátáinak felismerésével - függőleges, vízszintes, elülső, hátulsó-.
- ☺ Kialakul az oldaliság, az egyensúly.
- ☺ Felismerik az alapvető tér irányokat a saját testükhöz viszonyítottan.
- ☺ A mozgásos feladatok elvégzése során a hallott (auditív), a bemutatott (vizuális) mintákat elsajátítják.
- ☺

3 .Tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek

Az 1-es típusú diabéteszsel élő gyermek szülőjének más törvényes képviselőjének kérelmére, a gyermekkori diabétesz gondozásával foglalkozó egészségügyi intézmények szakmai iránymutatása alapján speciális ellátást biztosít

A feladat ellátását vállaló pedagógus vagy érettségi végzettséggel rendelkező foglalkoztatottnak, aki az Oktatási Hivatal által szervezett, a feladat ellátásához kapcsolódó ismeretekről szóló szakmai továbbképzést elvégezte.

Feladatai:-

- ⇒ a vércukorszint szükség szerinti mérése
- ⇒ szükség esetén, orvosi előírás alapján , a szülővel, más törvényes képviselővel, a megad kapcsolattartási módon egyeztetve, az előírt időközönként a szükséges mennyiségű inzulin beadása.

Az óvodapedagógus feladata:

- ⇒ évente egyszer az óvodaorvosi felvilágosításon való részvétel a diabéteszsel kapcsolatban.

- ⇒ Évenet egy szülői értekezleten a cukorbetegség témájának érintése.
- ⇒ A gyermekek számára a cukorbetegségről és a cukorbetegek megsegítéséről beszélgetés.

VIII. SZOLGÁLTATÁSAINK

A szülők érdeklődése, igénye alapján - lehetőségeink és a törvényi rendelkezések figyelembevételével - megszervezzük a szolgáltatásokat. Ingyenesen igénybe vehető szolgáltatás a logopédia, dyslexia - megelőző foglalkozás, a sajátos nevelési igényű gyermekeknek megfelelő szakember biztosítása, valamint a gyermekek rendszeres egészségügyi felügyelete és az óvoda létesítményeinek, eszközeinek használata az ingyenes szolgáltatások igénybe vételéhez.

Jelenlegi szolgáltatásaink:	-	gyógytestnevelő
	-	logopédus
	-	pszichológus
	-	fejlesztőpedagógus
	-	megbízott gyógypedagógus
	-	konduktor

Logopédiai ellátás:

A logopédus a beszédhibák felszámolásán, valamint a beszéddel összefüggő nyelvi- és kommunikációs zavarok javításán munkálkodik. A szűrések és vizsgálatok alapján látja el a gyermekeket. Az ellátás keretén belül konzultál a szülőkkel és a pedagógusokkal (információnyújtás, tanácsadás, szakirodalom), szükség esetén foglalkozik a gyermekekkel, vagy további szakembereket ajánl.

A nevelési év végén a középső csoportosok artikulációs szűrővizsgálatait, szeptemberben ezek kontrollját végzi el. Ugyancsak szeptember hónaptól kerül sor az összes tanköteles korú gyermek óvodai diszlexia prevenciós vizsgálatára.

Pszichológiai ellátás:

Intézményünkben óvodapszichológus működik. Tevékenységével a nevelő- oktatómunkát segíti. Az óvodapszichológus munkája elsősorban megelőző jellegű. Óvodapedagógusi jelzés alapján, illetve szülői kérésre látja el a gyermekeket. Az ellátás keretén belül rendszeresen vagy alkalmanként konzultál a szülőkkel és a pedagógusokkal (információnyújtás, tanácsadás, szakirodalom), szükség esetén egyénileg és/vagy csoportosan foglalkozik a gyermekekkel, vagy további szakembereket ajánl.

Fejlesztőpedagógiai ellátás:

Az óvodai fejlesztőpedagógiai munka, olyan pedagógiai tevékenység, amely a tanuláshoz szükséges pszichés funkciók fejlesztését, ill. a sérült funkciók javítását, az esetleg hiányzó funkciók pótlását szolgálja. Megelőzi, vagy csökkenti azokat a tanulási nehézségeket, amelyek a lassúbb érés, vagy egyéb okok miatt keletkeznek a gyermeknél. Megváltoztatja a negatív motivációkat, csökkenti a viselkedési zavarokat, megelőzi a neurotikus tüneteket, melyek már az esetlegesen elszenvedett sorozatos konfliktusok és frusztrációk miatt alakultak ki.

A Szakszolgálat vizsgálata alapján:

- további egy év óvodai nevelésre javasolt (korcsoportját ismétlő),
- beilleszkedési tanulási magatartási nehézséggel (BTMN) küzdő gyermekeket,
- egyéb pl. részképesség fejlesztésére szoruló gyermekeket látja el.

További feladata:

- A tehetséges gyermekek differenciált fejlesztése.

Az ellátás keretén belül konzultál a szülőkkel és a pedagógusokkal (információnyújtás, tanácsadás, szakirodalom), foglalkozik a gyermekekkel, vagy további szakembereket ajánl.

Gyógypedagógiai és konduktori ellátás:

A gyógypedagógus (megbízási szerződéssel) az SNI gyermekeket látja el.

Gyógypedagógus feladatai:

- ⇒ SNI gyermekek fejlesztéséhez szükséges egyéni fejlesztési terv készítése a Szakértői Bizottság által meghatározottak figyelembe vételével.
- ⇒ SNI gyermekek fejlesztése az egyéni fejlesztési tervek alapján.
- ⇒ SNI gyermekek fejlesztésének adminisztrációja egyéni fejlődési lapon.
- ⇒ SNI gyermekekkel foglalkozó óvodapedagógusok munkájának segítése tanácsadás formájában.
- ⇒ Kapcsolattartás a szülőkkel, tanácsadás.
- ⇒ Gyógypedagógiai vélemény készítése felülvizsgálathoz.

Az óvoda heti egy alkalommal biztosít helyet a hitoktatás számára.

Tiszteletben tartjuk a szülők világnézeti vallási - meggyőződését.

Az egészségügyi szakszolgálat dolgozói: gyermekorvos, fogorvos, védőnő látják el óvodánk egészségügyi felügyeletét. Az óvodában végzett szűrővizsgálatok lebonyolítása érdekében a védőnők rendszeresen látogatják óvodásainkat.

A költségtérítéses szolgáltatásokat szülői igények alapján az óvoda nevelési elveit figyelembe véve szervezzük.

IX. ÓVODÁNK KAPCSOLATRENDSZERE

1. A szülő, a gyermek, a pedagógus együttműködésének formái

„Ha valakinek gyermeke van, az elsősorban már nem nő vagy férfi, hanem anya vagy apa.”

Charlotte Bühler

Célunk:

Az óvoda a családdal együtt partneri viszonyban, a családi nevelést kiegészítve szolgálja a gyermekek fejlődését.

Az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait szokásait, az együttműködés során érvényesíti az intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait. A szülő ismeri legjobban gyermeke igényeit, szükségleteit, az óvónőnek mindezt szaktudásával kell kiegészítenie, mely alapján segítséget tud nyújtani a gyermekek fejlesztéséhez.

A gyermekek harmonikus fejlesztését megvalósítani csak őszinte, együttműködő, partneri, szülő - pedagógus viszony mellett lehetséges. A személyes kapcsolattartás során érvényesül munkánk során a tapintat, a segítő szándék, a szülők elfogadása. Amennyiben szükséges, befolyásoljuk a családokat életmódjuk és szemléletük formálásában.

A pszichológus rendszeresen konzultál egyénileg és csoportosan a szülőkkel, pedagógusokkal, alkalmanként a logopédussal, fejlesztő pedagógussal, gyermekvédelmi felelőssel. Aktív kapcsolatot tart fenn a Pedagógiai Szakszolgálattal, szükség esetén a Szakértői Bizottsággal és a Családsegítő és Gyermejkölési Szolgálattal.

Tájékoztattuk a szülőket programunkról, véleményüket felhasználtuk a helyi pedagógiai program összeállításakor.

Óvodánkban a szülők képviselőjét a Szülői Szervezet (közösség) látja el. Az óvoda életében részvételüket a Szervezeti és Működési Szabályzat szabályozza.

Az óvodapedagógus feladatai:

- ⇒ Körültekintően szervezze meg az együttműködés formáit.
- ⇒ Információk áramoltatása.

- ⇒ Az óvoda tartalmi munkájának szakszerű megismertetése.
- ⇒ Hiteles tájékoztatás a gyermekek egyéni fejlődéséről.
- ⇒ A kapcsolattartási formák tervezése, dokumentálása a csoportnaplóban.
- ⇒ Vélemények, szülői igények, visszajelzések, „Szülői kérdőív” kibocsátásával, munkánk eredményességének növelése érdekében.

A kapcsolattartás formái:

- ⇒ Családlátogatások (óvodába lépés előtt és során).
- ⇒ Az óvodába lépők már a beiratkozást követően bekapcsolódhatnak, ismerkedhetnek óvodánkkal az óvoda udvarán.
- ⇒ Beszoktatás fokozatosan az óvodapedagógusok és a szülő megbeszélése alapján a gyermek igényének figyelembe vételével.
- ⇒ Napi információ csere (lényeges eseményekről, a gyermek állapotáról).
- ⇒ Szülői értekezletek, fórumok, fogadóórák.
- ⇒ Nyílt napok.
- ⇒ Nyitott kapu napja (betekintés az óvoda életébe leendő óvodások és szülei számára)
- ⇒ Bicske Városi Óvoda honlapja: www.bicskevarosiovoda.hu
- ⇒ Szülőkkel, gyermekekkel együtt szervezett programok
- ⇒ Őszköszöntő, Nyárköszöntő, ünnepek, kirándulások, aktuális városi rendezvények
- ⇒ Egyéb összejövetelek

2. A székhely és tagóvodája közötti kapcsolatok

Olyan tartalmi kapcsolat kialakítására törekszünk, melynek során megismerjük, segíthetjük egymás munkáját. A gyermekek megismerhetik tágabb környezetüket, élményeiket gazdagítva.

A kapcsolattartás formái:

- ⇒ látogatások,
- ⇒ ügyelet biztosítása,
- ⇒ továbbképzések,
- ⇒ szakmai bemutatók,
- ⇒ szakmai munkaközösségek,
- ⇒ közös értekezletek,
- ⇒ városi rendezvények.

3. Az óvoda és a bölcsőde kapcsolata

Cél:

a zavartalan óvodakezdés elősegítése.

Az óvodapedagógusok a kisgyermekeket óvodába lépésük előtt meglátogatják a bölcsődében, és megismerik a gondozó nénik tapasztalatait.

A kapcsolattartás formái:

- ⇒ látogatások,
- ⇒ szülői értekezlet,
- ⇒ városi rendezvények.

4. Az óvoda és az iskolák kapcsolata

Cél:

Óvodánk az iskolákkal olyan tartalmas kapcsolat kialakítására törekszik, mely elősegíti a gyermekek zavartalan iskolakezdését.

Kapcsolattartásunk során arra törekszünk, hogy az iskolák megismerjék munkánkat, Pedagógiai Programunkat.

Vegyék figyelembe tapasztalatainkat, mérési eredményeinket a gyermekek egyéni képességeinek ismerete területén.

- ⇒ A kölcsönös érdeklődés hozzájárul egymás nevelési céljainak megismeréséhez.
- ⇒ Óvodánkban szívesen fogadjuk az iskola csoportjait.
- ⇒ Meghívjuk szülői értekezletre az általános iskolák képviselőit.
- ⇒ Az iskolák meghívására ellátogatunk volt óvodásainkhoz az első osztályba.
- ⇒ Figyelemmel kísérjük gyermekeink iskolai beilleszkedését.

A kapcsolattartás formái:

- ⇒ látogatások,
- ⇒ szakmai megbeszélések, szakmai munkaközösségi együttműködés
- ⇒ értekezletek,
- ⇒ rendezvényeken, ünnepeken, játszóházakon való részvétel,
- ⇒ nyílt napok.

5. Az óvoda és a közművelődési intézmények kapcsolata

Cél:

A közművelődési intézmények adta lehetőségek tudatos felhasználása és beépítése nevelőmunkánkba

A művelődési ház, könyvtár által nyújtott lehetőségekkel, programokkal a kialakult hagyományok szerint élni kívánunk.

A kapcsolattartás formái:

- ⇒ gyermek bérletes előadások látogatása (költségtérítéses formában)
- ⇒ kiállítások látogatása,
- ⇒ pályázatokon való részvétel,
- ⇒ rendezvényeken való részvétel,
- ⇒ tájékoztató nyomtatványok, programismertető elhelyezése az óvodában,
- ⇒ könyvtári ismeretterjesztő foglalkozások.

6. Az óvoda egyéb kapcsolatai

Napi kapcsolatban állunk óvodánk fenntartójával: Bicske Város Önkormányzatával a Roma Nemzetiségi Önkormányzat és a Német Nemzetiségi Önkormányzat képviselőivel. A nemzetiséghez tartozó gyermekeket is nevelő gyermekcsoport kapcsolatot tart az érintett nemzetiségi önkormányzatokkal, szervezetekkel.

A Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat munkatársaival, gyermekvédelemmel összefüggő feladatok ellátásában működünk együtt.

A városban működő gyermekotthonnal partneri kapcsolatot tartunk fenn. A Pedagógiai Szakszolgálat segítőkészen áll óvodásaink és szüleik rendelkezésére.

A Szakértői Bizottság a gyermekek fejlettségének vizsgálatában nyújt jelentős segítséget.

Az egészségügyi szakszolgálat dolgozói: gyermekorvos, fogorvos, védőnő meghatározó szerepet töltenek be a gyermekek életében. Az óvodában végzett szűrővizsgálatok lebonyolítását a védőnők segítik.

Intézményenként évente felmérjük a szülői igényeket, ennek megfelelően biztosítjuk az egyházak képviselői számára a gyermekek hitoktatását.

7. Az óvoda kapcsolatainak együttműködésének-továbbfejlesztési lehetőségei:

- ☺ Egyenrangú nevelőtársi viszony, jó partnerkapcsolat.
- ☺ Kezdeményező, elfogadó szerep felvállalása.
- ☺ Bizalmat ébresztő magatartás.

- ☺ Tájékoztatási, véleményezési, egyetértési jogok gyakorlásának biztosítása.
- ☺ Információáramlás folyamatossá tétele, a minőségirányítási rendszer alapján.
- ☺ A szülők elvárásainak, igényeinek, véleményének rendszeres megismerése a minőségirányítási rendszer működtetésével.
- ☺ Javaslátok, elvárások figyelembe vétele, nyitott óvoda működtetése.
- ☺ A szülői jogok érvényesítésének biztosítása minden olyan esetben, amely a gyermekek nagyobb csoportját érinti.

X. AZ ÓVODA SZAKMAI DOKUMENTUMAI

- Az óvodai nevelés országos alapprogramja.
- Pedagógiai program.
- *Az óvoda pedagógiai, működési munkaterve.*
Tervezési időkerete: 1 év. E dokumentum képezi a program és a gyermekcsoportokra elkészített óvónői - tervezés közötti kapcsolatot.
Tartalmazza:
  - helyzetfeltáráson alapuló, előző évi értékelést,
  - az új nevelési év feladatait, (programfejlesztési, gyermekvédelmi, továbbképzési feladatok, stb.)
  - felelősi rendszer megtervezését, feladat lebontással,
  - egészség és környezetvédelmi feladatokat,
  - kapcsolattartást,
  - a nevelőmunka ellenőrzését, értékelését,
  - egyéb szolgáltatásokat,
  - nevelőtestületi értekezleteket
- *A gyermekcsoportok nevelési - fejlesztési programja.*
Tervezési időkerete: félévente
Tartalmazza:
  - a gyermekcsoport szokás és szabályrendszerét,(napirend, hetirend, szokások)
  - eseménytervet, időkerete: havi bontásban (ünnepek, kirándulások, mozgás, sport, egyéb programok, óvoda- család programjai, egyéb szervezési, beszerzési feladatok)
  - tevékenységi terv, időkerete: heti bontásban (fejlesztés célja, feladatai, tartalma)

- *Az egyéni fejlődés- fejlesztés dokumentumai.*
Tervezési időkerete: folyamatos, félévente
Tartalmazza:
  - a gyermek anamnéziséét,
  - az óvónők megfigyelését,
  - a fejlesztési programot,
  - mérési eredményeket DIFER
  - orvos, védőnő, pszichológus, logopédus, fejlesztő pedagógus esetleges feljegyzéseit, javaslatait,
  - egyéni fejlesztési terveket (SNI, BTMN)

- *A logopédus szakmai dokumentumai:*
  - forgalmi napló
  - munkanapló az ellátásról

- *A fejlesztőpedagógus szakmai dokumentumai:*
  - egyéni nyilvántartási lap és foglalkozási napló
  - munkanapló az ellátásról
  - egyéni fejlesztési terv

- *A pszichológus szakmai dokumentumai:*
  - egyéni nyilvántartási lap és foglalkozási napló
  - egyéni vizsgálatok dokumentációs anyagai

- *A gyógypedagógus szakmai dokumentumai:*
  - egyéni nyilvántartási lap
  - egyéni fejlesztési terv

XI. AZ ÓVODÁBA ÉS ISKOLÁBA LÉPÉS FELTÉTELEI

1. Az óvodába lépés

Intézményünkbe a gyermekek felvételét a köznevelési törvényben előírtaknak megfelelően végezzük.

Az óvodai felvétel, elhelyezés folyamatos.

Az óvodás évek megtervezésénél figyelembe vesszük a kisgyermek egyéni érését, fejlettségét.

A szülők időbeni, megfelelő tájékoztatása segítség a fokozatos óvodakezdésben (gyermekorvos, védőnők, Családsegítő munkatársai, óvodapedagógusok együttműködése).

A kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata az egész gyermeki személyiség harmonikus fejlődésének elősegítése.

Az óvodapedagógus feladata:

- ⇒ a gyermek számára idegen környezetben a szorongás csökkentése
- ⇒ a gyermek érdeklődésének felkeltése, pozitív élményekhez juttatása
- ⇒ az óvoda szabályrendszerének, elvárásainak áthidaló közvetítése a gyermek felé.

A pszichológus feladatai:

- ⇒ a változások okozta extrém mértékű szorongás csökkentése
- ⇒ szülői konzultációk, tanácsadás

2. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére **Iskolai tanulásra alkalmasság, iskolaérettség**

„Az esetek többségében azonban nem az intelligencia színvonaláról van szó, hanem alkalmazkodásról.”

Mérei Ferenc- V. Binét Ágnes: Gyermeklélektan

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére hat-hét éves korra eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet. Belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik.

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek a sikeres iskolai munkához.

Testi érettség

A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül egy újabb alakváltozáson megy át.

Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás.

Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb.

Erőteljesen fejlődik a mozgáskoordináció és a finommotorika.

Képes arra, hogy mozgását, viselkedését, testi szükségleteinek kielégítését szándékosan irányítsa.

Lelki fejlettség

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott, érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre.

A tanuláshoz szükséges képességei folyamatosan fejlődnek.

A lelkileg- szellemileg egészségesen fejlődő gyermek jellemzői:

- Érzékelése, észlelése differenciálódik, különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.
- Az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama, a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés
- Megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele.
- A cselekvő- szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.
- Érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél, gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat, végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét.
- Elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről, tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat, ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait, ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét, megnevezi hazáját, felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megóvásához, megbecsüléséhez szükségesek, elemi mennyiségi ismeretei vannak.

Szociális érettség

A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival.

A szociálisan érett gyermek:

- Egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését.
- Kudarctűrő képessége folyamatosan erősödik.
- Feladattudata kialakulóban van és ez a feladat megértésben, a feladattartásban és a feladatok egyre eredményesebb szükség szerint kreatív elvégzésében nyilvánul meg, kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

Pszichológus feladatai:

- ⇒ Szükség esetén javaslatok, véleményezés az iskolaérettség témakörében.
- ⇒ Szülői konzultációk, tanácsadás pl. az iskolaválasztásban.
- ⇒ Az iskolával kapcsolatos előzetes szorongások csökkentése.
- ⇒ Szükség esetén az iskola felkeresése a gyermek iskolai integrációjának elősegítése céljából.

Iskolai tanulásra alkalmasnak tartjuk a gyermeket, ha az iskola első osztályának norma szintű követelményeit teljesíteni tudja, magatartásával megfelelő módon alkalmazkodik az iskolai közösségben. A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettségi szint.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

Az iskolába lépés a törvényi előírások alapján a gyermek érdekeinek megfelelően történik, mely függ a gyermek életkorától, fejlettségétől.

A köznevelésről szóló törvény 45. § módosított (2) bekezdése szerint a gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a hatodik életévét betölti, tankötelessé válik. A törvényes képviselő, vagyis a szülő vagy gyám kérelmére az Oktatási Hivatal döntése alapján a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben vehet részt. Hatályos 2020.01.01-től.

XII. A CÉLHOZ RENDELT ESZKÖZRENDSZER

Képzés, továbbképzés terén szükségesek:

Szervezett továbbképzések,

A továbbképzéseket a 2013-14-es nevelési évben Bicske Város Önkormányzata TÁMOP-3.1.11-12/2-2012-0097 számú „Megújuló pedagógiai munka és környezet Bicske Város óvodáiban” című pályázat biztosította.

Folyamatos szakirányú továbbképzések, intézményi költségvetésben tervezettek.

Tárgyi feltételek terén:

Minden évben az intézményi költségvetésben biztosítani szükséges az alapvető játékokra, szakmai eszközökre, anyagokra, tervezett kirándulásokra az infláció mértékével növelten- a pénzeszközöket.

A tárgyi feltételek biztosítását az intézményi eszköz- és felszerelési jegyzék tartalmazza.

XIII. A PROGRAM FELÜLVIZSGÁLATA

Programunkat háromévente, ill. szükség szerint felülvizsgáljuk. E munkában óvodánk valamennyi dolgozója rész vesz.

Évente:

Elemezzük, értékeljük az óvoda nevelő- fejlesztő munkáját:

- a gyermekek ismeret és képesség szintjét, (DIFER)
- szokás - szabályrendszerét,
- a szülők igényeit, elvárásait,
- az óvoda tevékenységrendszerét, fejlesztési tartalmait,
- a nevelőtestület szakmai állapotát, módosító javaslatainak beépíthetőségét,
- az óvoda tárgyi feltételeit és dokumentumait.

Megfigyeljük, mérjük:

- a gyermekek nevelésében megjelennek-e a tervezett nevelő, fejlesztő tartalmak,
- a program milyen eredményeket hozott a szocializáció terén a megismerésben, a kommunikációban,
- mit mutatnak a szülők visszajelzései.

Az értékeléshez a dokumentumelemzést, a feltételek vizsgálatát, a nevelő- fejlesztő munka közvetlen megfigyelését alkalmazzuk.

A tervezett nevelés- fejlesztés eredményeit vizsgáljuk:

- a gyermekek, egészséges életmódra nevelés terén elért fejlettségét,
- az érzelem és szocializáció terén elért fejlettség eredményeit,
- a gyermekjátéokra jellemző fejlettségi szintet,
- a gyermekek mesélése, éneklése, vizualitása, környezetismerete, mozgása, munkavégzése terén elért fejlettség eredményeit.

Vizsgáljuk a meglévő feltételrendszert: személyi, tárgyi körülményeket.

Az éves munkaterv tartalmazza a konkrét ellenőrzésre vonatkozó feladatokat és az ellenőrzésben, értékelésben résztvevők körét.

Az önellenőrzést, önértékelést minden kolléga elvégzi.

Az óvónők módszertani szabadsága mellett, a program célkitűzéseit mindenkinek kötelező betartani.

XIV. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

1. Nyilatkozat

Az óvoda nevelőtestülete át nem ruházható jogkörében a helyi nevelési programot 2024. év március hó 1 napján tartott határozatképes ülésén 100 %-o igenlő szavazattal **12/2024. (III.01.) nevelőtestületi határozatával** elfogadta.

Az elfogadás tényét a nevelőtestület tagjai a jegyzőkönyvben hitelesítő aláírásukkal tanúsítják.

Kelt: Bicske, 2024. március 01.

Patkóné Bátori Erzsébet _____
Patkóné Bátori Erzsébet
igazgató

Jóváhagyta a fenntartó részéről:

Bálint Istvánné
Polgármester

Kelt: Bicske, 2024.

XV. ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉSEK

A Pedagógiai Program érvényes:

2024. szeptember 1.

Az óvodai Pedagógiai Program módosításának lehetséges indokai:

Törvényi szabályozás

Szervezeti átalakítás, átszervezés

Személyi változások

Nevelőtestület kérésére

Törvény által biztosított szülői jogok érvényesítése esetén.

A PEDAGÓGIAI PROGRAMOT 2023. szeptember 1-jétől az igazgató a nevelőtestület

bevonásával készíti el, és a fenntartó jóváhagyásával válik érvényessé. [Nkt. 26. § (1) bek., 83. § (2) bek. g) pont].

A Szülői Szervezet a Pedagógiai Programról megismerési lehetőséget, tájékoztatást kap.

A programmódosítás előterjesztése:

- Írásbeli előterjesztés az óvoda vezetőségének

A Pedagógiai Program nyilvánosságra hozatala: az óvoda honlapján, óvoda épületenként szülői példány biztosítása az arra kijelölt helyen.

Bicske, 2024. március 01.

Patkóné Bátori
Patkóné Bátori Erzsébet
óvodavezető

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Az óvodai nevelés országos alapprogramjáról Magyar Közlöny 2012.
Az óvodai nevelés országos alapprogramjának kiadásáról Magyar Közlöny 2009.
Az óvodai nevelés országos alapprogramja Magyar Közlöny 1996.
Az óvodai nevelés programja OPI, Bp., 1989.
Balázsne Szűcs Judit: Az ember aki óvodás Szort BT, Bp., 1997.
Szaitzne Gregorits Anna: Szabadon, játékosan, örömmel Szort BT, Bp., 1998.
Dankó Ervinné: Nyelvi – kommunikációs nevelés az óvodában OKKER, 1999.
Dr. Benedek István: Az intézményvezetés négy tétele OKKER, Bp., 1999.
Fábián Katalin – Laminé Antal Éva: Biztos minőség
- Minőségbiztosítás az óvodában!? Fabula Humán Szolgáltató BT. Bp., 2000.
Fábián Katalin – Laminé Antal Éva: Mérőeszközök, felmérőlapok
gyűjteménye az óvodai minőségbiztosítás elkészítéséhez FABULA BT. Bp. 2000.
Fábián Katalin: Tev.központú óvodai nevelési program. FABULA BT. Bp. 1996.
Dr. Hegyi Ildikó: Fejlődési lépcsőfokok óvodáskorban OKKER Okt. Kiadó, 1999.
Nagy Jenőné: Csak tiszta forrásból Color Print Shop Bt. Szolnok, 1996.
Nagy Jenőné: Helyzetelemzés, önmeghatározás, döntés OKKER Kiadó, Bp. 1997.
Perlai Dezsőné: Az óvodáskor fejlesztő játécai OKKER Kiadó 1998. Villányi
Györgyné: Óvodai programkészítés OKKER Kiadó 1998.
Kövér Sándorné dr.: Óvodavezetés nem csak vezetőknél Hajdúböszörmény, 1993.
Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes: Gyermeklélektan Medicina 1997.
Porkolábné dr. Balogh Katalin: Komplex
prevenciós óvodai program Volán Humán Oktatási és Szolgáltató RT. 1997.
Salamon Jenő: A megismerő tevékenység
fejlődés tana Nemzeti Tankönyvkiadó Bp. 1995.
Dr. Rókusfalvy Pál: Bevezetés
a pszichológiába Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola 1993.
Petren Ferencné: Az óvodavezetés
elmélete és módszertana Comenius Bt., Pécs, 1999.
Szemán Józsefné dr. Útmutató A hátrányos helyzetű
cigány gyermekek óvodai neveléséhez. Hektográf Nyomda Püspökladány 1996.
Trencsényi László – Villányi Györgyné: Minőségbiztosítás
az óvodai- nevelési programban hogyan? OKKER Kiadó 1999.
Strauszne Simonyi Erzsébet: Az iskolai gyermekvédelem helye a
gyermekvédelem rendszerében Fővárosi Pedagógiai Intézet Bp. 1998.
Villányi Györgyné: Tanulmányok a
kisgyermeknevelésről OKKER Oktatási Iroda 1998.
Forrai Katalin: Ének az óvodában Zeneműkiadó Budapest 1974.
Raabe könyv

MELLÉKLETEK

1. számú: Alapító Okirat
2. számú: Német kisebbségi nevelést folytató kétnyelvű Óvodai csoportok kiegészítő programja
3. számú: Intézményi eszköz és felszerelési jegyzék